

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ
ΕΛΛΙΩΝΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΜΟΛΕΓΚΟΣ
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΤΑΤΑΛΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΕΠΙΒΛΕΨΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΒΑΡΕΛΙΔΗΣ

Δρ. Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος Ε.Μ.Π., Καθηγητής Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ.

ΜΑΙΟΣ 2017

**ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ
ΕΛΛΙΩΝΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ**

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
1. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	11
1.1 Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	11
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	16
1.3 ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΧΩΡΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	19
1.3.1 ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΧΩΡΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	19
1.3.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΙΤΙΣΗΣ	21
2. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	23
2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	23
2.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	26
2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	28
2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	30
3. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ	32
3.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	32
3.2 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1995.....	33
3.3 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ	36
3.4 ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ	50
3.5 ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ – ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΑ – ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ.....	52
3.6 ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΙΟΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΟΜΗΔΟΣ.....	63
4. Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ	67
4.1 ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΑΙΩΝΑ	67
4.2 ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	70
4.3 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ.....	71
4.4 ΣΗΜΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	75

4.5	ΚΥΡΑΙΑΚΑΤΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ.....	76
4.6	ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	79
4.7	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ.....	80
5.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	83
5.1	Μεθοδολογία Έρευνας.....	83
5.2	ΔΕΙΓΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	84
6.	ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ.....	102
6.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ	102
6.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ.....	103
6.3	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ.....	104
6.4	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	104
7.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	106
7.1	ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	107
7.2	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	108
7.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	110

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται το προσφυγικό ζήτημα και της οργάνωσης στη περιοχή του Ελαιώνα. Η έρευνα εστίασε στη κατάσταση στην βιομηχανική περιοχή του Ελαιώνα, μια περιοχή που αναπτύσσεται σε πλήθος δήμων.

Στόχος της μελέτης είναι η ανάδειξη των καθημερινών προβλημάτων των κατοίκων και των προσφύγων της περιοχής. που οφείλονται κυρίως στην ύπαρξη βιομηχανικών εγκαταστάσεων στην ευρύτερη περιοχή. Παράλληλα στόχος της μελέτης είναι η παράθεση απόψεων και τρόπους βελτιστοποίησης της ποιότητας ζωής στο Δήμο.

Όσον αφορά στη μεθοδολογία, χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές, κυρίως παλαιότερες έρευνες του ΕΜΠ σχετικά με τον Ελαιώνα, αλλά και σπουδαστικές εργασίες (διαλέξεις, διπλωματικές και μεταπτυχιακές εργασίες). Αντίστοιχα, έγινε προσπάθεια να μελετηθεί το σύνολο του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στον Ελαιώνα, αλλά και γενικότερα στις πολεοδομικές πρακτικές στην Ελλάδα, με σκοπό να κατανοηθεί καλύτερα το φαινόμενο και οι συνέπειές του

SUMMARY

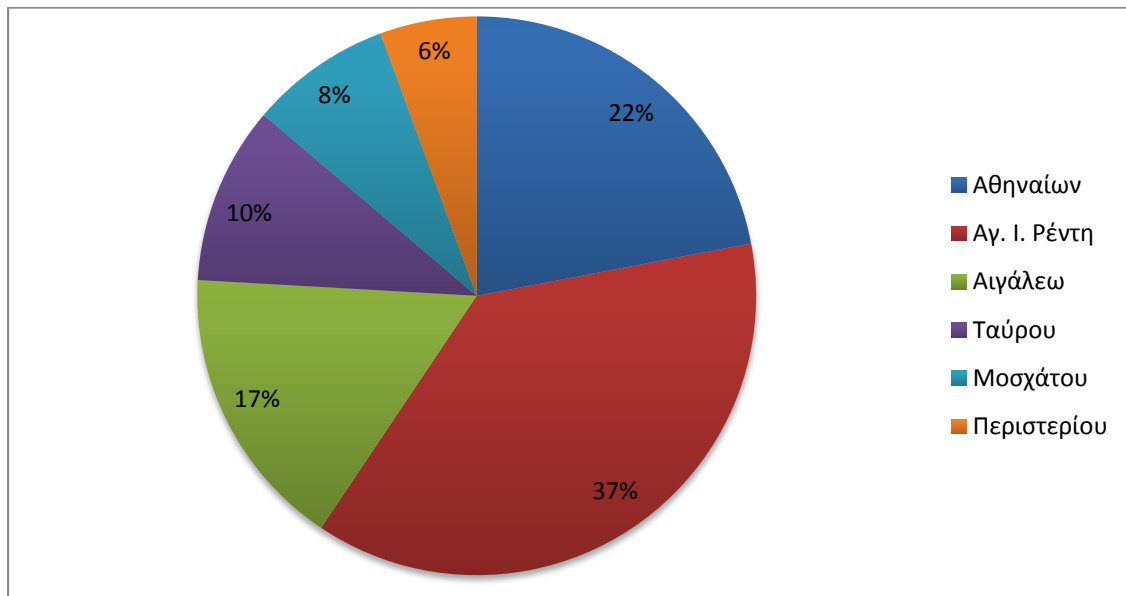
This study deals with the refugee issue and the organization in the area of Eleonas. The survey focused on the situation in the industrial area of Eleonas, an area that is being developed in a number of municipalities.

The aim of the study is to highlight the daily problems of residents and refugees in the region. Mainly due to the existence of industrial facilities in the wider region. At the same time, the aim of the study is to present views and ways of optimizing the quality of life in the Municipality.

Regarding the methodology, bibliographic sources were used, mainly older studies of NTUA on Eleonas, but also student papers (lectures, diploma and postgraduate papers). Accordingly, an attempt has been made to study the whole legislative framework for Elaionas and more generally in urban planning practices in Greece, in order to better understand the phenomenon and its consequences

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται το προσφυγικό ζήτημα και της οργάνωσης στη περιοχή του Ελαιώνα. Η έρευνα εστίασε στη κατάσταση στην βιομηχανική περιοχή του Ελαιώνα, μια περιοχή που αναπτύσσεται σε πλήθος δήμων. Συγκεκριμένα η συνολική έκταση της περιοχής είναι 1.417 εκτάρια από τα οποία 443 εκτάρια εντός και 974 εκτάρια εκτός σχεδίου (Ελαιώνας). Από τα 974 εκτάρια του Ελαιώνα, αναλυτικά ανήκουν στους δρόμους των εμπλεκόμενων δήμων όπως φαίνεται στο επόμενο γράφημα (ποσοστιαία).

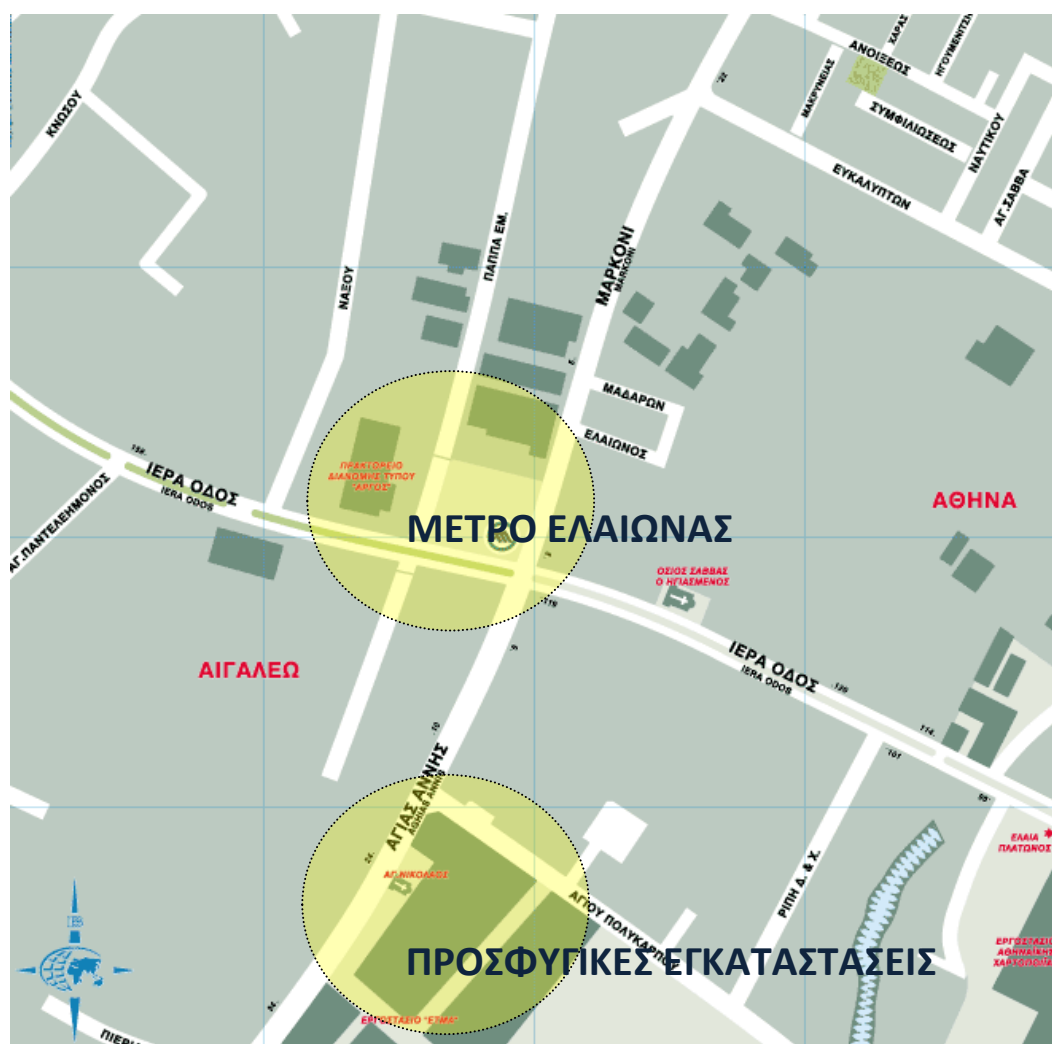
Εικόνα 1 Η έκταση της περιοχής του Ελαιώνα όπως είναι ποσοστιαία μοιρασμένη στην ευρύτερη περιοχή¹

Ιστορικά, η έκταση που καταλαμβάνει σήμερα ο Ελαιώνας ταυτίζεται με τον Ιερό Ελαιώνα των Αθηνών, ο οποίος – βέβαια – ήταν πολύ μεγαλύτερος, καθώς ξεκινούσε από τους πρόποδες της Πάρνηθας και κατέληγε στο Φαληρικό Όρμο. Εκτός από παραγωγική γη, οι κάτοικοι είχαν οικειοποιηθεί τον Ελαιώνα ως χώρο αναψυχής, ηρεμίας και περιπάτου, ενώ κατά τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή περίοδο χτίστηκαν πολλά εκκλησάκια – σημαντικά μνημεία σήμερα. Γεγονός είναι ότι η περιοχή αυτή είχε παραμείνει ως Ελαιώνας μέχρι περίπου το 18ο αιώνα, οπότε και

¹ **Πηγή :** Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα

άρχισε σιγά-σιγά να μετατρέπεται σε λαχανόκηπο με καλλιέργειες που προμήθευαν με κηπευτικά τους κατοίκους της Αθήνας, ακόμα και μέχρι το μεσοπόλεμο. Στην μετατροπή αυτή συνετέλεσε το γεγονός ότι επρόκειτο για μια επίπεδη έκταση, με νερά να τη διασχίζουν – ο ποταμός Κηφισός, αλλά και πολλά υπόγεια νερά που συγκεντρώνονται εκεί λόγω των βροχοπτώσεων, καθώς πρόκειται για μια «λεκάνη» - πεδινή έκταση σε χαμηλό επίπεδο – συνθήκες που ευνοούσαν την ανάπτυξη καλλιεργειών. Ταυτόχρονα, όμως, ο Ελαιώνας βρέθηκε και σε πλεονεκτική θέση όσον αφορά στην εγκατάσταση βιομηχανίας και βιοτεχνιών, εξ' αιτίας της θέσης του στο λεκανοπέδιο. Βρίσκεται πάνω στον άξονα που ενώνει τον Πειραιά και το λιμάνι με το κέντρο της Αθήνας, άξονα επί του οποίου κατασκευάστηκε και ο πρώτος σιδηρόδρομος της πόλης. Επιπλέον, οι φυσικές ιδιότητες της περιοχής, όπως το πλούσιο σε νερά και με κατάλληλο χώμα υπέδαφος, η τοπογραφία του χώρου (πεδινή- ομαλή έκταση) και το χαμηλό υψόμετρο, ευνοούσαν την ανάπτυξη κεραμοποιείων, βυρσοδεψείων, σαπυνοποιείων και λοιπών παρεμφερών χρήσεων. Έτσι, με την πάροδο του χρόνου και ειδικά μετά το 1922 και την έλευση των Μικρασιατών προσφύγων – φτηνών εργατικών χεριών –, ο Ελαιώνας μετατράπηκε στο βιομηχανικό – βιοτεχνικό κέντρο της πρωτεύουσας. Η δραστηριότητα αυτή έφτασε στο απόγειό της τις μεταπολεμικές δεκαετίες του '50 και του '60, εποχή κατά την οποία ολοκληρώνονται και τα μεγάλα οδικά έργα στην πρωτεύουσα. Ως αποτέλεσμα η περιοχή του Ελαιώνα μετατρέπεται σε μια αποκομμένη νησίδα, περικυκλωμένη από σημαντικότερους άξονες κυκλοφορίας και η οποία μετατρέπεται σταδιακά σε μεταφορικό κόμβο με τεράστιους φόρτους. Λόγω της κομβικής αυτής θέσης και της ύπαρξης μεγάλων αδόμητων χώρων αρχίζουν να συγκεντρώνονται στην περιοχή χρήσεις αρχικά υποστηρικτικές της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας, όπως αποθήκες και πρακτορεία μεταφορών, οι οποίες πληθαίνουν συνεχώς μέχρις ότου να καταλήξουν να αποτελούν τη βασική δραστηριότητα πλέον στον Ελαιώνα. Το φαινόμενο αυτό εντείνεται την περίοδο μετά το 1975 περί- που, όταν λόγω των ενεργειακών κρίσεων στην παγκόσμια οικονομία ο κλάδος της βιομηχανίας συρρικνώνεται αισθητά. Καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της περιοχής, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω, έπαιξε το γεγονός ότι μέχρι το 1991 η περιοχή του Ελαιώνα δεν είχε ακόμα ενταχθεί στο σχέδιο πόλης – αποτελούσε κυριολεκτικά μια «τρύπα» στον πολεοδομικό ιστό και δεν υπήρχε πρακτικά καμία ρύθμιση που να αφορά στην οικοδόμηση και στις χρήσεις γης. Το γεγονός αυτό συντέλεσε στο να συγκεντρωθούν

στην περιοχή όσες δραστηριότητες «δεν μπορούσε να σηκώσει» το υπόλοιπο λεκανοπέδιο, αλλά ήταν απαραίτητες για την οικονομική ανάπτυξη της πόλης, όπως βιοτεχνία, βιομηχανία, μεταφορές και άλλες υποστηρικτές στους παραπάνω κλάδους χρήσεις. Τριάντα δύο (32) παλιά κτίρια στην "καρδιά" του Ελαιώνα κατεδαφίστηκαν για να κατασκευαστεί το νέο αμαξοστάσιο του μετρό, που θα εξυπηρετεί την επέκταση της γραμμής Εθνική Άμυνα - Σύνταγμα ως την πλατεία του Εσταυρωμένου στο Αιγάλεω. Η νέα γραμμή τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούνιο του 2005 και εξυπηρετεί καθημερινά 115.000 επιβάτες.²

Εικόνα 2 Η θέση του σταθμού του μετρό Ελαιώνας σε σχέση με την θέση των προσφυγικών εγκαταστάσεων³

² Πηγή : Σταθερές Συγκοινωνίες Α.Ε. <http://www.stasy.gr/?id=52&selectedstation=2>

³ Πηγή : Wikimarìa, δίκη μας επεξεργασία

Στόχος της μελέτης είναι η ανάδειξη των καθημερινών προβλημάτων των κατοίκων και των προσφύγων της περιοχής, που οφείλονται κυρίως στην ύπαρξη βιομηχανικών εγκαταστάσεων στην ευρύτερη περιοχή. Παράλληλα στόχος της μελέτης είναι η παράθεση απόψεων και τρόπους βελτιστοποίησης της ποιότητας ζωής στο Δήμο. Αντιλαμβανόμενοι την κρισιμότητα της παρούσας κατάστασης στο Δήμο στοχεύουμε μέσα από αυτή την εργασία τα εξής:

1. Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης
2. Εντοπισμός προβλημάτων για την εύρυθμη λειτουργία της πόλης
3. Προτάσεις αντιμετώπισης των όποιων προβλημάτων
4. Παρουσίαση των ενεργειών των Δήμων για την αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων

Όσον αφορά στη μεθοδολογία, χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές, κυρίως παλαιότερες έρευνες του ΕΜΠ σχετικά με τον Ελαιώνα, αλλά και σπουδαστικές εργασίες (διαλέξεις, διπλωματικές και μεταπτυχιακές εργασίες). Αντίστοιχα, έγινε προσπάθεια να μελετηθεί το σύνολο του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στον Ελαιώνα, αλλά και γενικότερα στις πολεοδομικές πρακτικές στην Ελλάδα, με σκοπό να κατανοηθεί καλύτερα το φαινόμενο και οι συνέπειές του.⁴

⁴ **Πηγή :** Επιστημονική Επιτροπή για την Υποβοήθηση του Έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων. Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων – Οι Εκπαιδευτικές Δράσεις για τα Παιδιά των Προσφύγων – Ιούνιος 2016

1. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

1.1 Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η εισροή εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων και μεταναστών στα ευρωπαϊκά εδάφη, ζήτημα τιθέμενο στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής αλλά και παγκόσμιας επικαιρότητας ως σύμπτωμα – των μεγάλων αλλαγών και της ταχύτητας της παγκοσμιοποίησης, θέτει σήμερα την Ελλάδα σε ένα ιδιαίτερο κρίσιμο κομβικό σημείο, υποβάλλοντας σε σκληρή δοκιμασία παγιωμένες πολιτικές πρακτικές και καθιερωμένους κοινωνικούς και πολιτισμικούς κώδικες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Οι ορδές των αναρίθμητων καταγεγραμμένων ανθρώπων που αναζητούν άσυλο στα ευρωπαϊκά εδάφη μετά την προηγηθείσα ήδη μεγάλη κρίση της Ευρωζώνης και την πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις σε Γαλλία, Βρυξέλλες και Γερμανία συναντούν μια άλλη Γηραιά Ήπειρο, διαφορετική όπου αυτή που ονειρεύονταν.⁵

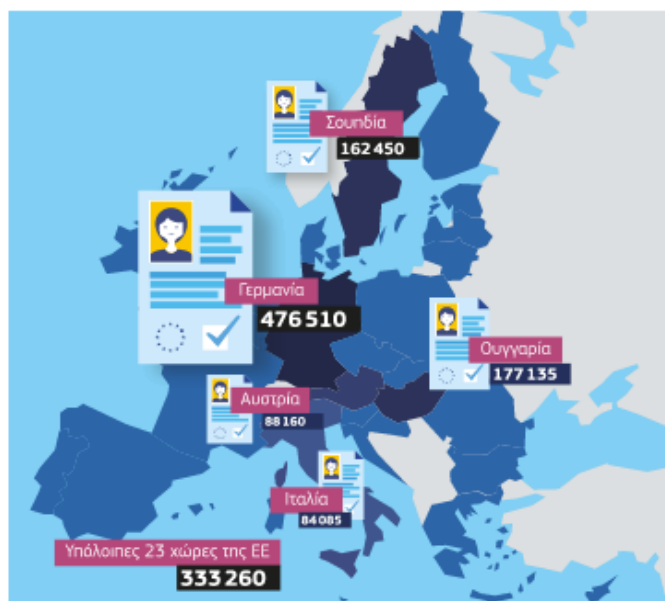
Μια Ευρώπη στο μάτι του ένοπλου φονταμενταλισμού, με ενδυναμωμένη καχυποψία και απομονωτισμό, σε μια πλημμυρίδα εθνικολαικισμού που σαρώνει τα πάντα, αδύναμη να αποφασίσει για τη διασφάλιση μιας έστω και στοιχειώδους διαχείρισης του επιμερισμού της. Αγκυλωμένη στα συντηρητικά της ιδεολογήματα περι αναπτυξιακής λιτότητας με τα σύνορα κλειστά, την οικονομία της παγιδευμένη στην ύφεση, το ισχυρό κοινωνικό της κράτος καίρια λαβωμένο και την εμπιστοσύνη των πολιτών της στη χρησιμότητα της ύπαρξης σε κάθετη πτώση.

Με έντονα τα σημεία της φθοράς από την εσωτερική και την εξωτερική της αμφισβήτηση, μεταλλαγμένη σε μια ασύμμετρη ένωση κρατών με σαφή ιεραρχική κατάταξη, εν μέσω του εξασθενημένου σχεδίου της πολιτικής της σύγκλισης.

Η σημερινή ακρωτηριασμένη πλέον «Ένωση των 27» με την ισότητα και την αλληλεγγύη των κρατών μελών της εν πολλοίς υποκατεστημένες από την επιβολή τη πολιτικής ισχύος, εμφανίζεται εν τέλει δραματικά κατώτερη των περιστάσεων και της κοινότητας που οραματίστηκαν οι ιδρυτές της.

⁵ **Πηγή :** Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα

Η ΕΕ κατέληξε πρόσφατα σε συμφωνία με την Τουρκία με στόχο να σταματήσει η ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών σε μία από τις κύριες διαδρομές στο Αιγαίο Πέλαγος. Η συμφωνία προβλέπει επίσης δυνατότητες νόμιμης εισόδου προσφύγων στην Ευρώπη. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που έρχονται από την Τουρκία. Αφού κορυφώθηκε σε 7 000 άτομα ανά ημέρα τον Οκτώβριο του 2015, ο μέσος αριθμός αφίξεων μειώθηκε σε 47 άτομα ημερησίως στο τέλος του Μαΐου του 2016.

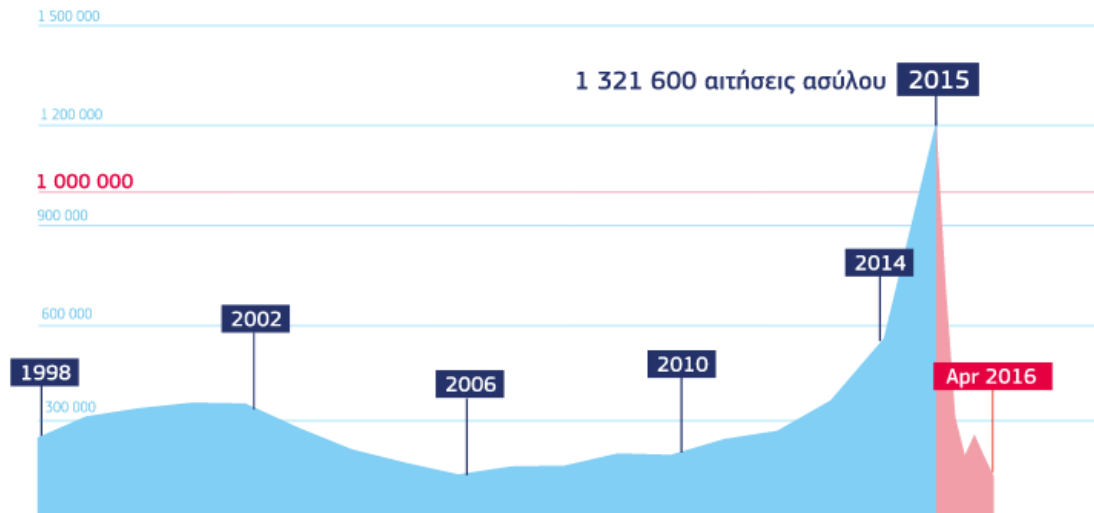

Εικόνα 3 Το 2015 τα $\frac{3}{4}$ των αιτήσεων ασύλου υποβλήθηκαν σε πέντε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συνολικά, η ΕΕ⁶ διέθεσε περισσότερα από 10 δισεκατομμύρια ευρώ από τον προϋπολογισμό της για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης τα έτη 2015 και 2016. Τα περισσότερα άτομα που φτάνουν στην ΕΕ έχουν βασικές ανάγκες, όπως καθαρό νερό, τροφή και στέγη. Η ΕΕ χρηματοδοτεί έργα για να αντιμετωπιστούν οι πιο επείγουσες ανθρωπιστικές ανάγκες των 50 000 προσφύγων και μεταναστών που φιλοξενούνται στην Ελλάδα από τον Μάιο του 2016.

Επίσης, η ΕΕ παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες και τους μετανάστες σε χώρες εκτός της ΕΕ, όπως η Τουρκία, ο Λίβανος, η Ιορδανία και το Ιράκ. Η Τουρκία φιλοξενεί μακράν τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων, συνολικά περίπου 3 εκατομμύρια, εκ των οποίων 2,5 εκατομμύρια είναι Σύριοι. Για την υποστήριξη των προσφύγων στην Τουρκία, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παρέχουν 6 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω ειδικού μηχανισμού, για την περίοδο 2016-2018.

⁶Πηγή : Eurostat - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>

Εικόνα 4 Εξέλιξη του αριθμού των ατόμων που αιτούνται άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση για πρώτη φορά. Τα αριθμητικά στοιχεία για την περίοδο 1998-2015 είναι ετήσια. Τα αριθμητικά στοιχεία για το 2016 είναι μηνιαία ⁷

Σήμερα, η προσφυγική κρίση της Ευρώπης κάθε άλλο παρά έχει τεθεί υπό έλεγχο. Η ροή των ανθρώπων που εγκαταλείπουν τη φρίκη της Συρίας συνεχίζεται κανονικά και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθούν να διαφωνούν για το πώς πρέπει να αντιδράσουν. Δεν υπάρχει ενιαία απάντηση, αλλά η ΕΕ μπορεί σίγουρα να κάνει κάτι καλύτερο από αυτό.

Οι κυβερνήσεις αγωνίζονται να πετύχουν ισορροπία ανάμεσα σε δύο αντικρουόμενες δεσμεύσεις –αυτή της αποδοχής των ειλικρινών αιτημάτων χορήγησης ασύλου, όπως υπαγορεύεται από τη συνθήκη αλλά και την ανθρωπιά και αυτή του περιορισμού της ροής προσφύγων σε επίπεδα που να είναι ανεκτά από τους πολίτες τους.⁸

Το "κλειδί" για τον τετραγωνισμό του κύκλου είναι η αλληλεγγύη. Οι κυβερνήσεις της Ευρώπης πρέπει να χειριστούν το κρίσιμο προσφυγικό ζήτημα ως ένα συλλογικό πρόβλημα που θα αντιμετώπιζαν ως εταίροι. Προς το παρόν, δεν είναι αυτή η αρχή που διέπει τις συζητήσεις. Μέτρα που συμφωνήθηκαν το προηγούμενο έτος δεν έχουν εφαρμοστεί. Αντί για την κατανομή των βαρών, στο επίκεντρο τέθηκε η μετατόπισή τους.⁹

⁷ Πηγή : Eurostat - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>

⁸ Πηγή : Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενόπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα

⁹ Πηγή : Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό; <http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-europi-gia-to-prosfugiko>

Τουλάχιστον τρεις προτάσεις βρίσκονται επί τάπητος. Η πρώτη είναι η άρση του λεγόμενου κανονισμού Δουβλίνο II, σύμφωνα με τον οποίο ο μετανάστης δικαιούται να ζητήσει άσυλο στην ευρωπαϊκή χώρα στην οποία θα εισέλθει την πρώτη φορά. Αυτό μετά βίας έχει νόημα να συζητηθεί. Ο κανονισμός είχε ήδη αποσυρθεί από τις καταγιστικές εξελίξεις.

Μία δεύτερη πρόταση είναι τα ευρωπαϊκά κράτη να θέσουν ανώτατο όριο στον αριθμό των προσφύγων. Ο Horst Seehofer, επικεφαλής του γερμανικού κόμματος Χριστιανοκοινωνική Ένωση, έχει επιχειρήσει να ασκήσει πίεση στην Angela Merkel για την προώθηση αυτής της λύσης. Αλλά και η Αυστρία προανήγγειλε πρόσφατα ότι θα έθετε ανώτατο όριο στον αριθμό των αιτήσεων για άσυλο που θα κάνει αποδεκτές το 2016, στις 37.500 (από 90.000 πέρυσι).

Είναι εύκολο να εντοπίσει κανείς την αδυναμία αυτής της λύσης: Τι θα συμβεί με τους πραγματικούς πρόσφυγες που δεν θα γίνονται δεκτοί; Θα υπάρξουν άλλες χώρες πρόθυμες να αναλάβουν τη σκυτάλη; Πιο πιθανό είναι να συμβεί το αντίθετο: να αυξηθούν οι πιέσεις και προς άλλες κυβερνήσεις να δεχθούν λιγότερο κόσμο. Οι απορριφθέντες αιτούντες άσυλο δεν θα επιστρέψουν στο σπίτι, οπότε με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο θα συνεχίσουν να αποτελούν πρόβλημα της Ευρώπης. Με τη μεταφορά από το ένα μέρος στο άλλο, η δυσχερής τους κατάσταση θα επιδεινωθεί και αυτό δεν θα είναι ευχάριστο ούτε για τους Ευρωπαίους πολίτες.¹⁰

Η Δανία τάσσεται υπέρ μιας τρίτης λύσης. Θέλει να ξαναγράψει τη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, ούτως ώστε να μην είναι πλέον δυνατό για τους ανθρώπους που φεύγουν από το συριακό πόλεμο να περνούν το χρόνο τους στη σχετική ασφάλεια των κέντρων υποδοχής προσφύγων της Τουρκίας ή του Λιβάνου και, στη συνέχεια, να διεκδικούν ένα άσυλο στην ΕΕ. Κατ' αρχήν, υπάρχει κάποια λογική σε αυτό, αλλά και πάλι τίθεται πρακτικό ζήτημα. Ήδη ο Λίβανος φιλοξενεί έναν πρόσφυγα για κάθε τέσσερις κατοίκους. Η Τουρκία φιλοξενεί περισσότερους Σύριους πρόσφυγες και από τα 28 έθνη της ΕΕ μαζί. Καμία από τις δύο χώρες δεν θα συμφωνήσει σε μία αλλαγή της συνθήκης που θα ανακουφίζει τα πλούσια κράτη εις βάρος τους. Ούτε και πρέπει να το κάνει.¹¹

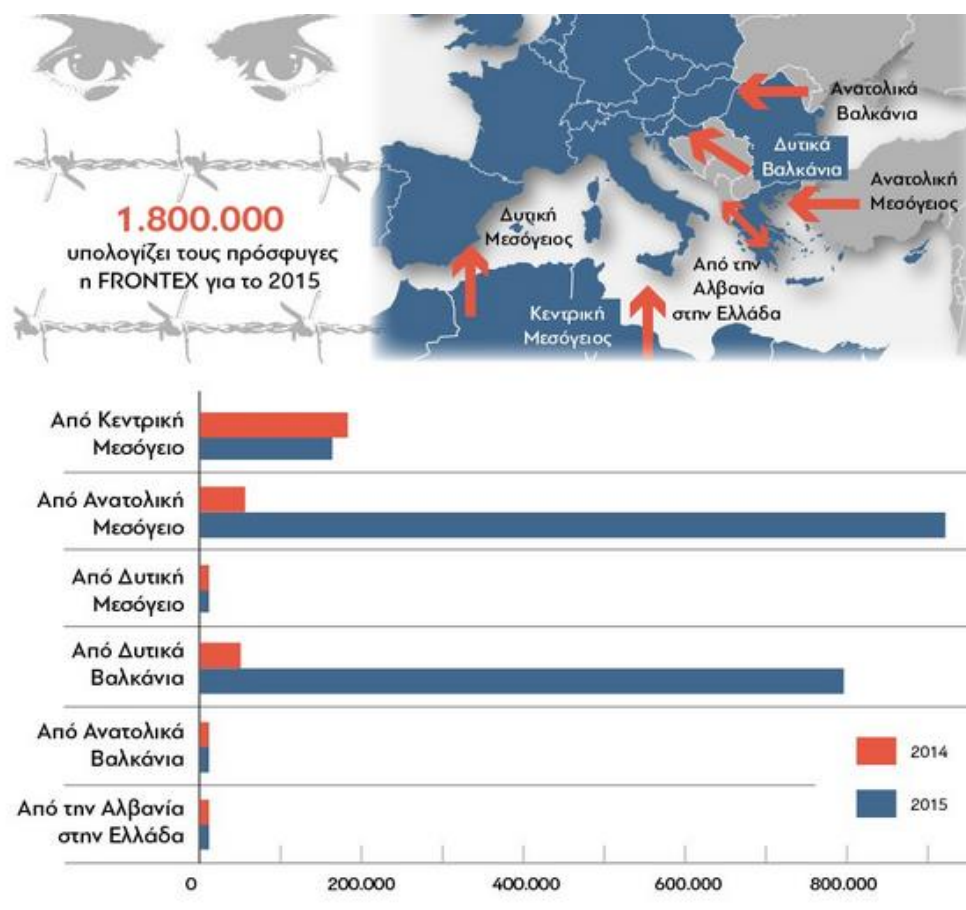
¹⁰ Πηγή : Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό;

<http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-europei-gia-to-prosfugiko>

¹¹ Πηγή : Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα

Χωρίς μια ποσόστωση στους πρόσφυγες και εντός του πλαισίου των υφιστάμενων κανόνων, η Ευρώπη θα πρέπει να δράσει ως ένωση.

Θα πρέπει να δαπανήσει πολύ περισσότερα για να βοηθήσει χώρες όπως ο Λίβανος να προσφέρουν ένα καταφύγιο στους πρόσφυγες. Θα πρέπει να δημιουργήσει ένα πολύ περιεκτικό πρόγραμμα επανεγκατάστασης, ώστε οι πρόσφυγες σε χώρες, όπως η Τουρκία, να μπορούν να ελεγχθούν για την ασφαλή και ομαλή μετακίνηση προς την ΕΕ. Θα πρέπει συλλογικά να διασφαλίσει τα εξωτερικά της σύνορα με τέτοιο τρόπο ώστε τα θαλάσσια περάσματα από την Ελλάδα και την Ιταλία να γίνουν λιγότερο ελκυστικά για όσους θέλουν να το επιχειρήσουν. Μόλις τα κάνει όλα αυτά, θα πρέπει να αντιμετωπίσει την αποδοχή των προσφύγων που καταφτάνουν ως κοινή ευθύνη και να προσπαθήσει να ισοκατανέμει τα βάρη.¹²

Εικόνα 5 Παράνομη είσοδος προσφύγων στην Ευρώπη¹³

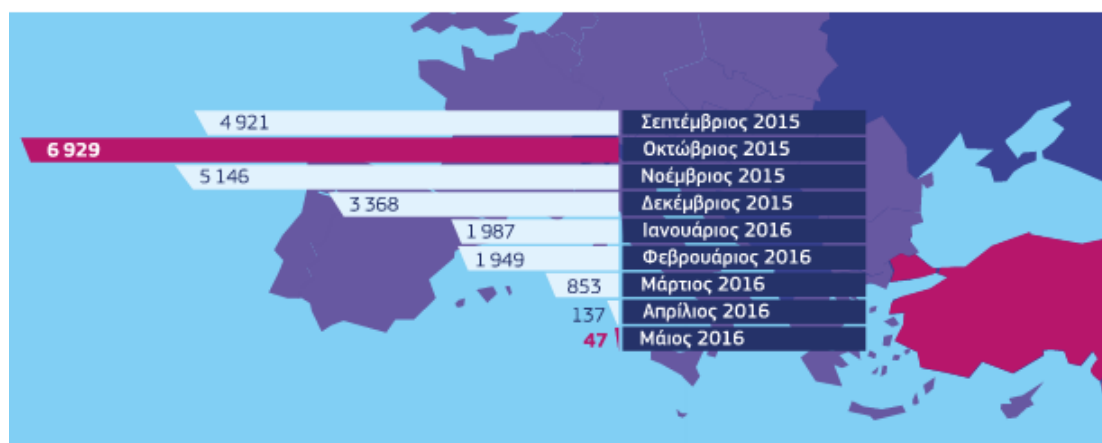
¹² Πηγή : Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό; <http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-euro-pi-gia-to-prosfugiko>

¹³ Πηγή : <http://www.protagon.gr/epikairota/i-prosfygiki-krisi-stin-evrwpi-se-7-erwtiseis-44341068202>

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η προσφυγική κρίση στη χώρας μας φθάνοντας στην κορύφωση της αποδεικνύει περίτρανα την αβελτηρία της Δύσης αλλά και των Διεθνών Οργανισμών, ως προς την εύρεση ουσιαστικής λύσης στο πρόβλημα των συγκρούσεων και των αιτιών τους, όπου κυριαρχούν η μισαλλοδοξία, ο ανταγωνισμός και η ένδεια.

Παρά την παρέλευση, ήδη μιας εξαετίας ανύπαρκτων ρυθμών ανάπτυξης και εν μέσω μιας μεταβατικής περιόδου, που προοιωνίζονται σημαντικές πολιτικές κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις, οι Έλληνες πολίτες εξακολουθούν να βιώνουν έντονα την αίσθηση τους τέλους μιας εποχής. Με τις οικονομικές ανισότητες να διευρύνονται και το αφήγημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης να γίνεται παρανάλωμα στο βωμό μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, που παράγει επίσης άμεσα αποτελέσματα.

Εικόνα 6 Αριθμός προσφύγων και μεταναστών που διασχίζουν τη θάλασσα από την Τουρκία προς την Ελλάδα ανα ημέρα.¹⁴

Ο συνολικός αριθμός των προσφύγων που φιλοξενούνται στα Κέντρα όπου έγινε η καταγραφή είναι 36.890 άτομα. Η απόκλιση από τον συνολικό αριθμό των προσφύγων (περίπου 52.000 αυτή τη στιγμή) οφείλεται στο ότι δεν συμπεριλαμβάνονται καταυλισμοί όπως η Ειδομένη (όπου λειτουργούσε ακόμη ο άτυπος καταυλισμός την περίοδο της καταγραφής), η Μόρια της Λέσβου, το Λιμάνι

¹⁴ Πηγή : Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>

του Πειραιά, ο καταυλισμός ΠΑΘΕ Πολυκάστρου – Plaza. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, ο συνολικός αριθμός των ανήλικων προσφύγων (0-18 ετών) είναι περίπου 37% του συνολικού πληθυσμού.¹⁵

Πίνακας 1 Συνολικός αριθμός προσφύγων /παιδιών στα Κέντρα που έγινε καταγραφή

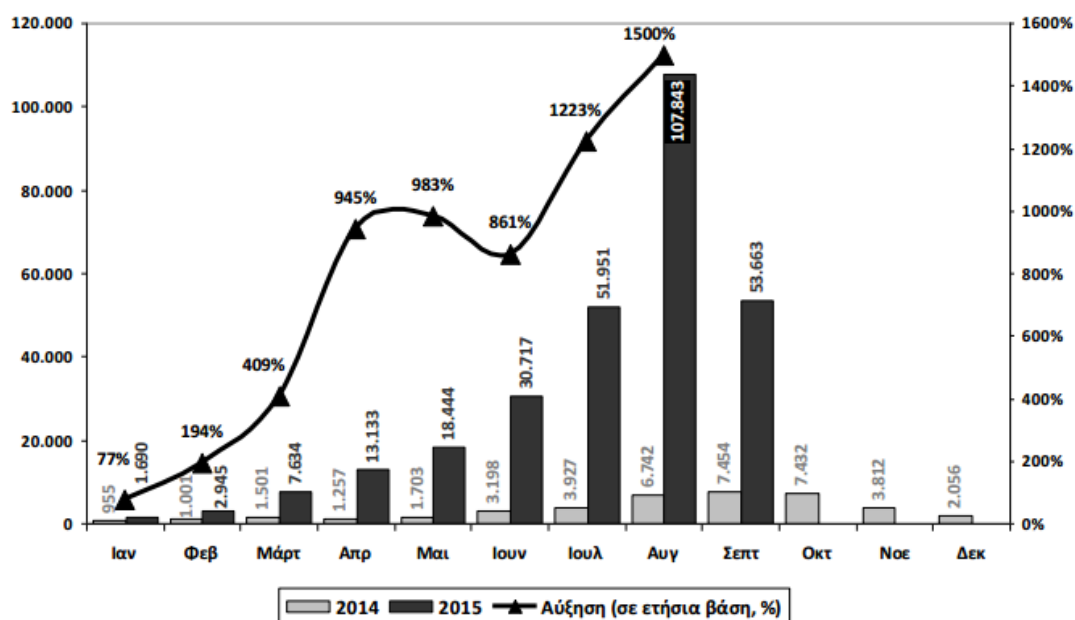
	Πρόσφυγες (σύνολο)	Παιδιά-έφηβοι (σύνολο)
Αττική	12.612	4.628
Βόρειο Αιγαίο	3.373	1.253
Πελοπόννησος	322	178
Ήπειρος	2.091	824
Κεντρική Ελλάδα	2.013	950
Ανατολική Μακεδονία	845	263
Κεντρική Μακεδονία	15.637	5.581
Σύνολο	36.893	13.677

Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

Το εύρος των ροών προσφύγων και μεταναστών το καλοκαίρι του 2015 έχει ξεπεράσει κατά πολύ κάθε προηγούμενο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας (από αστυνομικές και λιμενικές αρχές), κατά την περίοδο Ιανουάριος - Αύγουστος 2015, οι συλληφθέντες –χρησιμοποιώντας την ορολογία της Ελληνικής Αστυνομίας– μη νόμιμοι μετανάστες ανήλθαν στο σύνολό τους στις 271.156, παρουσιάζοντας αύξηση 251% σε σχέση με το σύνολο του 2014 (77.163) και 530% σε σχέση με το σύνολο του 2013 (43.002). Ήταν ένα πρωτόγνωρο κύμα προσφύγων και μεταναστών το καλοκαίρι του 2015 με προορισμό τα νησιά που βρίσκονται πολύ κοντά στα παράλια με την Τουρκία.

¹⁵ **Πηγή :** Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, μέχρι και τις 14 Σεπτεμβρίου 2015, οι ροές (αφίξεις) προς την Ελλάδα μέσω της Μεσογείου ανήλθαν στις 288.020, παρουσιάζοντας αύξηση 602% σε σχέση με το σύνολο του 2014 (41.048). Πρόκειται για μία ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση των ροών προσφύγων και μεταναστών, η οποία άρχισε να γίνεται ορατή ήδη από τον Απρίλιο του 2015, οπότε και οι ροές προσφύγων και μεταναστών παρουσίασαν αύξηση 945% σε σχέση με τον Απρίλιο του 2014, φτάνοντας τις 13.133 (Εικόνα 7). Η τάση αυτή διογκώθηκε τους επόμενους μήνες, φτάνοντας το μήνα Αύγουστο στις 107.843 που μεταφράζεται σε αύξηση 1500% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2014, ενώ μόνο τις δύο πρώτες εβδομάδες του Σεπτεμβρίου οι ροές έφτασαν τις 53.663.¹⁶

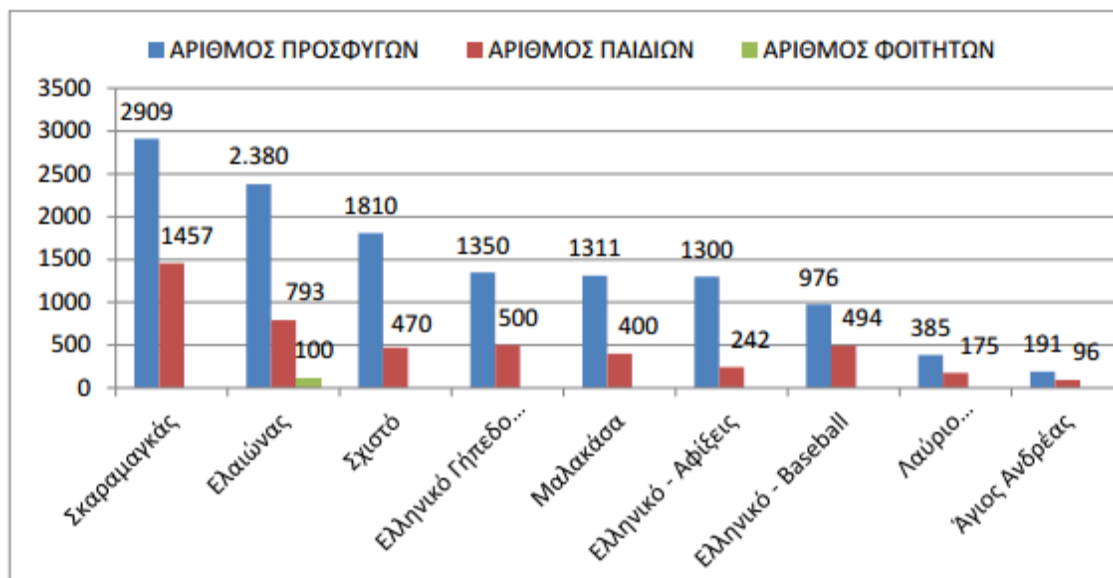
Εικόνα 7 Ροές προσφύγων και μεταναστών μέσω της Μεσογείου προς την Ελλάδα¹⁷

Οι εν λόγω ροές προσφύγων και μεταναστών μέσω της Μεσογείου προς την Ελλάδα κατά το 2015 αφορούν, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2015, κυρίως πολίτες από τη Συρία σε ποσοστό 70% και από το Αφγανιστάν σε ποσοστό 19%, ενώ περιλαμβάνονται και πολίτες από το Ιράκ (4%) και το Πακιστάν (3%). Επιπρόσθετα, ως προς το φύλο των

¹⁶ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

¹⁷ Πηγή : UNHCR, 2015

συγκεκριμένων προσφύγων και μεταναστών, το 66% είναι άνδρες, το 13% είναι γυναίκες και το 21% είναι παιδιά.

Εικόνα 8 Πληθυσμός προσφύγων σε καταυλισμούς στην Αττική¹⁸

1.3 ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΧΩΡΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Για λόγους επιτακτικής διασφάλισης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας στους χώρους προσωρινής εγκατάστασης των προσφύγων το υπουργείο Υγείας όρισε τις προδιαγραφές σε σχέση με τους χώρους προσωρινής εγκατάστασης και τις σίτισης των προσφύγων.¹⁹

1.3.1 ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΧΩΡΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Οι χώροι προσωρινής εγκατάστασής τους να διαθέτουν τα απαραίτητα έργα υποδομής για την υγιεινή διαβίωση, όπως, πόσιμο νερό, υγιεινά αποχωρητήρια,

¹⁸

¹⁹ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

δοχεία συλλογής και μέσα αποκομιδής των απορριμμάτων. Τέλος θα πρέπει να προβλέπεται υπεύθυνος καθαριότητας.

Το πόσιμο νερό ως δημόσιο αγαθό και ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο μπορεί να διατεθεί ασφαλώς είτε μέσω δικτύου, εάν υπάρχει η δυνατότητα, είτε ως εμφιαλωμένου νερού, είτε με βυτία. Σε κάθε περίπτωση όμως η ποιότητα του νερού θα πληροί όλους τους όρους και τις προϋποθέσεις του νομοθετικού πλαισίου που το διέπει.

Καθότι η αποχέτευση αποτελεί στην πράξη συνέχεια της ύδρευσης, έχει τον ίδιο βασικό σκοπό δηλαδή να προστατεύσει την υγεία και την ποιότητα ζωής του ατόμου. Η χρήση υφιστάμενων αποχωρητηρίων αλλά και η τοποθέτηση χημικών αποχωρητήριων θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να διασφαλίζεται και προστατεύεται η Δημόσια Υγεία.

Ο αριθμός των συνολικών αποχωρητηρίων πρέπει να είναι ικανός, ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες υγιεινής του συνόλου των ατόμων που θα τις χρησιμοποιούν και να εξασφαλίζεται η μεταφορά και διάθεση των λυμάτων τους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Για την αποφυγή κινδύνου ρύπανσης και μόλυνσης του περιβάλλοντος και των επιπτώσεων για τη Δημόσια Υγεία, που μπορεί να προκληθούν από τη μη σωστή διαχείριση των απορριμμάτων, καθώς πέραν της αισθητικής ρύπανσης, η επί μακρόν παραμονή των απορριμμάτων συμβάλλει στην επιτάχυνση διεξαγωγής αερόβιων και αναερόβιων διεργασιών (αύξηση του μολυσματικού φορτίου και στην εκδήλωση κινδύνων μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών (παρουσία φορέων μετάδοσης, δυσμενείς καιρικές συνθήκες (αέρας, έντονες βροχοπτώσεις κ.λ.π).

Οι λεπτομέρειες για τα έργα υγιεινής καθορίζονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από την υγειονομική υπηρεσία, με βάση τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις και με γνώμονα την προστασία της υγείας των ατόμων που διαμένουν και της δημόσιας υγείας γενικότερα.²⁰

²⁰ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

1.3.2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΙΤΙΣΗΣ

Όσον αφορά το θέμα της ασφαλούς σίτισης των προσφύγων- μεταναστών τονίζεται ότι ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη διατροφή τους σε περίπτωση που διανέμονται τρόφιμα, τα οποία προσφέρουν διάφορες κοινωνικές οργανώσεις, φορείς ή επιχειρήσεις τροφίμων, σε ότι αφορά τις συνθήκες παρασκευής, μεταφοράς, συντήρησης, στον τρόπο διανομής και κυρίως την ποιότητα κατά τον χρόνο διανομής .

Επισημαίνεται ότι η ασφάλεια των τροφίμων σε όλες τις φάσεις της αλυσίδας παραγωγής τους (πρώτες ύλες, παρασκευή, διατήρηση, διακίνηση, μεταφορά, αποθήκευση, διανομή κ.λ.π.), καθώς και η προσωπική υγιεινή των χειριστών των τροφίμων αποτελούν πρωταρχικής σημασίας παράγοντες ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενοι κίνδυνοι δημόσιας υγείας. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στον έλεγχο των τροφίμων κυρίως στις περιπτώσεις που γίνεται μαζική προετοιμασία και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τρόφιμα ευαλλοίωτα.

Προσοχή επίσης θα πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις όπου διανέμονται στους πρόσφυγες τυποποιημένα τρόφιμα. Θα πρέπει αυτά να διακινούνται με ασφάλεια και να αποθηκεύονται μέχρι την διανομή τους σε χώρους με απόλυτη τάξη, καθαριότητα και με συνθήκες συντήρησης τέτοιες ώστε να αποφεύγονται τυχόν αλλοιώσεις ή επιμολύνσεις τους.²¹

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω επισημαίνεται η ανάγκη ελέγχου:

Σε όλα τα εργαστήρια τροφίμων και ποτών, στις παραγωγικές μονάδες αρτοποιίας, νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής, προϊόντων σοκολάτας, παγωτού κ.λ.π.

Στις επιχειρήσεις λιανικού και χονδρικού εμπορίου, σε όλες τις επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες εμπορίου τροφίμων και ποτών όπως οι υπεραγορές τροφίμων, τα cash & carry-οι αποθήκες χονδρικού εμπορίου, τα κρεοπωλεία, τα παντοπωλεία, τα πρατήρια κατεψυγμένων προϊόντων, οι κάβες ξηρών καρπών,σε αρτοποιεία, πρατήρια άρτου λόγω της αυξημένης ζήτησης των ημερών κ.λ.π

²¹ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

Στις επιχειρήσεις μαζικής εστίασης, οι οποίες παρασκευάζουν, ή προσφέρουν τρόφιμα και ποτά όπως εστιατόρια, ταβέρνες, πιτσαρίες ζαχαροπλαστεία, κέντρα διασκέδασης, καφετέριες, κ.λ.π

Στις επιχειρήσεις αποθήκευσης και διανομής τροφίμων και ποτών (logistics providers), οι οποίες λόγω των ημερών δέχονται μεγάλες ποσότητες τροφίμων προς αποθήκευση.

Στους μεταφορείς που χρησιμοποιούν ειδικά αυτοκίνητα πώλησης προϊόντων.

Στις εγκαταστάσεις των σταθμών υπεραστικών λεωφορείων, σταθμών τρένων, αεροδρομίων και λιμανιών, καθώς και στα κάθε είδους μέσα μαζικής μεταφοράς.

Στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών υγειονομικού ενδιαφέροντος όπως κομμωτήρια, εργαστήρια περιποίησης χεριών και ποδιών κ.λ.π..

2. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΟΛΗΣ

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ελαιώνας καταλαμβάνει μια αρκετά μεγάλη έκταση σχεδόν 9.000 στρεμμάτων και τοποθετείται στα νοτιοδυτικά του κέντρου της Αθήνας καθώς ανήκει διοικητικά, λόγω του προγράμματος «Καλλικράτη», σε πέντε δήμους όπως στο δήμο Αθήνας, Ταύρου, Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Αιγάλεω και Περιστερίου. Εξίσου, χαρακτηριστική είναι η εγγύτητά του με το κέντρο της πόλης των Αθηναίων καθώς απέχει περίπου 3 χιλιόμετρα από την Ομόνοια και βρίσκεται δίπλα στη συνοικία του Γκαζιού, η οποία τα τελευταία χρόνια αποτελεί σημαντικό, υπερτοπικό πόλο διασκέδασης και αναψυχής.

Εικόνα 9 Αεροφωτογραφία του Ελαιώνα με τα όρια των Δήμων στους οποίους ανήκει διοικητικά²²

²² Πηγή: Γκίτζιας, Μπουντουράκη, 2008

Ειδικότερα, η εξεταζόμενη περιοχή του Ελαιώνα πρόκειται για την περιοχή της Πρωτεύουσας με τη μακροβιότερη βιομηχανική ιστορία, από τα ελαιοτριβεία και τα κεραμοποιεία (κοντά στην Ιερά Οδό) του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, τα προπολεμικά σαπωνοποιεία και χαρτοποιεία, μέχρι τα πιο πρόσφατα βυρσοδευεία κατά μήκος της οδού Ορφέως που κατασκευάστηκαν τις δεκαετίες του '50 και του '60 και έως τα σύγχρονα συγκροτήματα πολυεπιχειρήσεων των κλάδων τροφίμων χημικών προϊόντων ηλεκτρικών συσκευών και πλαστικών.²³

Την περίοδο του μεσοπολέμου, τμήματα της περιοχής προμήθευαν με κηπευτικά τις υπόλοιπες περιοχές της Αθήνας όπου υπολείμματα των παραπάνω εκτάσεων μαζί με τις κατοικίες των γαιοκτημόνων σώζονται ακόμα.²⁴

Στο σήμερα, ο Ελαιώνας διαθέτει 2.000 περίπου βιομηχανικές-βιοτεχνικές μονάδες και 40.000 απασχολούμενους στον δευτερογενή τομέα γεγονός που παρουσιάζει ότι η περιοχή όχι μόνο δεν διαθέτει απλά σημαντικό μερίδιο του βιομηχανικού παραγωγικού δυναμικού της Πρωτεύουσας αλλά και ολόκληρης της Χώρας.

Οι δεσμοί που αναπτύχθηκαν μεταξύ της βιομηχανικής δραστηριότητας και του χώρου του Ελαιώνα είχαν ως αφετηρία πλεονεκτήματα, που αφορούσαν την θέση του αφ' ενός και τις φυσικές του ιδιότητες αφ' ετέρου :

- Θέση κομβική και προνομιακή αφού συνδυάζει γειτνίαση με το πρώτο λιμάνι της Χώρας, την μεγαλύτερη καταναλωτική αγορά (Αγ. Ι. Ρέντη) και τις περιοχές κατοικίας με διαθέσιμο εργατικό δυναμικό. Διαθέτει θέση κεντρική ως προς την πληθωρική οικοδομική δραστηριότητα στο Λεκανοπέδιο, κατά τις δεκαετίες του '60 και '70.
- Φυσικές ιδιότητες ιδανικές για τους πρωτοεμφανιζόμενους βιομηχανικούς κλάδους (κεραμοποιεία, βυρσοδευεία, σαπωνοποιεία κ.λπ.) λόγω των άφθονων τότε υπογείων υδάτων, της καταλληλότητας του χώματος για αργιλοληψίες, του χαμηλού υψομέτρου και της ευνοϊκής τοπογραφίας (πεδινή

²³ Πηγή : Κοντάρου Ε. (2008) Ελαιώνας Αθηνών: κριτική προσέγγιση της Πολεοδομικής Μελέτης για τη «Διπλή Ανάπλαση» (Βοτανικός – Λεωφόρος Αλεξάνδρας) -Εκδόσεις : ΕΜΠ, Αθήνα

²⁴ Πηγή : Μποφίλιας Α (2012) Ανάδειξη του ιστορικού Ελαιώνα των Αθηνών -Εκδόσεις : Αθηνά, Αθήνα

θέση, ομαλό έδαφος) . Πρόσθετο πλεονέκτημα συνιστά και η διάθεση μεγάλων εκτάσεων με χαμηλές τιμές γης για την κάλυψη των αναγκών εκτατικής ανάπτυξης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Παρόλο που υφίσταται ο περιορισμός ή και η εξάντληση των παραπάνω πλεονεκτημάτων με την πάροδο του χρόνου και την βιομηχανική εκμετάλλευση (υπόγεια νερά, καταλληλότητα χώματος για αργιλοληψίες κ.λπ.), η περιοχή του Ελαιώνα συνεχίζει ακόμα και σήμερα να χαρακτηρίζεται από ποικίλα γνωρίσματα που έλκουν την βιομηχανική δραστηριότητα όπως:

- κυκλοφοριακή υποδομή στην περίμετρο του Ελαιώνα και κομβική κυκλοφοριακή θέση η οποία συνιστά και σήμερα σημαντικό πλεονέκτημα της περιοχής ιδιαίτερα για κλάδους με υψηλά μεταφορικά κόστη γειτνίαση με το μεγαλύτερο καταναλωτικό κέντρο της Χώρας και το λιμάνι του Πειραιά,
- προσφερόμενες μεταφορικές υπηρεσίες,
- διάθεση εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού,
- γειτνίαση με συνεργαζόμενες μονάδες κ.λπ.²⁵

Τέλος, ένας ακόμα λόγος, που σχετίζεται με τη φυσική γεωγραφία της κοιλάδας του Ελαιώνα και έχει θετικές συνέπειες στο κλίμα, καθιστά πολύτιμη την ύπαρξή της: η διάταξή της από βόρειο-ανατολικά προς νοτιοδυτικά και η κατάληξή της στη θάλασσα, στοιχεία που επιτρέπουν την κυκλοφορία των βοριάδων και της θαλασσινής αύρας.²⁶

²⁵ Πηγή : www.minenv.gr

²⁶ Πηγή : CABERNET (2003). State of the Art- Country Profile Greece. 1st Edition. Research Project: The City of Tomorrow and Cultural Heritage, <http://www.cabernet.org.uk/resourcefs/137.pdf> (Ανάκτηση στις 5/12/2016)

2.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η περιοχή του Ελαιώνα, όπως έχει αναφερθεί, αποτελεί δυτική συνοικία του δήμου Αθηναίων. Τοπογραφικά και δημογραφικά λοιπόν, ανήκει στο Δήμο της Αθήνας και η μελέτη της πληθυσμιακής εξέλιξης της περιοχής αυτής διεξάγεται στα όρια του δήμου Αθηναίων, επισημαίνοντας ιδιαίτερες λεπτομέρειες και επιμέρους ιδιομορφίες που υφίστανται στην περιοχή.²⁷

Πίνακας 2 Πληθυσμιακή καταγραφή το έτος 2011

Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών	1.029.520
Δήμος Αθηναίων	664.046
Δήμος Βύρωνος	61.308
Δήμος Γαλασίου	59.345
Δήμος Δάφνης – Υμηττού	33.628
Δήμος Ζωγράφου	71.026

Πηγή : Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (statistics.gr, 2012)

Μελετώντας τα δεδομένα που πάρθηκαν από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία για τα έτη 2001 έως 2011, όσον αφορά τον Δήμο Αθηναίων, φάνηκε ότι ο δήμος παρουσίασε τη μεγαλύτερη μείωση κατά τη διάρκεια των ετών. Έτσι όπως φαίνεται και στον παρακάτω δοθέν πίνακα, η μείωση του μόνιμου πληθυσμού του δήμου Αθηναίων άγγιξε τους -127.886 κατοίκους.

²⁷ **Πηγή :** Κοντάρου Ε. (2008) Ελαιώνας Αθηνών: κριτική προσέγγιση της Πολεοδομικής Μελέτης για τη «Διπλή Ανάπλαση» (Βοτανικός – Λεωφόρος Αλεξάνδρας) -Εκδόσεις : ΕΜΠ, Αθήνα

Πίνακας 3 Πληθυσμιακή διαφορά του Δήμου Αθηναίων, κατά τα έτη 2001-2011

Περιφέρεια	Περιφερειακή Ενότητα	Πληθυσμός 2001	Νόμιμος πληθυσμός 2001	Νόμιμος Πληθυσμός 2011	Διαφορά 2001-2011
Αττικής	Κεντρικού Τομέα Αθηνών	745.514	594.994	467.108	-127.886

Πηγή : Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (statistics.gr, 2012)

Η εξεταζόμενη μείωση των κατοίκων οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες, οι οποίοι δρουν καταλυτικά στην πληθυσμιακή κατάσταση της περιοχής. Μερικές αιτίες είναι:

- η οικονομική κυμαινόμενη καθημερινότητα
- η ανεργία
- η ελλιπής ποιοτική ζωή.

Το έτος 2011, ο δήμος Αθηναίων αποτελείται από 664.046 μόνιμους κατοίκους, εκ των οποίων πολλοί μοιράζονται στις διάφορες συνοικίες. Μία από τις αυτές τις συνοικίες είναι και η περιοχή του Ελαιώνα. Η περιοχή αυτή, από την αρχή της κιάλας αποτελείτο από στρώματα κατώτερης κοινωνικής τάξης. Επιπροσθέτως, καταγράφεται μεγάλο ποσοστό μεταναστών στην Αττική οι οποίοι κατοικούν στον Δ. Αθηναίων και προσεγγίζουν τις 135.000 σε σημαντική αναλογία 17% του μόνιμου πληθυσμού. Είναι κυρίως Αλβανικής εθνικότητας (σε ποσοστό 54%) ενώ ακολουθούν άλλες εθνικότητες της Ανατολικής Ευρώπης (Πολωνοί, Βούλγαροι, Ρουμάνοι) και της Ν.Α. Ασίας (Φιλιππίνες, Μπαγκλαντές). Σε επίπεδο δημοτικών κοινοτήτων οι περισσότεροι μετανάστες συγκεντρώνονται στην 6η (35.655), ενώ η αναλογία επί του μόνιμου πληθυσμού ξεπερνά το 20% και στην 2η κοινότητα.²⁸

Εξαιτίας της υψηλής συγκέντρωσης βιομηχανιών και βιοτεχνιών στην περιοχή, ένα μεγάλο μόνιμο πληθυσμιακό κομμάτι απασχολείται σε αυτές τις μονάδες παραγωγής. Ως αποτέλεσμα, ο πληθυσμός που κατοικούσε στο Ελαιώνα, κατά μείζονα λόγο ήταν εργατικό δυναμικό.

²⁸ Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (statistics.gr, 2012)

Η σταδιακή παρατηρούμενη μείωση του Δήμου Αθηναίων, και συνεπώς της περιοχής του Ελαιώνα, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην δραματική μείωση των βιοτεχνιών και βιομηχανιών. Στη θέση τους σήμερα, οι πάλαι ποτέ εν δράσει βιομηχανικές μονάδες, έχουν μετατραπεί σε εγκαταλελειμμένα κτίρια που στεγάζουν κατά βάση άστεγους. Ως εκ τούτου, η μείωση των θέσεων εργασίας στις βιομηχανικές μονάδες ασκεί σημαντική επιρροή στην μείωση των κατοίκων της περιοχής του Ελαιώνα.²⁹

2.3 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ανεργία³⁰ είναι η κατάσταση ενός ατόμου, που, ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί, δεν δύναται να βρει εργασία. Το εργατικό δυναμικό αποτελείται από όσους έχουν εργασία (απασχολούμενοι) και εκείνους που δεν απασχολούνται (άνεργοι) αλλά έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργασθούν. Το μη-εργατικό δυναμικό είναι το μέρος του ενήλικου πληθυσμού που ασχολείται με τα οικιακά, είναι συνταξιούχοι, ασθενούν σοβαρά ώστε απέχουν από την εργασία, ή δεν ψάχνουν για εργασία. Το ποσοστό ανεργίας είναι ο αριθμός των ανέργων διαιρούμενος με το σύνολο του εργατικού δυναμικού.³¹

Αρχικώς, η Αθήνα συγκαταλέγεται επίσης ανάμεσα σε εκείνες τις μητροπόλεις οι οποίες δυσκολεύονται να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να απορροφήσουν το πλεονάζον εργατικό δυναμικό. Κατέχει την 38η θέση και έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην μητροπολιτική Ευρώπη. Στην Αττική συγκεντρώνεται το

²⁹ Πηγή : Μποφίλιας Α (2012) Ανάδειξη του ιστορικού Ελαιώνα των Αθηνών -Εκδόσεις : ΑΘΗΝΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ, Αθήνα

³⁰ Υπάρχουν τρία κύρια είδη ανεργίας:

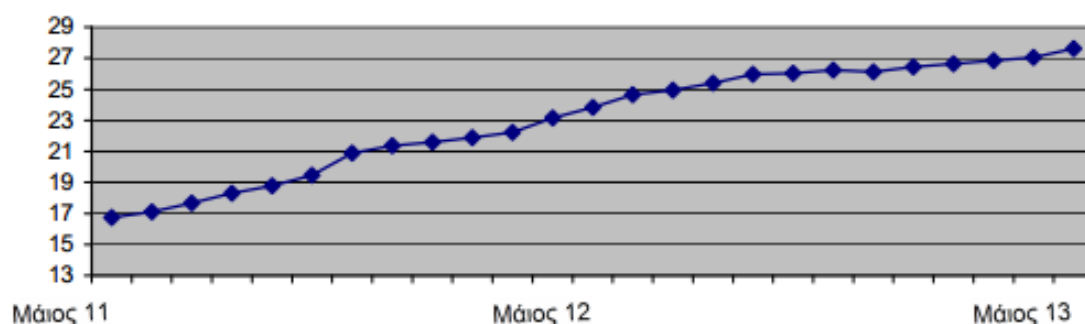
Η Ανεργία τριβής, προκύπτει λόγω της ακατάπαυστης κίνησης των ανθρώπων μεταξύ περιοχών και θέσεων εργασίας ή διαφόρων σταδίων του κύκλου ζωής. Επίσης, περιλαμβάνονται τα άτομα που, λόγω φυσικών αιτιών, καθίστανται ανίκανα προς εργασία. Ουσιαστικά, αποτελεί το ελάχιστο επίπεδο ανεργίας που δεν μπορεί να μειωθεί σε μια δυναμική κοινωνία (εφ' όσον, ακόμη και αν η οικονομία είναι σε πλήρη απασχόληση, κάποιοι θα αποχωρούν από τις θέσεις τους, κάποιοι φοιτητές θα ψάχνουν για εργασία μετά την αποφοίτησή τους, κάποιοι γονείς θα επανεντάσσονται στο εργατικό δυναμικό, και κάποιοι θα θέλουν μια καλύτερη ή μια διαφορετική εργασία).

Η Δομική ανεργία (ή διαρθρωτική ανεργία), οφείλεται στις αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, καθώς κάποιοι κλάδοι (ή ειδικότητες, ή γεωγραφικές περιοχές) έχουν αυξανόμενη ζήτηση και κάποιοι άλλοι πτωτική ζήτηση.

Η Κυκλική ανεργία οφείλεται στην μειωμένη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή η μορφή ανεργίας είναι αποτέλεσμα της επιβράδυνσης της ανάπτυξης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, η οποία έχει ως επακόλουθο την αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.

35,2% του πληθυσμού της χώρας, παράγεται το 37,7% του ΑΕΠ, το 80,8% του προϊόντος του τριτογενούς τομέα της οικονομίας και δημιουργείται το 83,7% της απασχόλησης του τριτογενούς τομέα. Ο δείκτης πληθυσμιακής πυκνότητας αυξάνεται συνεχώς. Ωστόσο η μεγάλη ανεργία φαίνεται να παραμένει ένα από τα βασικά προβλήματα της. Σημαντικό πρόβλημα για την Περιφέρεια Αττικής αποτελεί το υψηλό ποσοστό ανεργίας, που ξεπερνάει τον εθνικό μέσο όρο.

Πίνακας 4 Ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Αττικής

Πηγή : Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (statistics.gr, 2012)

Επιπροσθέτως, από τον Μάιο του 2012 έως και τον Μάιο του 2013 παρατηρήθηκε μία αύξηση της ανεργίας κατά 0.8% στην Αττικής και κατά 1.8% στο Δήμο Αθηναίων. Τον Μάιο του 2012, η ανεργία βρισκόταν στο 26.7% ενώ τον ίδιο μήνα του 2013, η ανεργία έφτασε το 27.5%. (statistics, 2013) Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (31%) είναι σημαντικά υψηλότερο από τον ανδρών (24,7%) και από την άλλη το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρήθηκε στους νέους ηλικίας 15-24 ετών.³²

Σε αυτά τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν την Αθηνά, σαφώς συγκαταλέγεται και η συνοικία του Ελαιώνα. Η περιοχή αυτή, όπως παρουσιάστηκε και στο παραπάνω υπο-κεφάλαιο, λόγω των διαρκών συρρικνώσεων στον τομέα της βιομηχανίας και βιοτεχνίας, συγκεντρώνει ένα μεγάλο αριθμό ανέργων εξαιτίας του φαινομένου αυτού. Απόρροια είναι η ύπαρξη μη ενεργού πληθυσμού που παραμένει αδρανής λόγω της έλλειψης θέσεων εργασίας.

Στις σημερινές δύσκολες συνθήκες οικονομικής κρίσης δεν μπορούμε να στηρίζουμε όλες τις ελπίδες μας για την αναπτυξιακή πορεία της περιοχής μας στον δημόσιο

³² Πηγή : Μποφίλιας Α (2012) Ανάδειξη του ιστορικού Ελαιώνα των Αθηνών -Εκδόσεις : ΑΘΗΝΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ, Αθήνα

τομέα. Εντούτοις έχει ένα σοβαρό αναπτυξιακό ρόλο να διαδραματίσει ο δημόσιος τομέας και στις σημερινές δύσκολες συνθήκες και αυτό αφορά το ρόλο να διαμορφώσει τους κατάλληλους όρους ώστε να διευκολυνθεί, να αποκτήσει κίνητρα, να πάρει κατευθύνσεις και ο ιδιωτικός τομέας.³³

2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Οι σύγχρονες κοινωνίες είναι **πολυπολιτισμικές**, γιατί σε αυτές συμβιώνουν πολλές διαφορετικές εθνικές, γλωσσικές, θρησκευτικές, πολιτισμικές ομάδες, με διαφορετικές αξίες, απόψεις και ιδεολογίες. Η σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία πρέπει να εξασφαλίζει στα άτομα όλων των ομάδων συνθήκες ελευθερίας και ισότητας. Συχνά η ταυτότητα που δίνει στα άτομα η συμμετοχή τους σε μία ομάδα (π.χ. Έλληνας ή χριστιανός ή οπαδός αθλητικής ομάδας) τα οδηγεί σε αρνητικές στάσεις απέναντι σε άτομα διαφορετικών ομάδων. Οι αρνητικές αυτές στάσεις είναι αποτέλεσμα **προκαταλήψεων**, δηλαδή αρνητικών συνήθως αντιλήψεων και εικόνων για άτομα άλλων ομάδων, που δε βασίζονται στην πραγματικότητα. Οι πιο συνηθισμένες μορφές προκαταλήψεων είναι αυτές που αφορούν το φύλο, τη φυλή, την ηλικία, τη θρησκεία, τη χώρα προέλευσης, το κοινωνικό στρώμα ή την υγεία των ατόμων. Οι προκαταλήψεις αυτές οδηγούν σε αρνητικές διακρίσεις, άνιση δηλαδή μεταχείριση **ευάλωτων κοινωνικών ομάδων**, όπως π.χ. οι γυναίκες, οι αλλοδαποί, οι τσιγγάνοι, τα άτομα με αναπηρίες. Ο αποκλεισμός αυτών των κοινωνικών ομάδων (**ρατσισμός**) καταπατά το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ζει χωρίς διακρίσεις λόγω εθνικής ή θρησκευτικής ταυτότητας, φύλου ή αναπηρίας.

Βασική επιδίωξη κάθε ομάδας είναι να εξασφαλίζει και να διατηρεί τη συνοχή της. Όσο εξυπηρετείται ο κοινός σκοπός και επιτυγχάνονται οι κοινοί στόχοι, είναι φυσικό να ενισχύονται οι δεσμοί των μελών της κοινωνικής ομάδας. Τα μέλη επικοινωνούν συχνά μεταξύ τους, υπακούουν σε κοινούς κανόνες, έχουν κοινές αξίες και εμπειρίες, χρησιμοποιούν μια κοινή «γλώσσα», όπως π.χ. συμβαίνει με μια παρέα συμμαθητών ή με τους συναδέλφους σε ένα χώρο εργασίας.

Αν για οποιοδήποτε λόγο ο κοινός στόχος πάψει να υπάρχει, είτε γιατί έχει επιτευχθεί είτε γιατί άλλαξαν τα ενδιαφέροντα των ατόμων, είτε γιατί υπήρξαν διαφωνίες ή

³³ Πηγή : Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (2013) Μελέτη Εξέλιξης του Πληθυσμού

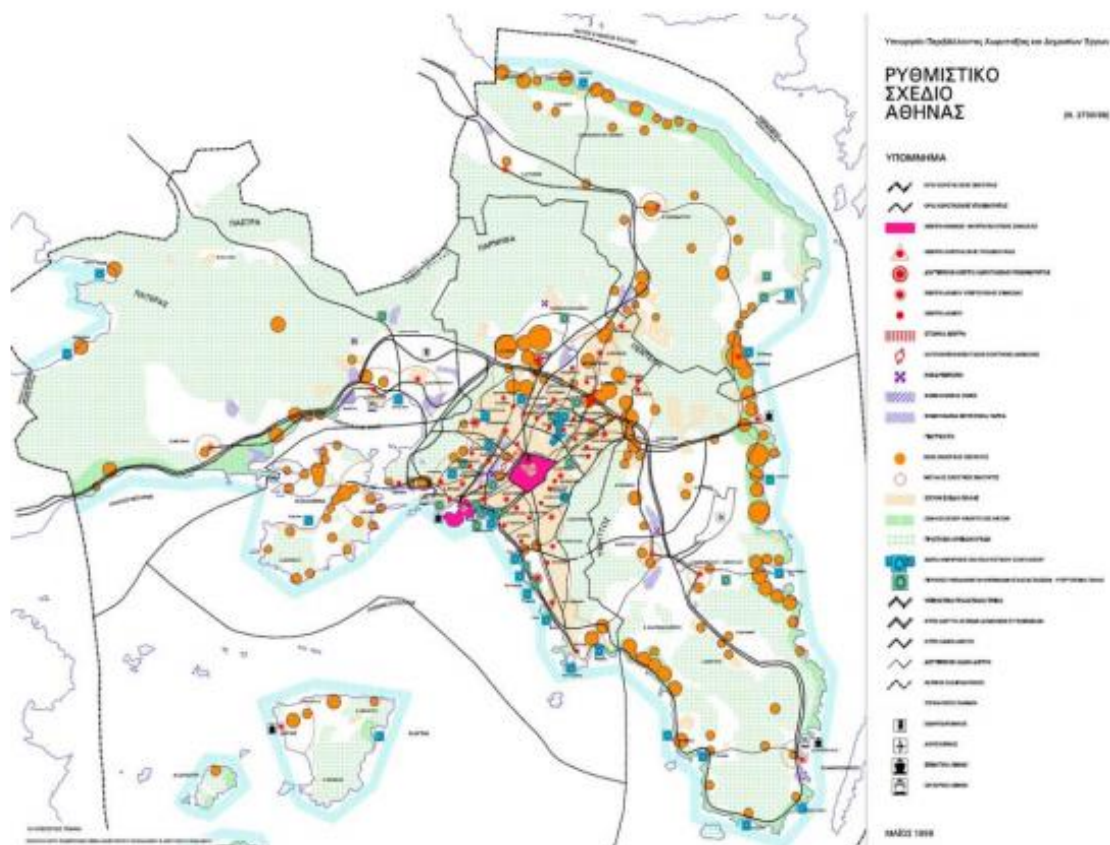
αποτυχίες, η κοινωνική ομάδα μπορεί να διαλυθεί, όπως συνέβη στο παρελθόν με τη Φιλική Εταιρεία ή τις ομάδες αγροτών που επεξεργάζονταν αγροτικά προϊόντα και διαλύθηκαν με την εκβιομηχάνιση της χώρας.

Όταν διαμορφώνονται νέες ανάγκες και κοινωνικές συνθήκες, κάποιες κοινωνικές ομάδες καταργούνται και δημιουργούνται νέες, οι οποίες δίνουν νέες ταυτότητες στα άτομα. Με αυτόν τον τρόπο με την πτώση της δικτατορίας έπαψαν να υπάρχουν οι ομάδες φοιτητών που εναντιώθηκαν στο καθεστώς και δημιουργήθηκαν νέες ομάδες με άλλους στόχους, όπως οι φοιτητικοί σύλλογοι.

3. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ

3.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μέχρι το 1991 δεν υπήρχε επαρκές και συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο που να αφορά στην περιοχή του Ελαιώνα. Κάποιες προσπάθειες είχαν γίνει σχετικά με το θέμα αυτό στο παρελθόν – από το 1954 και μετά –, αλλά δεν έφεραν αποτελέσματα λόγω μη εφαρμογής τους, μη νομοθέτησής τους, αντικατάστασής τους ή προσβολής τους από ενδιαφερόμενους φορείς.³⁴

Εικόνα 10 Ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας Ν.2730/99''

³⁴ Πηγή : Χρονικά Τεχνικά (1992) Ο Ελαιώνας Της Αθήνας - Εκδόσεις : Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Αθήνα

Η πρώτη εφικτή προσπάθεια ρύθμισης τέτοιων περιοχών γίνεται το 1983 με το νόμο 1337/83 του Α. Τρίτη, με τον οποίο θεσμοθετείται η δυνατότητα ένταξης στο Σχέδιο Πόλης με αντίτιμο εισφορά σε γη και σε χρήμα. Παράλληλα, λίγο αργότερα το 1985, θεσμοθετείται το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας με το νόμο 1515/85, όπου η περιοχή του Ελαιώνα χαρακτηρίζεται ως «Βιοτεχνικό και Βιομηχανικό Πάρκο» (ΒΙ.ΠΑ-ΒΙΟ.ΠΑ.) στο 70% της έκτασής, ενώ το υπόλοιπο δίδεται για κατοικία και άλλες χρήσεις. Αντίστοιχα, η περιοχή εμφανίζεται με αυτό το χαρακτηρισμό χρήσεων και στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Αθηναίων με το Π.Δ. 80Δ/88. Έτσι δημιουργούνται τα εργαλεία και οι προϋποθέσεις για την ένταξη της περιοχής στο Σχέδιο Πόλης, αλλά και για το σχεδιασμό της. Η πρώτη μελέτη που θεσμοθετείται για τον Ελαιώνα είναι αυτή που προβλέπει το Προεδρικό Διάταγμα του 1991 (ΦΕΚ 74Δ/91), η οποία καταργεί το θεσμό των ΒΙ.ΠΑ.- ΒΙΟ.ΠΑ. και προτείνει ανάμειξη βιομηχανικών και βιοτεχνικών χρήσεων με χρήσεις εμπορίου, χονδρεμπορίου και κατοικίας. Επίσης, αυξάνει τους συντελεστές εκμετάλλευσης της γης, ενώ προβλέπει ελάχιστους χώρους πρασίνου. Οι πολλές αντιδράσεις και προσφυγές των ενδιαφερομένων σχετικά με τις παραπάνω ρυθμίσεις καθιστούν την εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου αδύνατη τα επόμενα χρόνια.³⁵

3.2 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1995

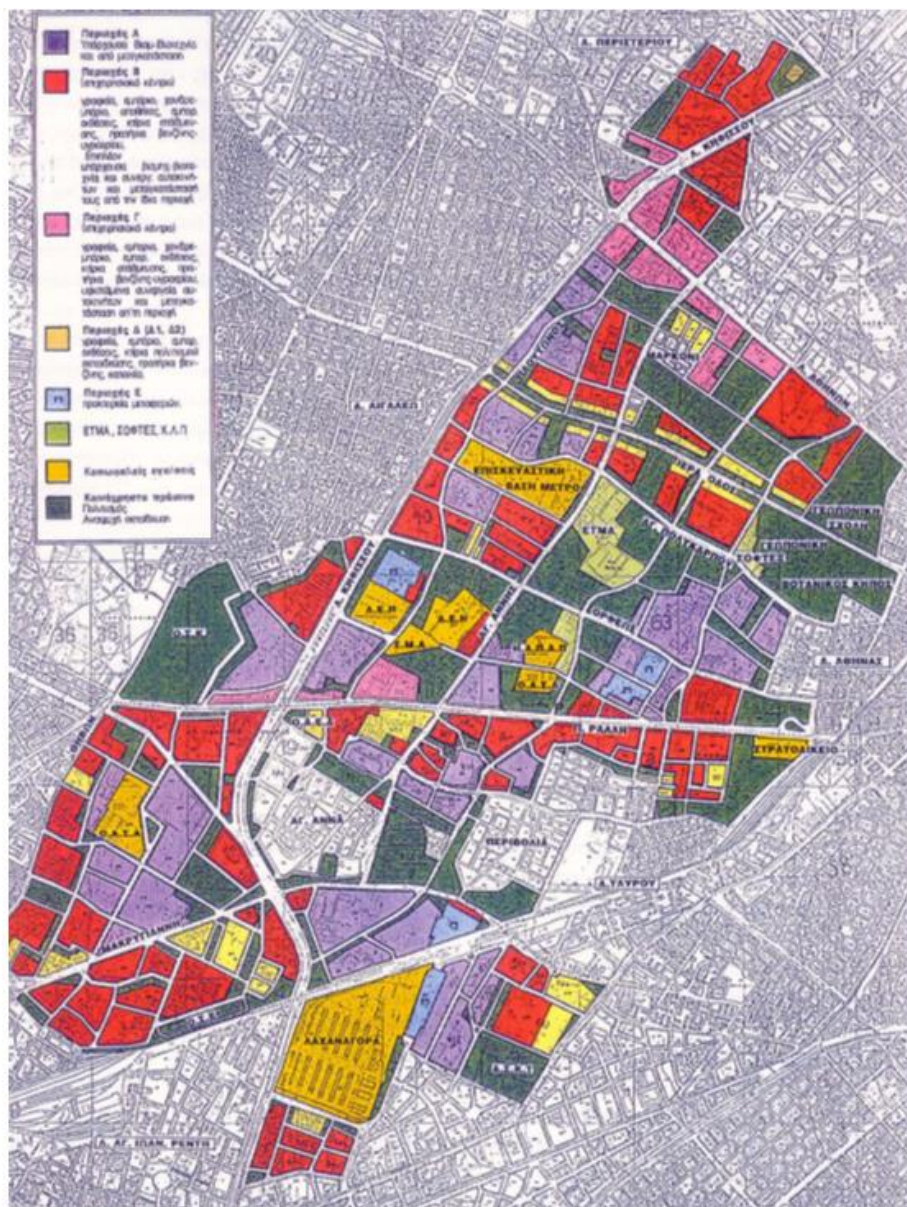
Το 1995 με ένα νέο προεδρικό διάταγμα επιχειρήθηκε να βελτιώσει τον χαρακτήρα της περιοχής του Ελαιώνα. Ήταν μια φιλόδοξη προσπάθεια να αλλάξει ο χαρακτήρας της περιοχής, με κύρια στοιχεία τη σταδιακή μετεγκατάσταση των ρυπογόνων επιχειρήσεων και τη μετατροπή του 40% σε χώρο πρασίνου. Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα η περιοχή οργανώθηκε σε έξι ζώνες δραστηριότητας :

- Βιομηχανικές – Βιοτεχνικές Εγκαταστάσεις
- Επιχειρησιακό - Εμπορικό Κέντρο
- Περιοχές Γραφείων – Εταιρειών
- Περιοχή Πρακτορείων Μεταφορών
- Κοινοφελείς Εγκαταστάσεις

³⁵ πηγή: ΟΡΣΑ, 1998

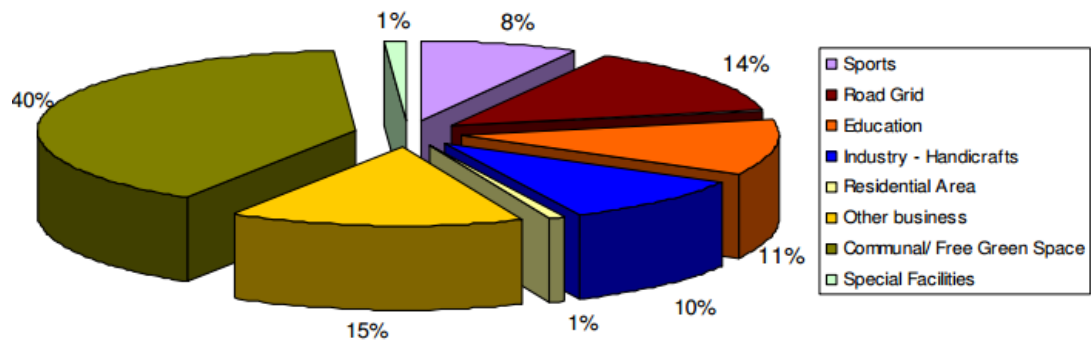
- Κοινόχρηστοι Χώροι

Θα πρέπει να αναφερθεί πως στον Ελαιώνα δεν υπάρχει διαχωρισμός της χρήσης γης με βάση τον όροφο του κτίσματος. Οι λειτουργία είναι καθολική για όλο το κτίριο και εκτείνεται και στον περίβολο αυτού. Σήμερα, ένα μεγάλο μέρος επιχειρήσεων της ευρύτερης περιοχής βρίσκεται διάσπαρτο στον χώρο του δήμου Αιγάλεω, αλλά οι περισσότερες λειτουργούν στον Ελαιώνα. Στον Ελαιώνα δεν βρίσκουμε μόνο βιομηχανίες, άλλα πλήθος δραστηριοτήτων.

Εικόνα 11 Η χάραξη του ρυμοτομικού σχεδίου και οι χρήσεις που προβλέπει για τον Ελαιώνα το Π.Δ. 1049Δ/1995, τροποποιώντας το αντίστοιχο Π.Δ. 74Δ/1991.³⁶

³⁶ πηγή: ΟΡΣΑ, 1998

Εικόνα 12 Κατανομή χρήσεων γης Ελαιώνα³⁷

³⁷ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

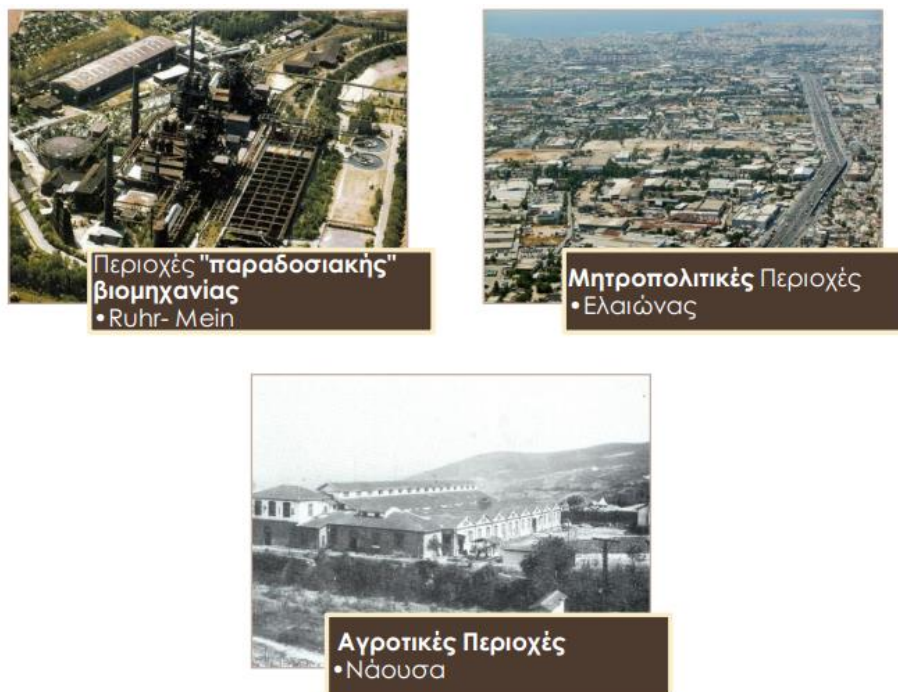
3.3 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ

Προτού αναφερθούμε στην βιομηχανική ζώνη του Ελαιώνα κρίνουμε σκόπιμο την παρουσίαση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης σχετικά με τις περιοχές βιομηχανικής χρήσης.

- Εγκαταλελειμμένες εκτάσεις σε «παραδοσιακά» βιομηχανικές περιοχές: Αφορούν συνήθως περιφερειακές περιοχές των οποίων η ανάπτυξη συνδέθηκε με την εγκατάσταση και λειτουργία των βιομηχανιών άνθρακα και χαλυβα αλλά και την κλωστοϋφαντουργία. Σε αυτές, η επίδραση της αποβιομηχάνισης από την δεκαετία του '80 και έπειτα είχε σαν αποτέλεσμα την εγκατάλειψη μεγάλων εκτάσεων γης, της οποίας η αξία είναι σχετικά χαμηλή, ωστόσο η εκτεταμένη μόλυνση -λόγω της βαριάς βιομηχανικής δραστηριότητας- απαιτεί μεγάλες παρεμβάσεις περιβαλλοντικής αποκατάστασης.
- Εγκατελειμμένες εκτάσεις σε μητροπολιτικές περιοχές. Οι εγκατελειμμένες βιομηχανικές περιοχές εντός των ευρωπαϊκών μητροπόλεων χαρακτηρίζονται ως αποτέλεσμα της «τριτογενοποίησης» της οικονομίας τους σε συνδυασμό με την απομάκρυνση της μεταποιητικής δραστηριότητας από τις κεντρικές περιοχές της πόλης. Σήμερα οι εκτάσεις αυτές διεκδικούν έναν κρίσιμο ρόλο στον αστικό σχεδιασμό αλλά και την αγορά ακινήτων, καθώς αποτελούν μια σημαντική ευκαιρία για την επανάχρηση αστική γης.³⁸
- Εγκαταλελειμμένες εκτάσεις σε αγροτικές περιοχές. Η σύνδεση της μεταποιητικής δραστηριότητας με τον πρωτογενή τομέα είχε σαν αποτέλεσμα τη χωροθέτηση βιομηχανιών και στον αγροτικό χώρο, δημιουργώντας έτσι μικρής κλίμακας εγκαταστάσεις στενά συνδεδεμένες με την τοπική οικονομία. Το χαμηλό επενδυτικό ενδιαφέρον που παρατηρείται στις περιοχές αυτές καθιστά απαραίτητη τη κρατική παρέμβαση, η οποία στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής για τον αγροτικό χώρο, προσανατολίζεται στην

³⁸ Πηγή : Ποζουκίδου , Γ. (2011). Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Θυλάκων μέσα στην Πόλη: Συνθέτοντας τη θεσμική, την οικονομική και τη φυσική διάσταση της Πολεοδομικής Παρέμβασης. Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Θυλάκων μέσα στην Πόλη: Συνθέτοντας τη θεσμική, την οικονομική και τη φυσική διάσταση της Πολεοδομικής Παρέμβασης. Βέροια: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης.

αξιοποίηση των χώρων στα πλαίσια ήπιων και εναλλακτικών τρόπων ανάπτυξης.³⁹

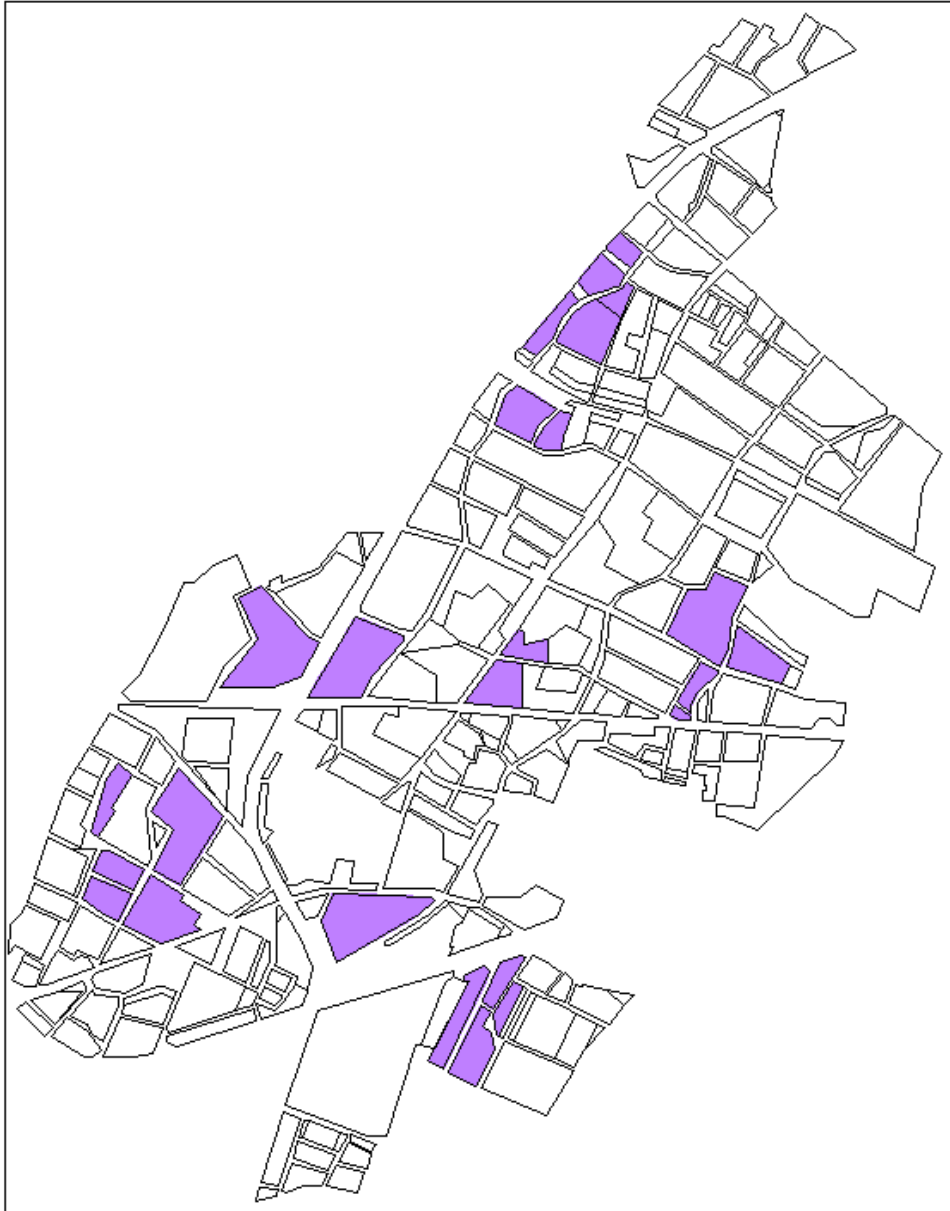
Εικόνα 13 Παραδείγματα εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών στην Ελλάδα και την Ευρώπη

Το αυξημένο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον για την ανάκτηση της «χρησιμοποιημένης» αστικής γης προκύπτει από τις πολλαπλές άμεσες αλλά και έμμεσες οφέλεις. Ως αμιγώς περιβαλλοντική επίδραση, η απορρύπανση των περιοχών, μέσα από τεχνικές αποκατάστασης του εδάφους αλλά και των υδάτων, αποτελεί μια σημαντική πρακτική προς τη κατεύθυνση της αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος στον αστικό χώρο. Από την άλλη πλευρά, η ανάκτηση της εγκαταλελειμμένης από πρότερη χρήση γης συμβάλλει άμεσα στη μείωση των περιβαλλοντικών πιέσεων στον περιαστικό χώρο και στη διαδικασία της ανακύκλωσης γης. Διακρίνεται λοιπόν ότι τα brownfields αποτελούν ένα σημαντικό πόρο για την προώθηση της «συνεκτικής πόλης», και την αποτροπή της εκτατικής ανάπτυξης μέσα από την επανάχρηση υφιστάμενων αστικών χώρων και κτηριακών κελυφών.⁴⁰

³⁹ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

⁴⁰ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Όσον αφορά την γεωγραφική οριοθέτηση της βιομηχανικής περιοχής του Ελαιώνα θα πρέπει αρχικώς να αναφερθεί πως δεν είναι εφικτό να προσδιοριστεί διότι σε όλη την έκταση του Ελαιώνα εντοπίζονται πυρήνες βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Όπως φαίνεται και στους δύο χάρτες αριθμούνται εννέα περιοχές δραστηριοποίησης βιομηχανικών μονάδων.⁴¹

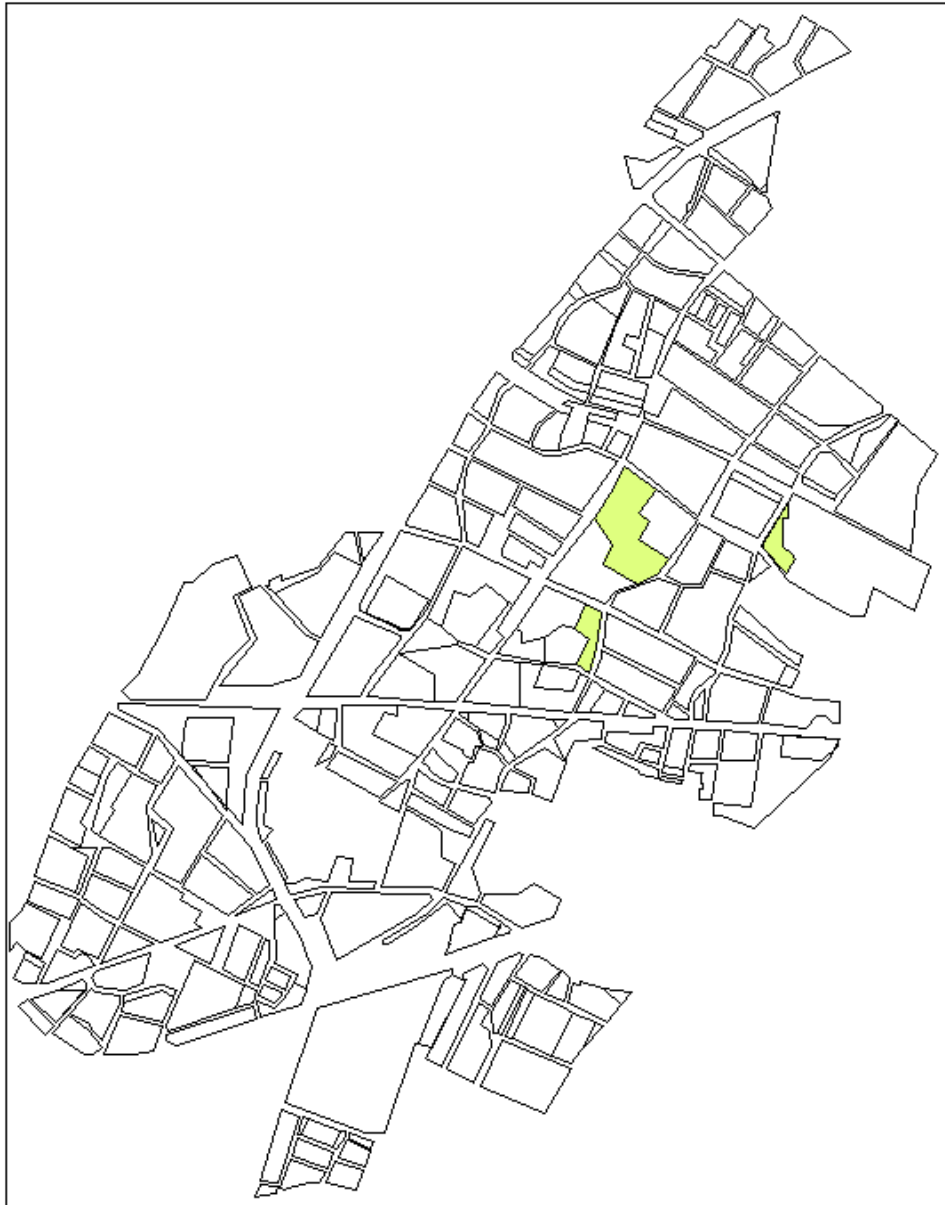

Εικόνα 14 Πυρήνες βιοτεχνικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων⁴²

⁴¹ **Πηγή :** Χρονικά Τεχνικά (1992) Ο Ελαιώνας Της Αθήνας - Εκδόσεις : Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Αθήνα

⁴² **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Στον Ελαιώνα σήμερα δραστηριοποιούνται 2.000 περίπου βιομηχανικές - βιοτεχνικές μονάδες με 40.000 απασχολούμενους στον δευτερογενή τομέα δεν κατέχει απλά σημαντικό μερίδιο του βιομηχανικού παραγωγικού δυναμικού της Πρωτεύουσας αλλά και ολόκληρης της Χώρας.⁴³

Εικόνα 15 Σημεία όπου δραστηριοποιούνται βαριές βιομηχανίες (softex, ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ, ΕΚΜΑ, κ.α.)⁴⁴

⁴³ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

⁴⁴ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Η περιοχή του Ελαιώνα είναι μία υπό ανάπτυξη περιοχή της Αττικής. Ο Ελαιώνας ήταν κατεξοχήν γεωργική περιοχή. Μεταπολεμικά όμως άρχισαν να στεγάζονται 2.400 βιομηχανίες και βιοτεχνίες (επιβλαβείς για την ανθρώπινη υγεία) όπως βυρσοδεψία, μηχανουργία και σιδηρουργία, μεταφορικές εταιρίες κοινής ωφέλειας οργανισμοί, σχολές εκπαίδευσης και στρατός. Σε όλες αυτές τις μονάδες απασχολούνταν περίπου 50.000 άτομα. Υπάρχει όμως ακόμη και σήμερα αυθαιρεσία στην κτίση η οποία σιγά σιγά αλλάζει προς το καλύτερο. Προεδρικά διατάγματα του '95 και του '96 9ΦΕΚ 1049 Δ/95,ΦΕΚ 742Δ/96) έδωσαν την οριστική χρήση⁴⁵ Της Γης του Ελαιώνα μετά από μελέτες του Υπουργείου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (χρειάστηκαν 10 διαφορετικές μελέτες). Η ανάπλαση του Ελαιώνα χωρίστηκε σε δύο τμήματα:1)60 % αφορά άλση,40 % αφορά οργανισμούς οικονομικούς όπως: βιοτεχνίες, βιομηχανίες και κέντρα που περιλαμβάνουν χώρους στάθμευσης, χρήσεις κατοίκων, εκθεσιακούς χώρους, γραφεία, εμπορικούς και αποθηκευτικούς χώρους. Από το 2011 όμως και μέχρι σήμερα κανένα ολοκληρωμένο σχέδιο δεν έχει γίνει για την οργάνωση ή την απομάκρυνση των επιβλαβών για τη δημόσια υγεία βιομηχανιών και βιοτεχνιών. Όλες αυτές οι επιχειρησιακές μονάδες για να συνεχίσουν να λειτουργούν πρέπει να είναι σύμφωνες με το περιβάλλον και τη χρήση αερίου. Όμως λόγω του κακού πολεοδομικού σχεδιασμού όχι μόνο στου Ελαιώνα αλλά και σε όλη την Αττική όλα τα παραπάνω είναι δύσκολο να εκπονηθούν από το Υπουργείο Ανάπτυξης και το ΥΠΕΧΩΔΕ. Υπάρχει μόνο ένα βιοτεχνικό πάρκο στον Ελαιώνα και είναι το ΒΙΠΑ Λιοσίων στο οποίο εκτελούνται έργα οδικά, ηλεκτροδότησης ύδρευσης και αποχέτευσης. Υπάρχουν πολλές απόψεις όσον αφορά του Ελαιώνα και οι οποίες εκτιμούν πως πολλές επιχειρήσεις της περιοχής θα πρέπει να μετεγκατασταθούν. Προς το παρόν όμως έχουν ανασταλεί όλες οι νέες άδειες δημιουργίας βιοτεχνιών και βιομηχανιών αν και εντός και εκτός του Ελαιώνα υπάρχουν πολλά διαθέσιμα οικόπεδα των οποίων όμως οι τιμές έχει υπολογιστεί η μελλοντική αξία της περιοχής μετά την ανάπλαση της.⁴⁶ Σχέδια υπάρχουν για την κατασκευή της οδού Αγίας Άννης ,Γέφυρα στην σιδηροδρομική γραμμή, αναβάθμιση της περιοχής της Μακρυγιάννη και διευθέτηση του ρέματος στου Προφήτη Ηλία. Υπάρχει επίσης μέριμνα για ενοποίηση μνημείων, εκκλησιών και ιστορικών κτισμάτων στην περιοχή. Υπάρχουν σκέψεις για μεταφορά των υπεραστικών

⁴⁵ Πηγή : Χρονικά Τεχνικά (1992) Ο Ελαιώνας Της Αθήνας - Εκδόσεις : Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Αθήνα

⁴⁶ Πηγή : ο.π.

λεωφορείων ΚΤΕΛ από τον Κηφισό, σε χώρο που έχει οριστεί στον Ελαιώνα σε συνδυασμό με εμπορικά καταστήματα και εστιατόρια. Το σίγουρο όμως είναι πως η πολιτεία δεν θα πρέπει να μείνει στις σκέψεις και στα σχέδια αλλά θα πρέπει να αναπλάσει και να αναπτύξει αυτήν την περιοχή της Αττικής: τον Ελαιώνα. Σύμφωνα με έρευνα που κάναμε στην περιοχή Ελαιώνα καταλήξαμε στο γεγονός ότι αρκετές μεγάλες βιομηχανίες έκλεισαν επειδή δεν είχαν χρήματα να αυτοσυντηρηθούν.

ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε. Ιδρύθηκε από τον Πάνο Ζερίτη και απασχολούνταν πάνω από 180 εργαζόμενοι. Λόγω των οικονομικών χρεών που αντιμετώπιζε η εταιρία το 2012 αναγκάστηκε να δηλώσει πτώχευση.

Εικόνα 16 Οι εγκαταστάσεις της χαρτοβιομηχανίας «ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε.»

ΑΘΗΝΑΙΚΗ Α.Ε. Η εταιρεία ήταν μία μικρή βιομηχανία που ειδικευόταν στην κατασκευή βαρελιών για κρασιά. Η εταιρεία πλέον έχει κλείσει. Το κτίσμα της Αυτή

την στιγμή έχει κλείσει και η τοποθεσία της βρίσκεται κοντά στο hotspot του Ελαιώνα.

Εικόνα 17 Το κτίριο της Ελληνικής Εταιρείας «Αθηναϊκή»

ΧΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ SOFTEX. Από τις ιστορικές βιομηχανίες που έκλεισαν το εργοστάσιό τους το 2015 ήταν η χαρτοβιομηχανία SOFTEX.

Εικόνα 18 Οι εγκαταστάσεις της χαρτοβιομηχανίας SOFTEX

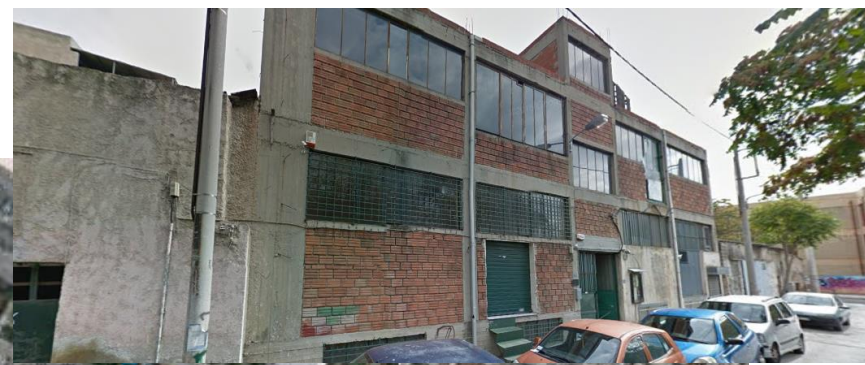
Ήταν η μοναδική βιομηχανία που παρήγαγε θερμομηχανικό χαρτοπολτό. Πάνω από 300 εργάτες δουλεύανε. Στην αρχή ανήκε στο Δημόσιο και μετά από καιρό το αγόρασαν από το εξωτερικό. Το καλοκαίρι του 2015 το εργοστάσιο κάηκε και μετά από 5 μήνες έκλεισε οριστικά. Τα αίτια σύμφωνα με τους γείτονες έγινε σκόπιμα για να δοθεί αποζημίωση.

Εικόνα 19 Η υφιστάμενη κατάσταση του εργοστασίου

Εικόνα 21 Ορφews 168 Εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις βιοτεχνίας

Εικόνα 20 Βουτσαρά 4 Εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο

Αντίθετα υπάρχουν και βιομηχανίες που είναι ανοιχτές και ακμάζουν ακόμα και σε τέτοιες περιόδους όπως είναι.

ΚΑΟΥΣΣΙΣ SA. Είναι από τις κορυφαίες και πλέον εξειδικευμένες εταιρίες στην Ελλάδα στον τομέα κατασκευής εξοπλισμού διαχείρισης απορριμμάτων. Η τοποθεσία του είναι επί της Ιεράς Οδού.

Εικόνα 22 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΚΑΟΥΣΣΙΣ SA

ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΙ ΑΒΕΕ. Ιδρύθηκε το 1939 και κατασκευάζουν μέχρι και τώρα κυρίως χαρτοσυσκευασίες και χάρτινες σακούλες.

Με παραγωγές που ξεπερνούν τους 160 τόνους σε χαρτί περιτυλίγματος και χάρτινη σακούλα και τα 4 εκ. τεμάχια σε χάρτινο ποτήρι, καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής αγοράς, εξάγοντας επίσης σε χώρες όπως η Αγγλία, η Γερμανία, η Γαλλία και οι ΗΠΑ.

Η εταιρεία με σεβασμό στο καταναλωτή και το περιβάλλον, και λόγω του ότι τα περισσότερα προϊόντα της προορίζονται για συσκευασία τροφίμων, ακολουθεί σύγχρονους και οικολογικούς τρόπους παραγωγής, διαθέτει ISO 9001:2008, ενώ όλα τα χαρτιά και οι πρώτες ύλες συνοδεύονται από πιστοποιητικά καταλληλότητας για επαφή με τρόφιμα.⁴⁷

Εικόνα 23 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΙ ΑΒΕΕ.

⁴⁷Πηγή :

http://www.xrysanthakopoulos.gr/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1&Itemid=102&lang=el

ΠΑΠΑΚΟΣ Ε.Π.Ε. Σύμφωνα με τα στοιχεία της επιχείρησης δραστηριοποιούνται στην κατηγορία εμπόριο είδη υγιεινής.

Εικόνα 24 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΠΑΠΑΚΟΣ Ε.Π.Ε.

ΑΦΟΙ ΜΠΛΟΥΜΠΗ. Βιομηχανία με σόμπες πριν 10 χρόνια και σήμερα αυτός ο χώρος χρησιμοποιείται στην εισαγωγή χαλιών

Εικόνα 25 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΑΦΟΙ ΜΠΛΟΥΜΠΗ.

Η ανάκτηση των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών ως μια σύγχρονη τάση αποτελεί ίσως τη φυσική εξέλιξη της πρότερης βιομηχανικής ανάπτυξης στο χώρο της ευρωπαϊκής πόλης. Μέσα από τις βιομηχανικές περιοχές των πόλεων είναι δυνατή η ανάγνωση των σημαντικών κοινωνικο-οικονομικών γεγονότων αλλά και της πορείας που διέγραψε η κάθε μια, μελετώντας τη χωροθέτηση και την εγκατάλειψη εκτεταμένων ή μικρότερων τμημάτων του αστικού χώρου από τις βιομηχανικές χρήσεις.

Οι τάσεις λοιπόν που αφορούν την αποβιομηχάνιση, η οποία επέδρασε στις περισσότερες ευρωπαϊκές αλλά και ελληνικές πόλεις στο τέλος του 20ου αιώνα, αλλά και τη χωρική αναδιάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σηματοδοτούν την έναρξη της συζήτησης για τις διαδικασίες αστικής αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών. Κατ' επέκταση, τα αποθέματα αστικών εκτάσεων, με συχνά ρυπογόνες και συγκρουόμενες χρήσεις με αυτές του ευρύτερου αστικού χώρου, τοποθετούνται στο επίκεντρο όσο αφορά τη πραγματοποίηση

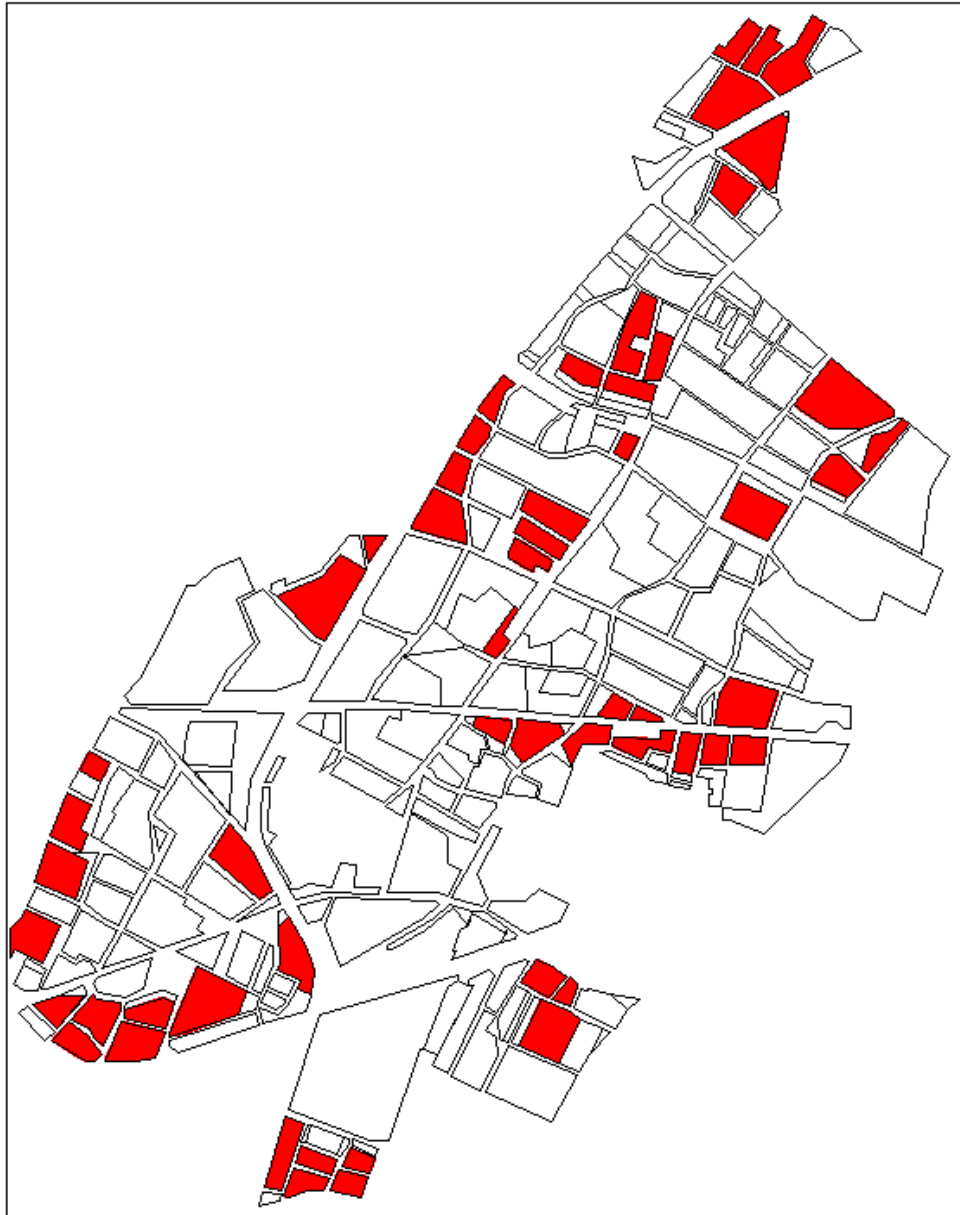
πολεοδομικών επεμβάσεων, καθώς νέοι παράγοντες από τα τέλη της δεκατίας του '80 συμβάλλουν σε μια διαφορετική προσέγγιση τους.

- Η έννοια της αειφορίας και το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη προστασία του περιβάλλοντος.
- Οι ιδέες για τη προστασία της βιομηχανικής, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ως ένα ζωτικό κομμάτι για την ιστορική συνέχεια της πόλης.
- Διαθρωτικές αλλαγές στα συστήματα μεταφορικών υποδομών (λιμάνια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, αεροδρόμια), που αφορούν τόσο τα τεχνολογικά μέσα όσο και τις τάσεις χωροθέτησης τους.
- Η μετακίνηση και προώθηση στρατιωτικών και άλλων οχλουσών χρήσεων εκτός του αστικού χώρου.⁴⁸

⁴⁸ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

3.4 ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ

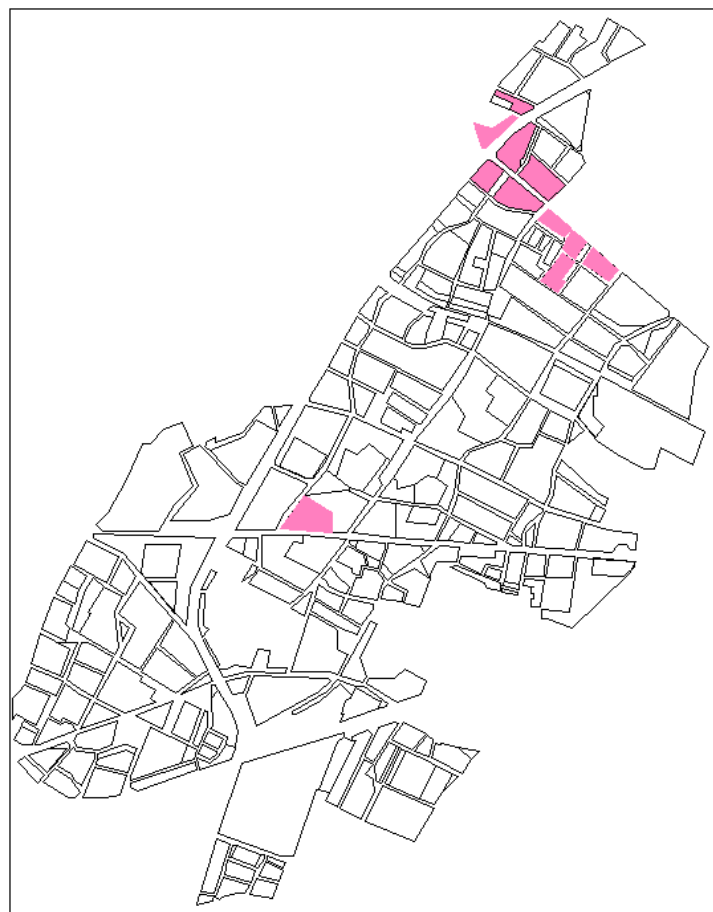
Η περιοχή του Ελαιώνα αποτελεί ένα συνονθύλευμα επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Σε αυτά τα πλαίσια διάσπαρτα σε όλη την έκταση της λειτουργούν, όλων των ειδών επιχειρήσεις.

Εικόνα 26 Επιχειρησιακό κέντρο: γραφεία, εμπόριο, χονδρεμπόριο, αποθήκες κτίρια στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης⁴⁹

⁴⁹ Πηγή : Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Στην ευρύτερη περιοχή του ο Ελαιώνας παρουσιάζει μια αντίφαση. Τα περισσότερα κτίσματα της δεκαετίας του 1950 και ύστερα βρίσκονται σε κακή ή μέτρια κατάσταση. Αυτό οφείλεται στο ότι η χρήση τους είναι κυρίως βιοτεχνίες και μεταφορές, επομένως δεν υπάρχει η έννοια της συντήρησης της κατοικίας που είναι ανεπτυγμένη στον ελληνικό λαό. Επιπλέον, τα υλικά κατασκευής τους είναι ευτελή (λαμαρίνα, τσιμεντόλιθοι) και με την πάροδο του χρόνου η φθορά είναι έντονη. Οι λιγιστές κατοικίες, τα διοικητικά κτίρια και τα νέα εμπορικά κτίσματα βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση, ανεξαρτήτως έτους κατασκευής, φύσης της χρήσης τους και μέριμνα των ιδιοκτητών τους.

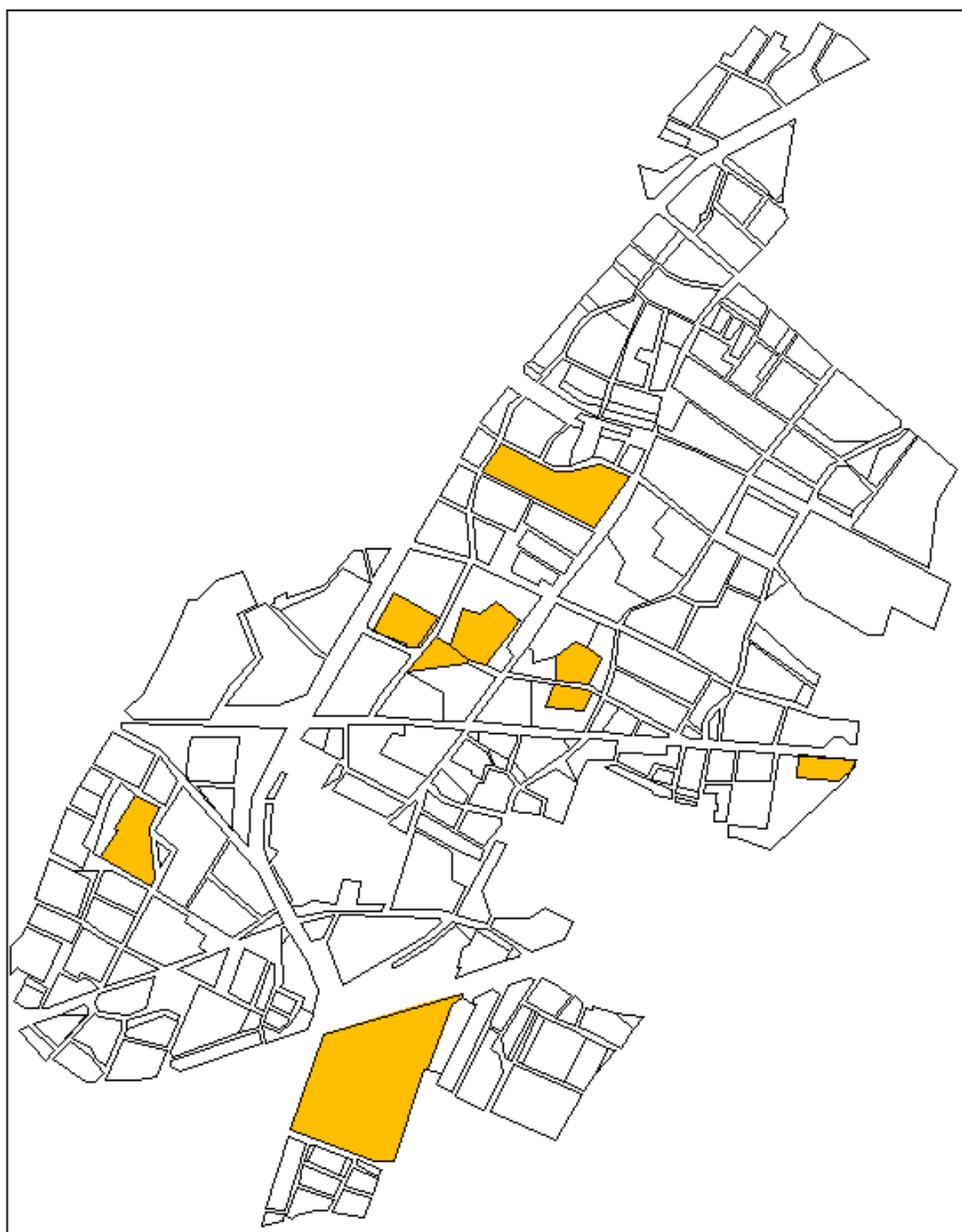

Εικόνα 27 Περιοχές Γ επιχειρησιακού κέντρου, (γραφεία, εμπόριο, χονδρεμπόριο, εμπορικές εκθέσεις, κτίρια στάθμευσης. Η έκταση της κατηγορίας αυτής χρήσεων γης είναι πολύ μικρή απο το σύνολο του Ελαιώνα.⁵⁰

⁵⁰ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

3.5 ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ – ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΑ – ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

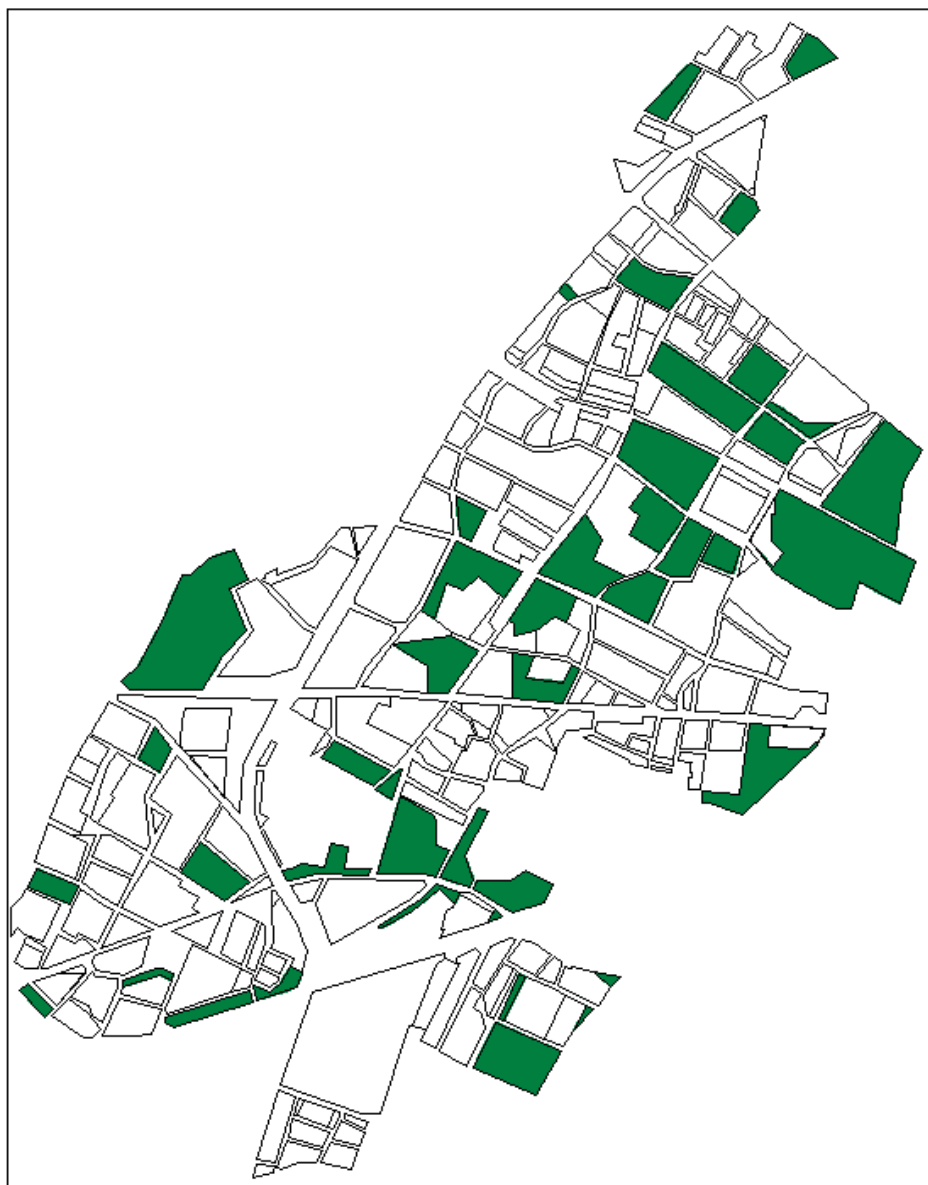
Στις κοινωφελείς εγκαταστάσεις τοποθετούνται τα εξής : Επισκευαστική βάση μετρό, κτίριο της ΔΕΗ, το Στρατοδικείο, κτίρια των Η.Α.Σ.Α.Π., Ο.Α.Σ.Α, Σ.Μ.Α καθώς και η κεντρική Αγορά Αθηνών.⁵¹

Εικόνα 28 Οι κοινωφελείς εγκαταστάσεις καλύπτουν ένα πολύ μικρό τμήμα της περιοχής του Ελαιώνα

⁵¹ Πηγή : Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Παρόλο που ο Ελαιώνας προσδίδει μία εικόνα βιομηχανικής περιοχής, η κάλυψη των οικοδομικών τετραγώνων, η ύπαρξη ανοιχτών ακάλυπτων χώρων, καθώς και αγροτικών χώρων, δίδουν σε αυτόν μία ανάσα δροσιάς και ηρεμίας.⁵²

Εικόνα 29 Οι κοινόχρηστοι χώροι καταλαμβάνουν ένα ποσοστό 20% του συνόλου της έκτασης του Ελαιώνα. Το πρόβλημα είναι ότι οι περισσότεροι από τους κοινόχρηστους χώρους οι περισσότεροι είναι αναξιοποίητοι.

⁵² Πηγή : Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Τα οικοδομικά τετράγωνα χαρακτηρίζονται από όγκους περιτριγυρισμένους από ελεύθερους χώρους, που επειδή όμως χρησιμοποιούνται για στάθμευση των φορτηγών και των εργαζομένων δίνουν την εικόνα ενός τεράστιου parking.

Ένα μεγάλο μέρος των κτηρίων έχει υποστεί μεγάλη φθορά λόγω παύσης λειτουργίας του ως επιχείρηση, που σε συνδυασμό με τη σκόνη που πλανάται στον αέρα, την έλλειψη κίνησης ανθρώπων και φωτισμού ο Ελαιώνας αποκτά μία εικόνα αποσύνθεσης και εγκατάλειψης.⁵³

Εικόνα 30 Ύπαρξη ρίπων και μπαζών κοντά σε βιομηχανική μονάδα επί της οδού Αγ. Άννης

Το μικρό πλάτος των δρόμων και η ανυπαρξία πεζόδρομων σε συνδυασμό με την κυκλοφορία βαρέως τύπου οχημάτων δημιουργούν προβληματικές καταστάσεις στους άξονες κυκλοφορίας. Η κυκλοφορία των πεζών είναι άκρως επικίνδυνη καθώς δεν υπάρχει οριζόντια και κατακόρυφη σήμανση. Έτσι, παρά την ύπαρξη ακάλυπτων

⁵³ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

χώρων η χρήση τους ως χώρους χαλάρωσης είναι αποτρεπτική. Τα κατασκευαστικά εμπόδια, η αυθαίρετη δόμηση και περίφραξη οικοδομικών τετραγώνων και οι μη ασφαλοστρωμένοι οδικοί άξονες επιδεινώνουν την ήδη χαμηλή περιβαλλοντική ποιότητα της περιοχής και ταυτόχρονα δημιουργούν τεράστια κυκλοφοριακά προβλήματα. Παράλληλα, παρατηρείται η ανυπαρξία χώρων παιχνιδιού παρά την ύπαρξη οικιστικών περιοχών. Ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής έχει υποστεί ανεπανόρθωτες αλλοιώσεις από την αποβολή σε αυτόν βιομηχανικών αποβλήτων.

Ταυτόχρονα, η αποσύνθεση μεταλλευμάτων και των ιδίων των κτιρίων της περιοχής υποβάθμισαν την ποιότητα του εδάφους και δημιούργησαν αποτρεπτικές συνθήκες για την ανάπτυξη βλάστησης στην περιοχή. Τέλος, τα υψηλά επίπεδα ατμοσφαιρικής μόλυνσης δυσχεραίνουν την εξάπλωση των οικιστικών περιοχών και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Πάντως, είναι αξιοθαύμαστο ότι οι λιγστοί κάτοικοι που διατηρούν τις κατοικίες τους στην περιοχή διατηρούν μεταξύ τους στενές σχέσεις και αντιμετωπίζουν τα εκάστοτε προβλήματα με αισιοδοξία.⁵⁴

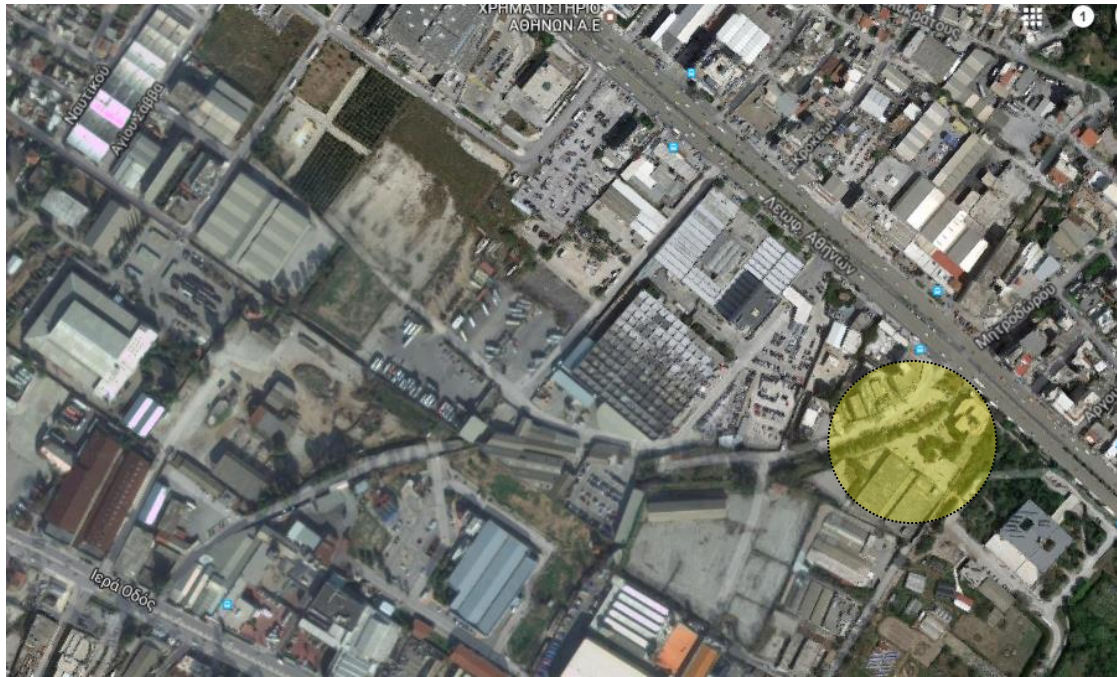
Εικόνα 31 Αποθήκες εταιρείας μεταφορών στην οδό Ορφέως

⁵⁴ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Εικόνα 32 Οι κακοτεχνίες σε όλο το οδικό δίκτυο της περιοχής, σε συνάρτηση με την διέλευση βαρέων οχημάτων έχουν καταστρέψει το οδόστρωμα

Το ρέμα του προφήτη Δανιήλ βρίσκεται στην βιομηχανική περιοχή του Ελαιώνα είναι παραπόταμος του Κηφισού και διαπερνά υπογείως και καθέτως την Αγίου Πολυκάρπου. Το συνολικό μήκος του ρέματος αγγίζει τα 3.867 μέτρα από τα οποία τα 883 μέτρα εκατέρωθεν της Ιερά οδού είναι διευθετημένο με κλειστή διατομή. Σήμερα, το ρέμα λειτουργεί ως βόθρος της βιομηχανικής περιοχής του Ελαιώνα καθώς περίπου 2.000 είναι οι βιομηχανίες και οι βιοτεχνίες που αφήνουν τα ακατέργαστα λύματα τους. Θεωρείται ως το ρέμα της ντροπής αφού οτι προσπάθεια και αν έγινε δεν απέδωσε και εδώ και 50 χρόνια περίπου επικρατεί η ίδια κατάσταση.

Εικόνα 33 Η θέση του ρέματος του Προφήτη Δανιήλ

Ο υδροφόρος ορίζοντας του ρέματος έχει παρατηρηθεί πως είναι ιδιαίτερα επιβαρημένος από υψηλές συγκεντρώσεις σε νιτρικά ιόντα, θειικά, μαγνήσιο καθώς και από νάτριο και χλώριο. Με βάση κάποιες έρευνες που έγιναν από το πανεπιστήμιο Αθηνών και συγκεκριμένα από ορισμένες γεωτρήσεις που κάνανε κοντά στο ρέμα του προφήτη Δανιήλ ανακάλυψαν πως τα νερά του Ελαιώνα είναι κακής ποιότητας και ακατάλληλα για ύδρευση καθώς και για άρδευση. Το μαγνήσιο, τα θειικά, αλλά και το χλώριο, όταν συναντώνται σε υψηλές συγκεντρώσεις αποτελούν ενδοκρινικούς διαταράκτες που ευθύνονται μεταξύ άλλων, για εμφάνιση καρκίνων και υπογονιμότητα. Σύμφωνα με πληροφορίες από τους επιθεωρητές του ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν υπάρχει καμία χαρτογράφηση των επιχειρήσεων, με συνέπεια τώρα να μη μπορεί να γίνει αποτελεσματικός έλεγχος και κανείς δεν ξέρει ποια βιομηχανία ρίχνει τι στο ρέμα του Προφήτη Δανιήλ. Όπως εξηγούν, ο Ελαιώνας είναι μια περιοχή ξεχασμένη όπου ο καθένας μπορεί να κάνει ότι θέλει. Άλλωστε, ο λαβύρινθος των αγωγών που καταλήγουν στο ρέμα δεν μπορεί να εντοπιστεί, αφού στο μεγαλύτερο μέρος του είναι πλέον σκεπασμένο. Κυρίαρχη χρήση στην περιοχή είναι σήμερα η γενική κατοικία με μεγάλο αριθμό συνεργείων, μηχανουργείων και άλλων χρήσεων περί το αυτοκίνητο, να συγκεντρώνονται στο ισόγειο. Είναι μια πυκνοδομημένη συνοικία που τείνει να αποκτήσει όλο και περισσότερους χώρους με

χρήσεις πολιτισμού και ψυχαγωγίας εις βάρος της κατοικίας ακολουθώντας τις τάσεις από τις γειτονικές περιοχές του Μεταξουργείου και του Γκαζοχωρίου. Οι ελεύθεροι χώροι περιορίζονται στα λίγα κενά οικόπεδα από τις απαλλοτριώσεις, ενώ υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε υποδομή υπηρεσιών και κοινόχρηστων λειτουργιών επιπέδου γειτονιάς. Στην περιοχή κατοικούν κυρίως παλιοί κάτοικοι μεγάλης ηλικίας, τσιγγάνοι και οικονομικοί μετανάστες.⁵⁵

Αρκετά από τα κτίσματα παρουσιάζουν μια εικόνα εγκατάλειψης. Τμήμα της συνοικίας του Προφήτη Δανιήλ, αποτελεί η ενότητα των μεγάλων οικοδομικών τετραγώνων, ή αλλιώς η «ζώνη μετάβασης» μεταξύ της οδού Σπύρου Πάτση και του Γεωπονικού Πανεπιστημίου. Στην ζώνη αυτή, υπάρχουν σήμερα χρήσεις βιοτεχνίας και ελαφριάς βιομηχανίας μεταφορικών εταιριών, αποθηκών και συνεργείων σε πρόχειρες κατασκευές.⁵⁶

Εικόνα 34 Το ρέμα του Προφήτη Δανιήλ

⁵⁵ **Πηγή :** Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

⁵⁶ **Πηγή :** Από επιτόπια επίσκεψη

Εικόνα 35 Πλησίον του ρέματος του Προφήτη Δανιήλ η περιοχή είναι γεμάτη βλάστηση

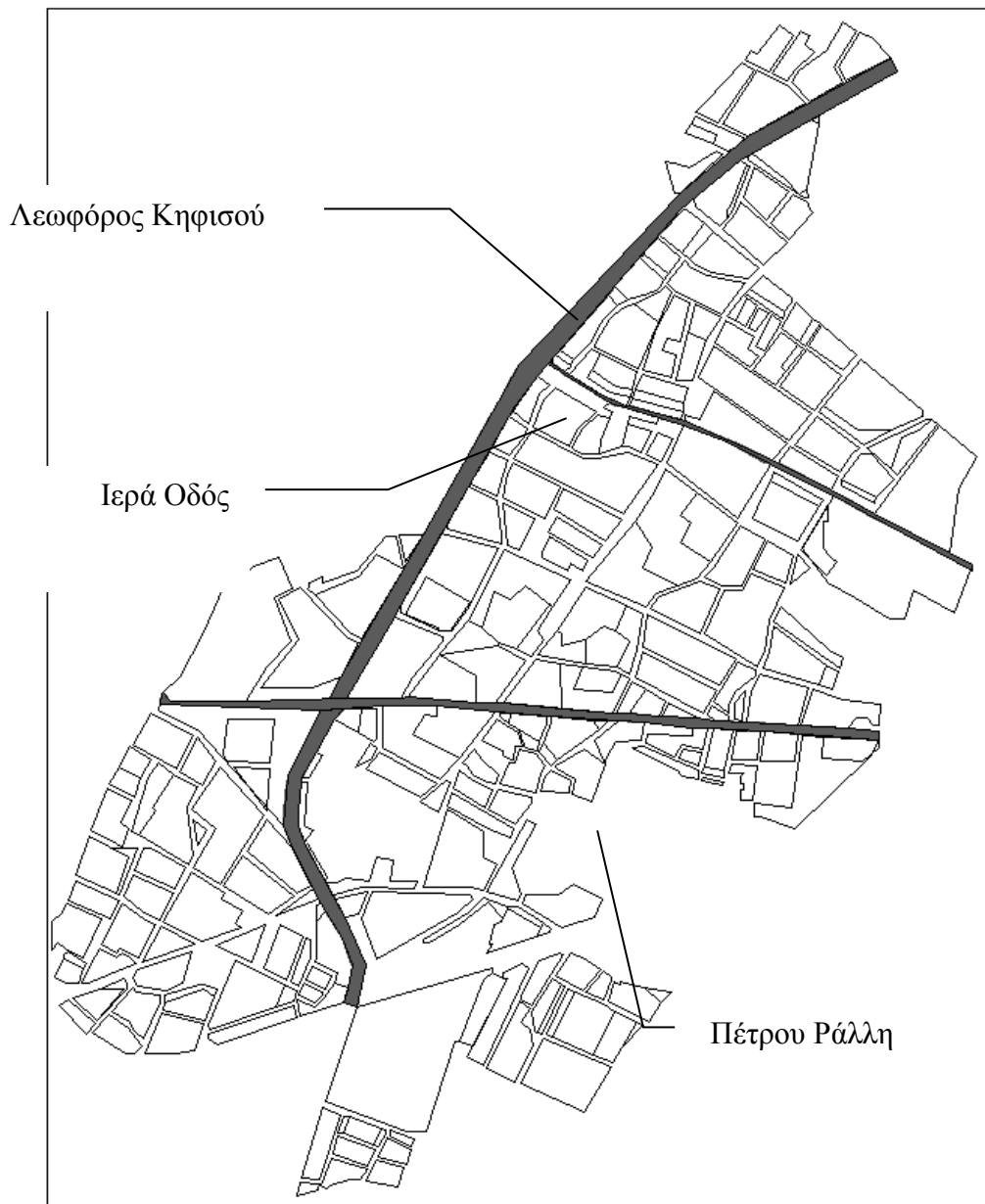
Εικόνα 36 Επίσης στην περιοχή υπάρχουν πολλά μάζα, και υπάρχουν σημεία που λειτουργούν ως ανεξέλεγκτες χωματερές

Εικόνα 37 Ο υδροφόρος ορίζοντας του ρέματος έχει παρατηρηθεί πως είναι ιδιαίτερα επιβαρημένος από υψηλές συγκεντρώσεις σε νιτρικά ιόντα, θειικά, μαγνήσιο καθώς και από νάτριο και χλώριο. Δυστυχώς αυτή η κατάσταση επικρατεί εδώ και 20 χρόνια όπως αναφέρθηκε από εργάτες της περιοχής.

Η περιοχή του Ελαιώνα διατρέχουν δύο οδικόι άξονες : η Ιερά οδός, η οποία συνδέει τον Ελαιώνα με το Αιγάλεω και το κέντρο της Αθήνας και την Μαρκόνι – Αγίας Άννας ,η οποία συνδέει τη Λεωφόρο Αθηνών με την Ορφέως και την Πέτρου Ράλλη. Οι δύο δρόμοι χωρίζουν τον Ελαιώνα σε τέσσερα κομμάτια και οριοθετούν τα λιγιστά τετράγωνα του.⁵⁷

⁵⁷ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

Εικόνα 38 Οι τρεις κεντρικοί οδικοί άξονες που διατρέχουν την περιοχή του Ελαιώνα. Οι κύριοι οδικοί άξονες που διατρέχουν την περιοχή, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε αυτούς που τον διασχίζουν και σχετίζονται με την μετάβαση σε άλλες περιοχές, σε αυτούς που εξυπηρετούν τις δραστηριότητες στο εσωτερικό του Ελαιώνα και σε αυτούς που συνδυάζουν και τα δύο.⁵⁸

Η λεωφόρος Αθηνών, η Ιερά οδός, η Π. Ράλλη, η Κωνσταντινουπόλεως και η Πειραιώς αποτελούν άξονες μετάβασης διαμέσου του Ελαιώνα. Σίγουρα

⁵⁸ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

τροφοδοτούν την Αγία Άννης, ωστόσο αποτελούν σημεία εισόδου στην πόλη και συνδέουν την Αθήνα με τον Πειραιά. Οι χαράξεις τους τέμνουν οριζόντια τον Ελαιώνα.

Η οδός Αγίας Άννης και η οδός Ορφέως είναι δύο βασικοί άξονες που τροφοδοτούν τις λειτουργίες του Ελαιώνα και διασταυρώνονται στο εσωτερικό του. Πρόκειται για δρόμους μικρό πλάτος που δέχονται καθημερινά μεγάλο φόρτο φορτηγών αυτοκινήτων.

Εικόνα 39 Η οδός Αγίας Άννης και η οδός Ορφέως είναι δύο βασικοί άξονες που τροφοδοτούν τις λειτουργίες του Ελαιώνα και διασταυρώνονται στο εσωτερικό του. Η λεωφόρος Κηφισού εντάσσεται και στις δύο περιπτώσεις. Αποτελεί σύνδεσμο για το παραλιακό μέτωπο, ενώ παράλληλα σχετίζεται άμεσα με τις δραστηριότητες του Ελαιώνα και δέχεται το μεγαλύτερο φόρτο από όλες τις προηγούμενες. Πρόκειται για την παλιά εθνική οδό Αθηνών Λαμίας με πλάτος τουλάχιστον έξι λωρίδων κυκλοφορίας και ανισόπεδους κόμβους στις διασταυρώσεις με τους προηγούμενους άξονες.⁵⁹

⁵⁹ **Πηγή :** Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς

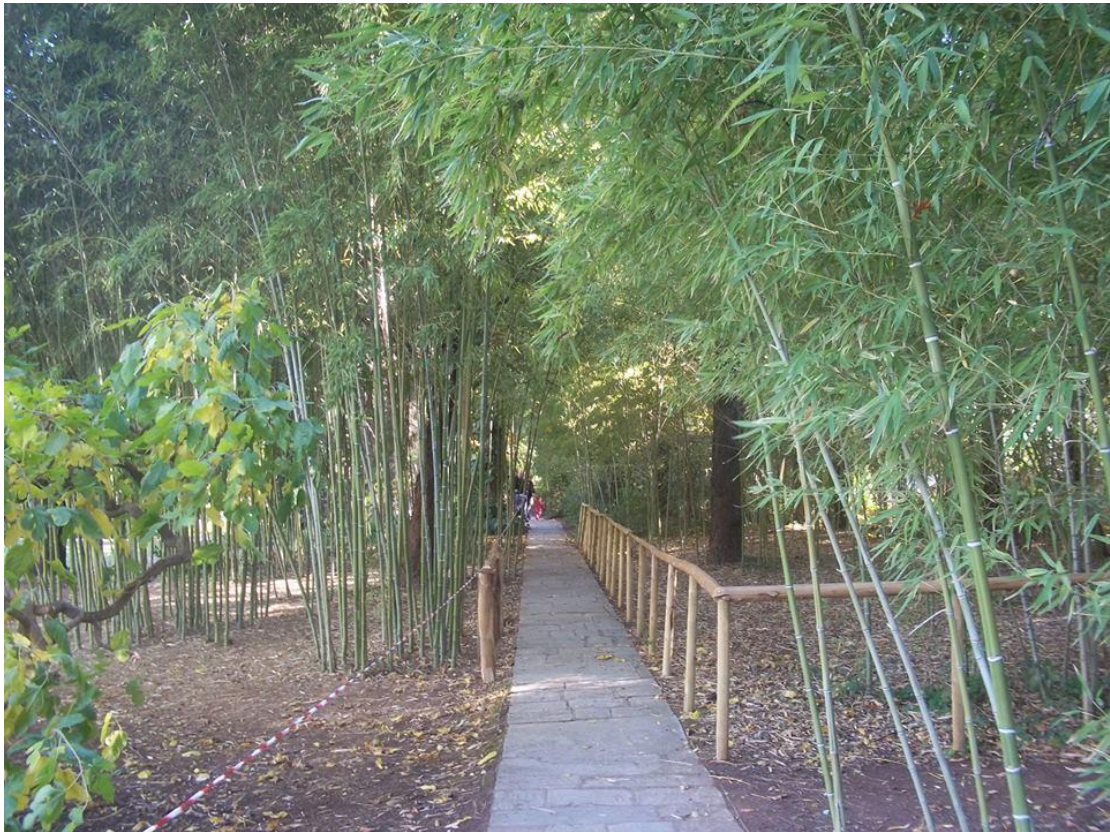
3.6 ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΙΟΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ

Ο Βοτανικός κήπος του Διομήδους είναι ο μεγαλύτερος κήπος της Ελλάδας αλλά και ολόκληρης της Ανατολικής Μεσογείου. Ιδρύθηκε το 1951 με βάση το κληροδότημα του Αλεξάνδρου Διομήδους. Στη μεγάλη έκταση του ξεκίνησαν, κάτω από την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας, οι εργασίες δημιουργίας και οργάνωσης του με βάση τα σχέδια της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου του Βερολίνου. Με την ολοκλήρωση του καλλωπιστικού τμήματος, το 1975, ο κήπος άνοιξε τις πύλες του στο κοινό.

Εικόνα 40 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο

Ο Βοτανικός κήπος λειτουργεί ως Κοινοφελές Ίδρυμα που εποπτεύεται από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ο κήπος επιτελεί σημαντικό εκπαιδευτικό και επιστημονικό έργο, αποτελεί χώρο διατήρησης και προστασίας σπάνιων ή απειλούμενων φυτικών ειδών ενώ παράλληλα φέρνει το κοινό σε επαφή με πλήθος φυτών από όλο τον πλανήτη. Η έκταση του είναι σε συνολική επιφάνεια των 1.700 στρεμμάτων μέσα στην οποία φιλοξενούνται περίπου 4.000 είδη φυτών. Τα 200 περίπου στρέμματα καλλιεργούνται ενώ τα υπόλοιπα καλύπτονται από φυσική βλάστηση. Στην έκταση του κήπου περιλαμβάνεται ένα από τα παλαιότερα δάση χαλεπίου πεύκης (*pinus halepensis*) της Αττικής. Μεγάλο επίσης τμήμα του κήπου καταλαμβάνει μια ναδασωμένη περιοχή η οποία έχει εμπλουτιστεί με τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*) και με κυπαρίσσια (*Cupressus sempervirens*). Σημαντική τέλος έκταση καταλαμβάνουν οι θαμνότοποι και οι φρυγανότοποι, με θαυμάσια αρωματικά είδη, μονοετή φυτά και πολλά γεώφυτα.

Εικόνα 41 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο

Η πλούσια αυτή βλάστηση καθιστά τον κήπο πνεύμονα πρασίνου σε μια περιοχή της πρωτεύουσας που άλλοτε θεωρείται βεβαρημένη και υποβαθμισμένη. Παράλληλα όμως με τη φυσική χλωρίδα οι βιότοποι του κήπου φιλοξενούν και μια ενδιαφέρουσα πανίδα καθώς ο επισκέπτης μπορεί να παρατηρήσει χελώνες, σκατζόχοιρους, λαγούς, πολλά είδη πουλιών, αρπακτικών ή υδρόβιων αλλά και διάφορα αμφίβια ερπετά κ.α. Επίσης υπάρχει και η Ιστορική πλευρά αφού έχει το μνημείο των 72 εκτελεσθέντων υπό των Γερμανών την 8η Σεπτεμβρίου του 1944 στην νοτιοανατολική πλευρά του κήπου.

Εικόνα 42 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο

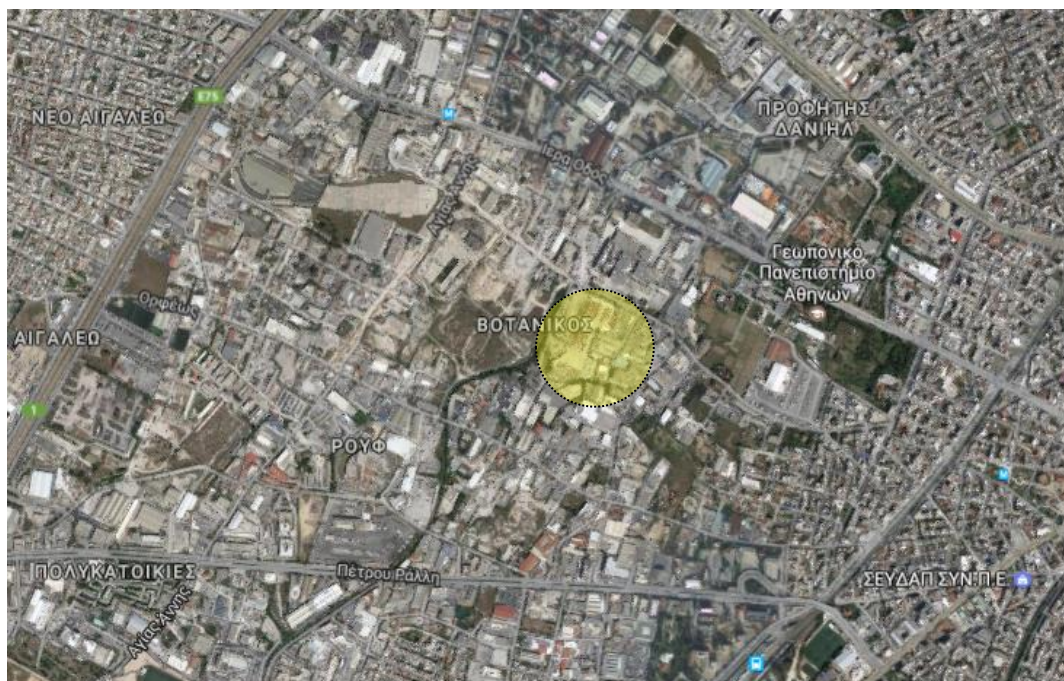
Εικόνα 43 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο

4. Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ

4.1 ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΑΙΩΝΑ

Το Κέντρο Φιλοξενίας Προσφύγων του Ελαιώνα, στην Αθήνα, δημιουργήθηκε στα τέλη Ιουλίου, όταν εκατοντάδες πρόσφυγες κοιμόντουσαν στο Πεδίον του Άρεως, ένα από τα μεγαλύτερα πάρκα της Αθήνας. Το Κέντρο ανήκει στο Δήμο της Αθήνας. Σε αυτό λειτουργούν αρκετές μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και δουλεύουν αρκετοί εθελοντές ή εθελόντριες.

Το Κέντρο Φιλοξενίας του Ελαιώνα χωρίζεται σε τρία τμήματα: ένα για τα ευπαθή άτομα, ένα για τις οικογένειες με παιδιά κάτω των 16 ετών και ένα για άτομα άνω των 16 ετών.

Εικόνα 44 Η θέση του προσφυγικού καταυλισμού του Ελαιώνα

Εικόνα 45 Η είσοδος του κέντρου φιλοξενίας προσφύγων στον Ελαιώνα

Εδώ βλέπουμε την σημερινή κατάσταση του δρόμου που μας οδηγεί στα hotspot των προσφύγων. Καταλαβαίνουμε ότι λόγω της αύξησης της κινητικότητας τόσο των φορτηγών όσο και των προσφύγων σε αυτό το σημείο έχει ταλαιπωρηθεί αρκετά ο δρόμος.

Εικόνα 46 Το οδόστρωμα σχεδόν κατεστραμένο

Το Κέντρο Φιλοξενίας του Ελαιώνα μπορεί να φιλοξενήσει 720 με 750 άτομα στους 90 οικίσκους από κοντέινερ που φέρουν πιστοποίηση ISO. Ο κάθε οικίσκος διαθέτει τέσσερις διπλές κουκέτες και μπάνιο, και χωράει οχτώ άτομα. Δωρεάν φαγητό παρέχεται σε όλους, σε έναν από τους δύο κοινόχρηστους χώρους. Ο άλλος κοινόχρηστος χώρος είναι ένας παιδότοπος. Επιπλέον, υπάρχουν δύο γήπεδα μπάσκετ. Παρέχονται, επίσης, ασύρματο τοπικό δίκτυο (Wi-Fi) και σταθμοί φόρτισης τηλεφώνων.

Εικόνα 47 Φωτογραφία από το εσωτερικό του καταυλισμού

Παρέχεται δωρεάν υγειονομική περίθαλψη από το Ελληνικό Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), το οποίο έχει στήσει ένα μικρό κέντρο εξέτασης μέσα στον καταυλισμό. Τα τρόφιμα και οι προμήθειες διανέμονται από τις κρατικές αρχές, από τις ΜΚΟ και από τους εθελοντές ή τις εθελόντριες. Επίσης, υπάρχει συνεχής παρουσία διερμηνέων, τους οποίους παρέχει η ελληνική ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση. Παρόλο που η αστυνομία είναι παρούσα στο εξωτερικό του καταυλισμού για λόγους ασφαλείας, τα άτομα είναι ελεύθερα να εισέρχονται και να εξέρχονται από τον καταυλισμό όποτε θέλουν, χωρίς ελέγχους.

4.2 ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ, σήμερα στην περιοχή που έχει έκταση 9.000 στρέμματα εργάζονται 50.000 άνθρωποι σε 2.400 βιομηχανίες-βιοτεχνίες, επιχειρήσεις και πρακτορεία μεταφορών και ζουν μόνιμα 5.000 κάτοικοι. Ακόμη υπάρχουν στη συγκεκριμένη περιοχή οργανισμοί κοινής ωφέλειας, στρατώνες και ανώτατες σχολές.

Εικόνα 48 Χωροθέτηση του καταυλισμού σε σχέση με τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις του Ελαιώνα

4.3 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Μοναδικό προαπαιτούμενο για να τους επιτραπεί η είσοδος είναι η προσωρινή άδεια διαμονής τους. Οι περισσότεροι πρόσφυγες δεν παραμένουν περισσότερες από 2- 3 μέρες, όσο να φτάσουν τα χρήματα από τους συγγενείς και τους φίλους τους για να συνεχίσουν το ταξίδι.⁶⁰

Εικόνα 49 Φωτογραφία από το εσωτερικό του καταυλισμού

Πίνακας 5 Χαρακτηριστικά του προσφυγικού καταυλισμού του Ελαιώνα

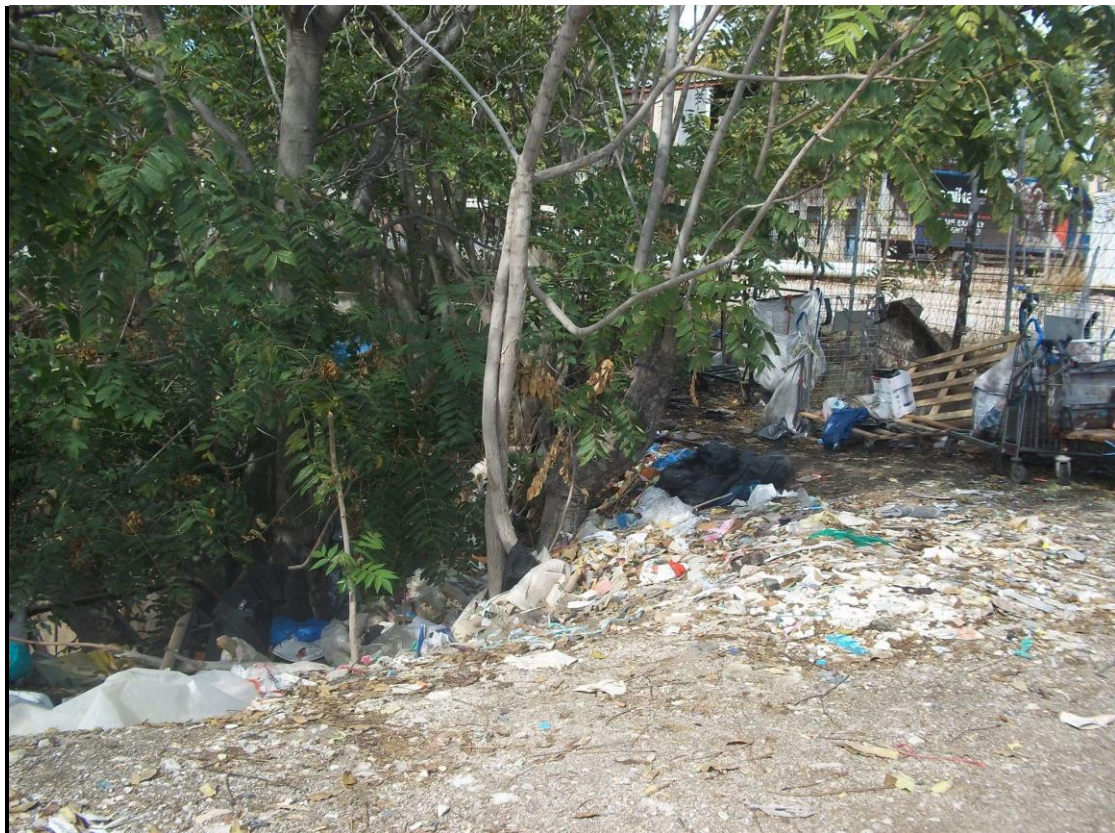
Εγκαταστάσεις/Εξοπλισμός	
Κρεβάτια – Συνολικός Αριθμός	720
Κρεβάτια – Εσωτερικός Χώρος / Θερμαινόμενος	720

⁶⁰ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

Κρεβάτια – Σε Θερμαινόμενες Σκηνές	0
Κρεβάτια – Σε Μη Θερμαινόμενους Χώρους	0
Εναλλακτική Στέγαση	Προσωρινός Προσφυγικός Καταυλισμός στο Ελληνικό
Ντους	Υπάρχουν ξεχωριστά ντους για άντρες και γυναίκες. Παρέχονται ζεστό νερό, σαπούνι και σαμπουάν.
Πλύσιμο Ρούχων	Περιορισμένη δυνατότητα
Τρόφιμα	Ναι. Πρωινό, Μεσημεριανό και Βραδινό.
Βρεφικές Τροφές	Ναι
Ρουχισμός	Ναι
Κουβέρτες	Ναι
Στέγαση για Γυναίκες	Ξεχωριστή στέγαση για γυναίκες και οικογένειες
Χώροι για Γυναίκες κατά τη Διάρκεια της Ημέρας	Όχι
Θηλασμός	Εντός των προκατασκευασμένων οικίσκων
Φιλικό προς τα Παιδιά Χώροι	Ναι, υπάρχει χώρος για δημιουργικές δραστηριότητες για τα παιδιά.
Ψυχαγωγικές Εγκαταστάσεις	Αθλητικοί χώροι και χώρος για φαγητό και συνάθροιση
Ηλεκτρισμός	Γεννήτρια
Ασύρματο Τοπικό Δίκτυο(Wi-Fi)	Ναι
Φόρτιση Τηλεφώνου	Ναι
Συνάλλαγμα	Δεν διατίθεται στο κέντρο φιλοξενίας.
Ιατρικές Εγκαταστάσεις	Ιατρική περίθαλψη από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και το Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)
Κάρτες SIM	Εκτός του καταυλισμού, σε μαγαζιά

Νομική Συνδρομή	Ναι, όταν αυτή ζητείται.
Παροχή Βοήθειας σε Θέματα Ασύλου	Κάθε Πέμπτη από αξιωματούχο της Υπηρεσίας Ασύλου
Παροχή Συμβουλών	Δεν διατίθενται πληροφορίες.
Εύρεση Μελών της Οικογενείας	Η υπηρεσία συντονίζεται από τον Ερυθρό Σταυρό.

Πηγή : Προσφυγικός Καταυλισμός Ελαιώνα (2016) <https://newsthatmoves.org/el>

Εικόνα 50 Ο χώρος πλησίον του προσφυγικού καταυλισμού

Υπάρχει ο παιδότοπος (400 τ.μ.) που είναι μια μεγάλη τέντα με σκεπή και πλαϊνά που μπορούν να ανοίγουν και να κλείνουν. Έχει φως. Δεν έχει πρίζες και θέρμανση/κλιματισμό.

Υπάρχουν επίσης ένα υποτυπώδες γήπεδο με τέρματα και δυο γήπεδα μπάσκετ που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για αθλητικές δραστηριότητες.⁶¹

Πίνακας 6 Φορείς που οργανώνουν δράσεις για τα παιδιά ⁶²

Ελαιώνας				
Φορέας	Είδος Φορέα	Πρόγραμμα επισκέψεων	Καθεστώς εργασίας	Δραστηριότητες σε άλλες δομές
Greenpeace	ΜΚΟ	Τρίτη 12:00- 2:00	Εθελοντές	
Street Lights	ΜΚΟ	Σάββατο 4:00 – 6:00	Εθελοντές	
Κλόουν Χωρίς Σύνορα (Παγκόσμια οργάνωση)	ΜΚΟ	Τετάρτη 7:00-8:00	Εθελοντές	Μέσω του Ελαιώνα υπάρχουν συζητήσεις για επαφές της ομάδας «Κλόουν Χωρίς Σύνορα» με τις δομές στο Ελληνικό
Παιδικά χωριά SOS	ΜΚΟ	Δευτ. έως και Σάβ. 10:30-12:30 και 4:30 - 6:30 Παρ. 12:00- 3:00 Σάβ. 12:00- 3:00	Έμμισθοι	Μέσω του Ελαιώνα υπάρχουν συζητήσεις για επαφές της ομάδας «Παιδικά χωριά SOS» και με άλλες δομές για να ξεκινήσουν παρεμβάσεις.
Δίκτυο Τέχνης και Δράσης	Άλλο	Τετάρτη 05:00 – 07:00	Εθελοντές	
Ερυθρός Σταυρός	ΜΚΟ	Τετάρτη 12:00- 2:00, (μένουν ως τις 3:00)	Εθελοντές	
Σχολή Χιλλ	Άλλο	Δευτ., Τρ., Πέμπτη και Παρ. 4:30 - 7:30 Μετακινούν τα παιδιά εκτός δομής	Εθελοντές	
ΤΕΑΠΗ – ΕΚΠΑ	Παν/μιο	Τρίτη 05:00 – 07:00 και Πέμπτη 10:30- 12:30	Εθελοντές	Η ομάδα εκπαιδεύει άλλες ομάδες σε Θεσσαλονίκη και Λέσβο που παρεμβαίνουν σε άλλες δομές.
Τράπεζα χρόνου» (Εθελ. Ομάδα Γυναικών Παπάγου	Αλληλέγγυοι	Δευτέρα 12:00 - 02:00	Εθελοντές	

⁶¹ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

⁶² Πηγή : ο.π.

4.4 ΣΗΜΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στο μέχρι πρότινος άδειο οικόπεδο του Δήμου Αθηναίων έχει δημιουργηθεί ο προσφυγικός καταυλισμός

Την ευθύνη για τη λειτουργία του κέντρου φιλοξενίας έχει ο Μαχμούτ Αμπντελρασούλ. Όπως εξηγεί, «αρχικά ο Ελαιώνας ήταν μια δομή τράνζιτ, ενώ τώρα είναι δομή φιλοξενίας. Έχει αλλάξει ο χαρακτήρας της δομής. Προσπαθούμε να πραγματοποιούμε δράσεις ένταξης και ενδυνάμωση για την ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας». Στον Ελαιώνα, όπως συμπληρώνει, υπάρχει μια κοινότητα προσφύγων, σαν ένα μικρό χωριό, «που εννοείται ότι περνάει δυσκολίες, αλλά εδώ προσπαθούν να ζήσουν τη ζωή τους».

Εικόνα 51 Στιγμιότυπο από την καθημερινότητα στο κέντρο φιλοξενίας

4.5 ΚΥΡΑΙΑΚΑΤΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ

Στην περιοχή του Ελαιώνα κοντά στο μετρό κάθε Κυριακή διοργανώνουν ένα παζάρι στο οποίο έμποροι πουλάνε χρησιμοποιημένα ρούχα, μεταχειρισμένες ηλεκτρικές συσκευές και άλλα πολλά σε πολύ καλές τιμές.

Το καθιερωμένο παζάρι στον Ελαιώνα έχει σταματήσει και τώρα γίνεται σε έναν πιο μικρό χώρο. Ο λόγος που το έκλεισαν ήταν επειδή δεν υπήρχε η απαραίτητη καθαριότητα όταν τελείωνε.

Εικόνα 52 Μετά το πέρας του παζαριού υπάρχει μια γενικότερη ακαταστασία στην περιοχή

Εικόνα 53 Στιγμιότυπο από το παζάρι

Εικόνα 54 Διαμαρτυρία των μεταναστών για την θεσμοθέτηση του παζαριού

Εικόνα 55 Πλήθος μεταναστών στο παζάρι

Εικόνα 56 Εμπορεύματα που πωλούνται στο παζάρι

Εικόνα 57 Αγροτικά προϊόντα που πωλούνται στο παζάρι

4.6 ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Αποτιμώντας την επάρκεια και την καταλληλότητα του συνόλου των χώρων που έχουν δημιουργηθεί για να φιλοξενήσουν δραστηριότητες με παιδιά διαπιστώνονται όχι μόνο βασικές ελλείψεις, αλλά και ακατάλληλες συνθήκες, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις κρίνεται ότι εκθέτουν τους συμμετέχοντες σε κινδύνους. Σε ορισμένα Κέντρα έχουν τοποθετηθεί κοντέινερ. Πολύ λίγα είναι τα Κέντρα όπου έχουν δημιουργηθεί κάποιες κατάλληλες αίθουσες διδασκαλίας και δραστηριοτήτων. Πολλές από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες πραγματοποιούνται σε προαύλους ή εξωτερικούς χώρους με αποτέλεσμα να εξαρτώνται άμεσα από τις καιρικές συνθήκες. Στα περισσότερα Κέντρα οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες και τα αθλητικά παιχνίδια πραγματοποιούνται σε αντίσκηνα ή σε τέντες ανοιχτές στα πλάγια.⁶³

Γενικότερα παρατηρείται απουσία οργανωμένων χώρων διδασκαλίας. Βασικό πρόβλημα είναι η απουσία θέρμανσης/κλιματισμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις καταγράφονται σημαντικές ανεπάρκειες εξοπλισμού και ιδιαίτερα εκπαιδευτικού εξοπλισμού.

Σε λίγα Κέντρα υπάρχουν παιδότοποι ή παιδικές χαρές, αλλά φαίνεται ότι δεν διασφαλίζεται πάντα η επιτήρηση. Λίγα (4-5) είναι επίσης τα Κέντρα όπου λειτουργούν στεγασμένοι χώροι για εκπαιδευτικές δράσεις. Οι χώροι αυτοί που μέχρι πρόσφατα είχαν χρησιμοποιηθεί για άλλες δραστηριότητες παρουσιάζουν καλύτερη εικόνα, τόσο σε επίπεδο συνθηκών υγιεινής, όσο και σε επίπεδο εξοπλισμού. Σε καλή κατάσταση αναφέρεται ότι είναι και οι κατασκηνώσεις που χρησιμοποιούνται, καθώς παρουσιάζονται καθαρές, περιποιημένες και με καλή οργάνωση.

Επίσης, παρατηρείται διασπορά διαφορετικών "μπλε σημείων" στα μεγάλα Κέντρα σύμφωνα με την οριοθέτηση κάθε οργάνωσης. Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρονται τέντες που στήνονται και ξεστήνονται κάθε φορά που πραγματοποιούνται δραστηριότητες.

⁶³ Πηγή : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

4.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Η αστική αναζωογόνηση με στόχο την ανάκτηση των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών, όπως περιγράφεται από τον ορισμό αλλά και απεικονίζεται στο παραπάνω σχήμα, διαμορφώνεται από κάποιους βασικούς παράγοντες, που αφορούν καταρχάς την υποβαθμισμένη περιοχή, τα φυσικά της χαρακτηριστικά και τις επιδράσεις από τη προηγούμενη χρήση της. Ιδιαίτερα καθοριστικό για το τρόπο αντιμετώπισης της είναι το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώνονται η εφαρμοζόμενες πρακτικές, δίνοντας κατά περίπτωση βαρύτητα είτε στη περιβαλλοντική αποκατάσταση της περιοχής είτε στην οικιστική της ανάπτυξη.⁶⁴

Εξετάζοντας ειδικότερα τις μεθόδους και τα εργαλεία της αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών - αν και είναι δυνατόν να διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα- στη βιβλιογραφία συναντάται συχνά η διάκριση τους σε «τεχνικά» (engineering) και σε «θεσμικά» (institutional). Εστιάζοντας έτσι στην κρατική παρέμβαση, ως τεχνικά λαμβάνονται υπόψη τα μέσα, οι μηχανισμοί και οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί για την καταπολέμηση, άμβλυνση ή παρακολούθηση της μόλυνσης, ενώ στα θεσμικά περιλαμβάνεται η λήψη μέτρων:

- «Κανονιστικής» πολεοδομίας ή/και “zoning”, με την απαγόρευση συγκεκριμένων χρήσεων από ευαίσθητες περιοχές ή τον καθορισμό επιτρεπόμενων.
- Προστασίας του τοπίου και απαγόρευσης της δόμησης σε περιοχές ευάλωτες σε φυσικές καταστροφές, πλημμύρες ή σεισμούς.
- Ιδιοκτησιακού ελέγχου, με την επιβολή περιορισμών στον τρόπο διαχείρισης και μεταβίβασης της ιδιοκτησίας.⁶⁵

Πέρα ωστόσο από τις δυο αυτές μορφές της εκάστοτε κρατικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η πιο ενεργή μορφή παρέμβασης, η οποία περιγράφεται συχνά ως μια διαδικασία με πολλούς εμπλεκομένους (ιδιοκτήτες γης, επενδυτές, κατασκευαστές, διοικητικές αρχές, ειδικότεροι φορείς της παρέμβασης, κάτοικοι), αλλά και στάδια υλοποίησης.

⁶⁴ **Πηγή** : Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα

⁶⁵ **Πηγή** : Βασενχόβεν, Λ. (2003). Μεγάλες Πολεοδομικές Παρεμβάσεις: Μπορούν να βοηθήσουν στην αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος για την Αθήνα;. Στο Χ. Τσέτσης, Ένα μέλλον για την Αθήνα: Σε αναζήτηση πολιτικών αστικής επανοργάνωσης του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας (σσ. 153-178). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ως ιδιαίτερα περιεκτικά, στο παρακάτω πίνακα επισημαίνονται τα βασικά στάδια των διαδικασιών αστικής αναζωογόνησης, οι οποίες εφαρμόζονται στην Αμερική, έχοντας ως καινοτομικό χαρακτηριστικό τη συμμετοχική τους προσέγγιση:

Πίνακας 7 Στάδια αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών

Ανάπτυξη ενός συλλογικού οράματος
Προσδιορισμός της εγκαταλελειμμένης βιομηχανικής περιοχής
Εκτίμηση επιπέδου μόλυνσης
Εκτίμηση επιλογών επανάχρησης
Εκτίμηση επιλογών απορρύπανσης
Εφαρμογή σχεδίου ανάπτυξης

Πηγή : REUSE, creating community-based brown field redevelopment strategies ⁶⁶

Στα παραπάνω στάδια, οι διαδικασίες διαβούλευσης είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες, οδηγώντας σε κοινά αποδεκτές αποφάσεις σε σχέση τόσο με τον τρόπο αντιμετώπισης της ρύπανσης όσο και με την αναπτυξιακή διάσταση των παρεμβάσεων. Όντας μια θετική εκδοχή της συνεργασίας δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ο συλλογικός προσδιορισμός του οράματος και οι διαφανείς διαδικασίες εμφανίζονται ως μέσο σύγκλισης του δημόσιου, ιδιωτικού αλλά και τοπικού συμφέροντος.⁶⁷ Ως τελικό παραγόμενο το σχέδιο ανάπτυξης οδηγεί στο ανασχεδιασμό της περιοχής, τα αποτελέσματα του οποίου θα εξαρτηθούν από τις ανάγκες και επιδιώξεις, οι οποίες διαπιστώνονται ιδιαίτερα στο τοπικό επίπεδο αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.⁶⁸

Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της εγκαταλελειμμένης βιομηχανικής περιοχής, αλλά και του ευρύτερου αστικού συνόλου στο οποίο εντάσσεται, οι συχνότερα

⁶⁶ **Πηγή :** Hersh, R., & et al. (2008). Reuse: Creating community-based brownfield redevelopment strategies. American Planning Association.

⁶⁷ **Πηγή :** ο.π.

⁶⁸ **Πηγή :** Βιτοπούλου, Α., & Καραδήμου- Γερόλυμπου, Α. (2007). Ανάκτηση των χώρων της αποβιομηχάνισης: Πολεοδομικές Προσεγγίσεις και ζητήματα υλοποίησης. Πρακτικά 5ης πανελληνίας επιστημονικής συνάντησης του ΤΠΣΙΗ (ελληνικό τμήμα). Βόλος: υπό έκδοση.

επιδιωκόμενες προτάσεις ανασχεδιασμού- και ιδιαίτερα στις μητροπολιτικές περιοχές- αποσκοπούν:

- Στην επέκταση του κέντρου της πόλης
- Στη δημιουργία νέων κεντρικών περιοχών, αντισταθμίζοντας τα προβλήματα του κέντρου
- Στη δημιουργία δημόσιων χώρων, με ιδιαίτερη βαρύτητα στη χωροθέτηση αναψυχής, αθλητισμού και πολιτισμού
- Στην δημιουργία νέων περιοχών κατοικίας, επιχειρώντας παράλληλα τη σύνδεση τους με ελεύθερους χώρους, αστικά πάρκα και άλλες δραστηριότητες και χρήσεις
- Στην αποκατάσταση της συνέχειας στον αστικό ιστό με την πολεοδόμηση κενών και τη δημιουργία αστικών λεωφόρων.

Κατ' επέκταση, οι παραπάνω επιδιώξεις αλλά και η αναζωογόνηση των brownfields συνολικά, απαντά σε βασικά ζητήματα της σύγχρονης αστικής πολιτικής, επιδιώκοντας τόσο την αντιμετώπιση των προβλημάτων των αστικών κέντρων όσο και την δημιουργία νέων πόλων ανάπτυξης.⁶⁹

⁶⁹ Πηγή : Μπελαβίλας, Ν. (2010). Η Ανάκτηση των Brownfields. Αθήνα: ΕΜΠ: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Μεταπτυχιακή Κατεύθυνση: Πολεοδομία- Χωροταξία.

5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Μεθοδολογία Έρευνας

Οι ερευνητικές μέθοδοι διακρίνονται σε ποιοτικές και ποσοτικές. Οι ποσοτικές αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται και οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος, στο συγκεκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου. Και οι δύο μέθοδοι δίνουν τη δυνατότητα στον ερευνητή να προσεγγίσει ένα ερευνητικό πεδίο και να επικεντρωθεί σε αυτό. Με βάση την παραπάνω θεώρηση, σε αυτή την εργασία, γίνεται μία προσπάθεια για να τοποθετηθεί η έρευνα στο παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο.

Αναφορικά με το είδος της έρευνας, θα την κατατάσσαμε στη μικτή έρευνα. Ο λόγος είναι ότι χρησιμοποιεί στοιχεία της ποσοτικής έρευνας, αλλά κατά βάση είναι ποιοτική, καθώς σκοπός της είναι η ανάλυση ποσοτικών στοιχείων και η διατύπωση νέων υποθέσεων. Από την ποσοτική έρευνα χρησιμοποιείται το βασικό της εργαλείο που είναι το ερωτηματολόγιο, ενώ μερικά ποσοτικά δεδομένα (όπως η ηλικία, τα έτη εμπειρίας κ.ά.) χρησιμοποιούνται με σκοπό τη διερεύνηση αιτιωδών σχέσεων με κάποιες βασικές υποθέσεις.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ερωτηματολογίων, τα οποία περιείχαν 86 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις ήταν τριών ειδών:

- Κλειστού τύπου (Ναι/Όχι)
- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου

Αναφορικά με την διαδικασία της έρευνας αντιμετωπίσαμε αρκετές δυσκολίες σχετικά με τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η απροθυμία των προσφύγων να συμμετάσχουν στην έρευνα. Επίσης σε πολλές περιπτώσεις να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, λόγω βιασύνης των συμμετεχόντων ήταν αρκετά δύσκολο

5.2 ΔΕΙΓΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το γενικό πλαίσιο της έρευνας περιλαμβάνει τη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, ήτοι δεδομένων που έχουν «δημιουργηθεί» από κάποιον άλλον πλην του ερευνητή, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων είναι η βιβλιογραφία, καθώς και από τη συλλογή πρωτογενών δεδομένων.

Πρωτογενής έρευνα (Primary Research) θεωρείται αυτή που γίνεται για πρώτη φορά με σκοπό τη διερεύνηση των στάσεων και απόψεων του πληθυσμού που μας ενδιαφέρει (target group). Δύο είναι τα είδη ερευνών για την συγκέντρωση των πρωτογενών στοιχείων: α) Ποιοτική πρωτογενής έρευνα (ημιδομημένη προσέγγιση) και β) Ποσοτική πρωτογενής έρευνα (δομημένη προσέγγιση). Η ποσοτική έρευνα δίνει σημασία στη συχνότητα και ποσότητα του φαινομένου. Υπάρχουν διάφορες τεχνικές επαφής σε πρωτογενής έρευνες (ποιοτικές και ποσοτικές) και μερικές από τις πιο διαδεδομένες είναι:

Η μεθοδολογία της μελέτης στηρίχθηκε σε πρωτογενή ποσοτική έρευνα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, βάσει του μοντέλου Google Forms, που συμπληρώθηκε από 100 κατοίκους της περιοχής.

Στην συνέχεια παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες. Στις επόμενες σελίδες παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

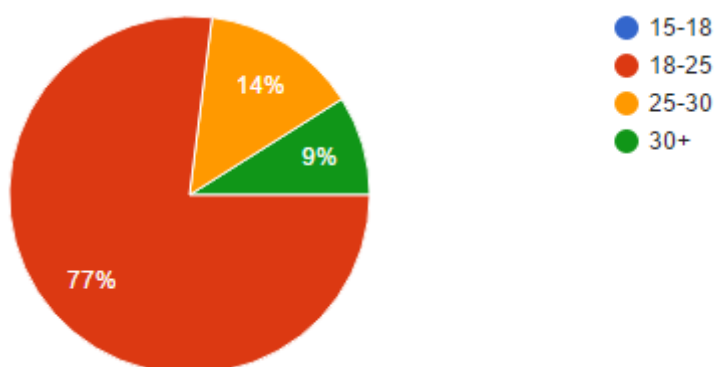
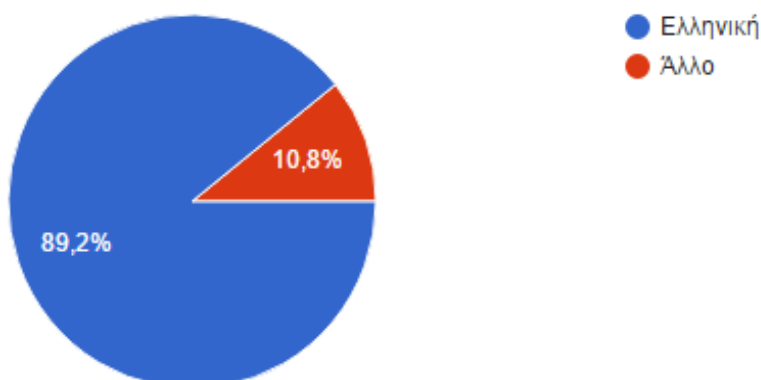
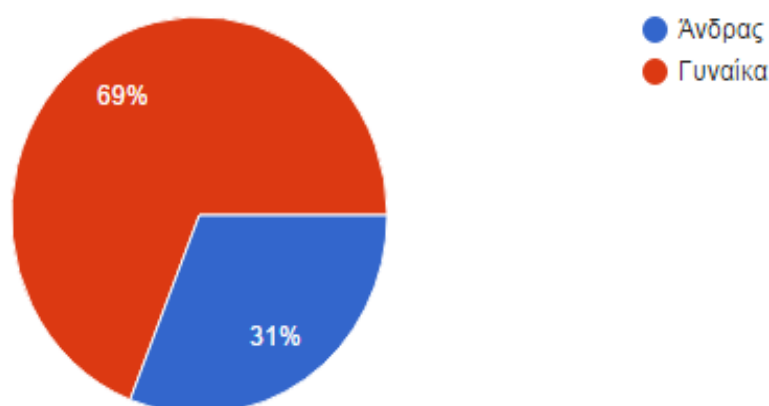
1. Πως ονομάζετε?
2. Πόσο χρονών είστε
3. Σε ποια περιοχή κατοικείται
4. Ποια είναι η άποψη σας για την εγκατάσταση των προσφύγων στον Ελαιώνα
5. Κατά την γνώμη σας, οι μετακινήσεις των προσφύγων προς την Ελλάδα, πιστεύετε ότι είναι φαινόμενο
 - προσωρινό
 - μόνιμο
 - Χωρίς γνώμη
6. Τι εντύπωση σας προκαλεί η λέξη hotspot
 - Θετική
 - Μάλλον θετική
 - Μάλλον αρνητική
 - Αρνητική

- Μάλλον καμία εντύπωση
 - Χωρίς γνώμη
7. Κατά την γνώμη σας, ποιος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για το πρόβλημα που δημιουργήθηκε με τους πρόσφυγες τον τελευταίο χρόνο στην Ελλάδα
 - Ευρωπαϊκή Ένωση
 - Πόλεμος-κοινωνική κρίση
 - Αραβικών κρατών
 - Σημερινή κυβέρνηση
 - Δύση-Μεγάλες δυνάμεις
 - ΗΠΑ
 - Έλληνες πολιτικοί-Κόμματα
 - ISIS-Τζιχάντ-Μουσουλμάνοι
 - Χωρίς γνώμη
 8. Σας έχουν προκαλέσει προβλήματα
 9. Τι διαφορές έχετε παρατηρήσει πριν και μετά την διέλευσή των προσφύγων στην περιοχή σας
 10. Πιστεύετε ότι είναι φιλικό στο περιβάλλον όπου μένουν
 11. Συμφωνείτε με την αστυνόμευση της περιοχής σας λόγω των προσφύγων
 12. Νομίζετε ότι έχει υποβαθμιστεί η περιοχή σας πλέον
 13. Τι θα θέλατε να κάνει το κράτος για τους πρόσφυγες
 14. Η κατοικία σας βρίσκεται κοντά σε κάποια βιομηχανία
 15. Γνωρίζετε κάποιες πληροφορίες για τις βιομηχανίες στον Ελαιώνα
(απόβλυτα ,προβλήματα που αντιμετωπίζουν, η αιτία που έκλεισαν)
 16. Οι βιομηχανίες που βρίσκονται κοντά σας, σας έχουν δημιουργήσει κάποια άλλη ενόχληση(θόρυβος, έλλειψη γειτονιάς)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

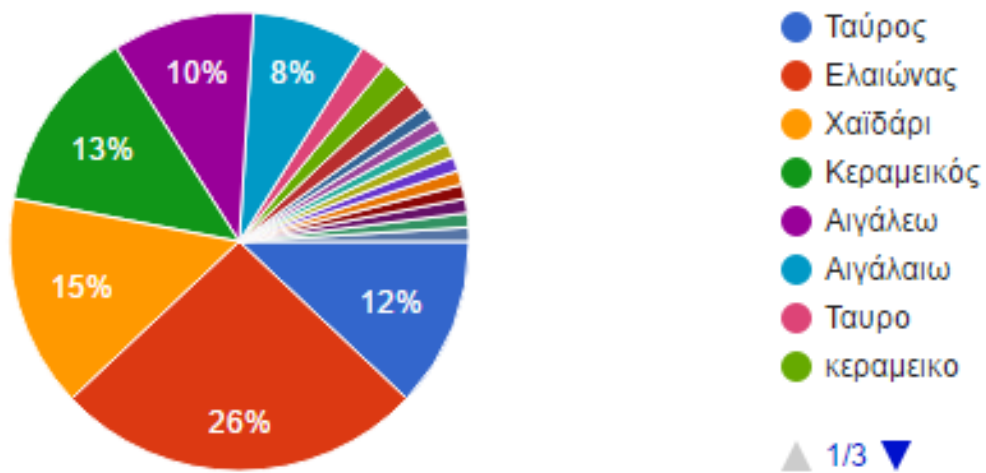
Το πρώτο βήμα στην δειγματοληπτική διαδικασία είναι ο προσδιορισμός του πληθυσμού τον οποίο θα αφορούν τα συμπεράσματα της έρευνας. Η έρευνα

απευθύνεται και στα δύο φύλα ανεξάρτητα από τον τομέα στον οποίο εργάζονται, με εύρος ηλικίας 18 έως 65+ . Ουσιαστικά, το δείγμα μας αποτελείται από εκατό ερωτώμενους οι οποίοι κλήθηκαν να δηλώσουν τις απόψεις τους για θέματα, κατά κύριο λόγο, σχετικά με την ποιότητα της ζωής στην περιοχή του Ελαιώνα και την μεταβολή της μετά την έλευση των προσφύγων.

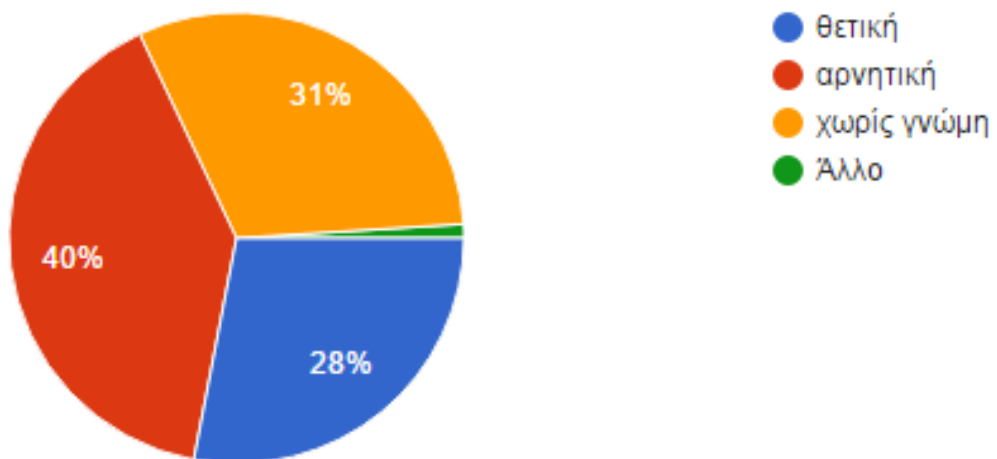

Με πρόβλεψη για να είναι το δείγμα όσο γίνεται πιο αντιπροσωπευτικό και αμερόληπτο η επιλογή έγινε με βάση την περιοχή έρευνας, την ηλικιακή ομάδα (15-18, 18-25, 25-30, 30+ ετών)

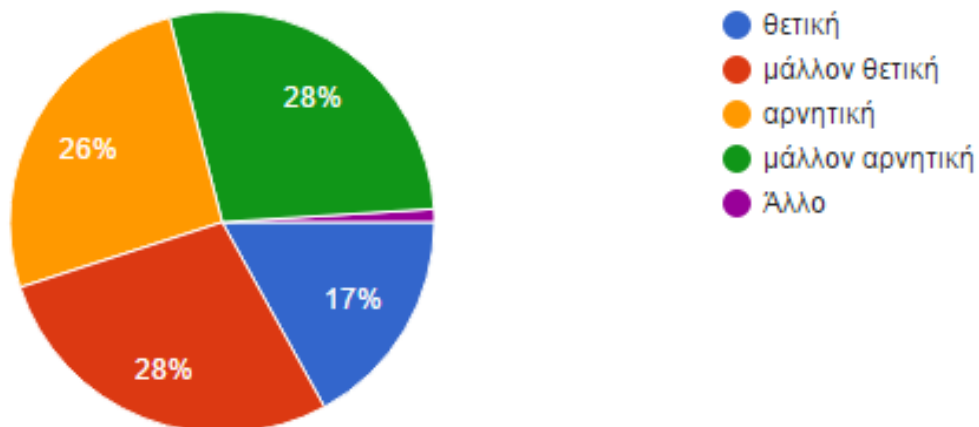
Στην ερώτηση «Σε ποια περιοχή κατοικείται» δόθηκαν οι ακόλουθες απαντήσεις, όπως παρουσιάζονται στο διάγραμμα. 26 από τους 100 συμμετέχοντες στην έρευνα ζούνε στην περιοχή του Ελαιώνα.

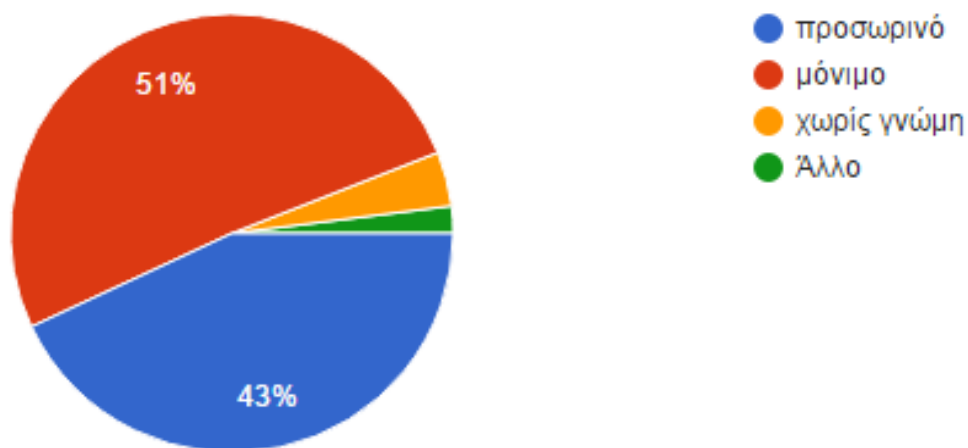
Στην ερώτηση «Ποια είναι η άποψη σας για την εγκατάσταση των προσφύγων στον Ελαιώνα;», το 40% των ερωτηθέντων είχαν αρνητική γνώμη. Θετική γνώμη εκφράσανε 28 από τους 100 συμμετέχοντες.

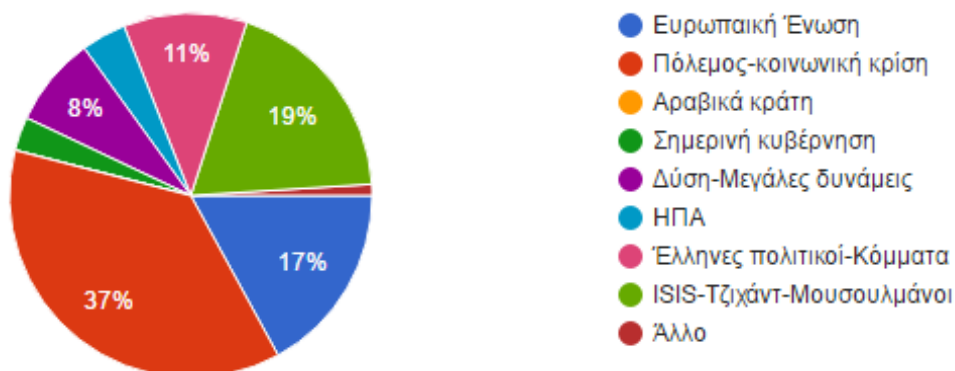
Στην ερώτηση «Τι εντύπωση σας προκαλεί η λέξη hotspot» οι απαντήσεις που δόθηκαν ισοκατανέμονται στην πίτα.

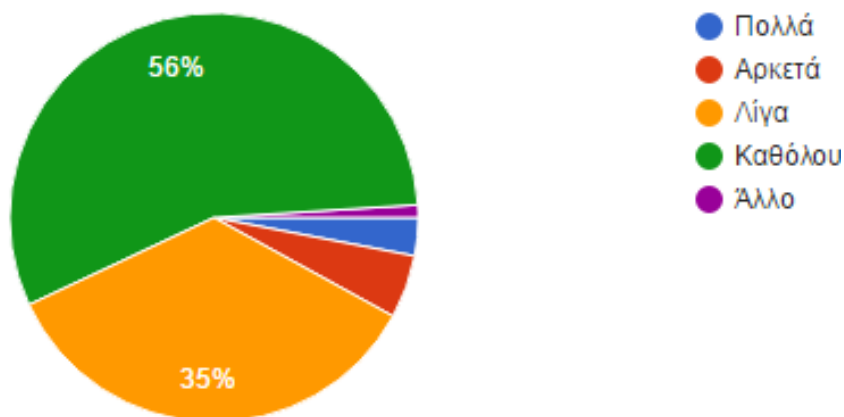
Στην ερώτηση «Κατά τη γνώμη σας, οι μετακινήσεις των προσφύγων προς την Ελλάδα, πιστεύετε ότι είναι φαινόμενο» το 51% των ερωτηθέντων θεωρούν πως η εγκατάσταση των προσφύγων θα είναι μόνιμη, ενώ το 43% πως θα είναι προσωρινή.

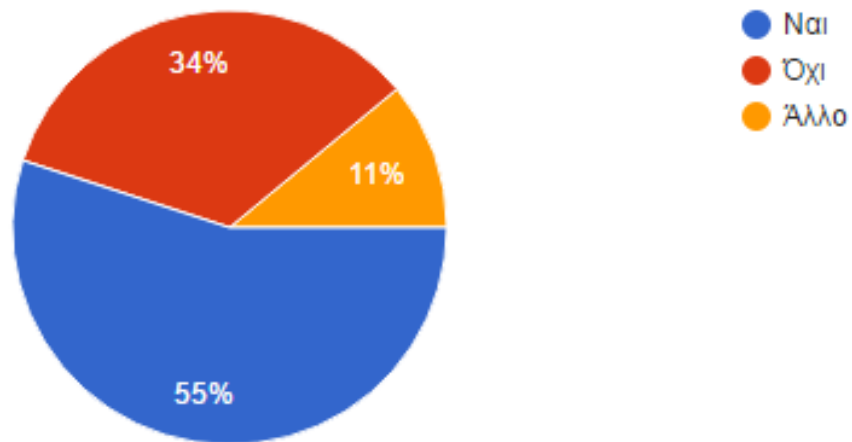
Στην ερώτηση «Κατά την γνώμη σας, ποιος έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για το πρόβλημα που δημιουργήθηκε με τους πρόσφυγες τον τελευταίο χρόνο στην Ελλάδα;» καταγράφηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα.

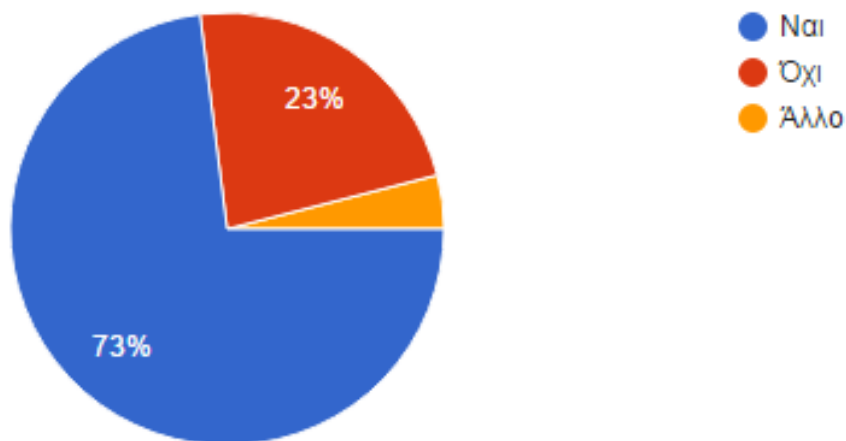
Στην ερώτηση «Σας έχουν προκαλέσει προβλήματα» το 56% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η εγκατάσταση των προσφύγων δεν του έχει προκαλέσει κανένα πρόβλημα έως σήμερα.

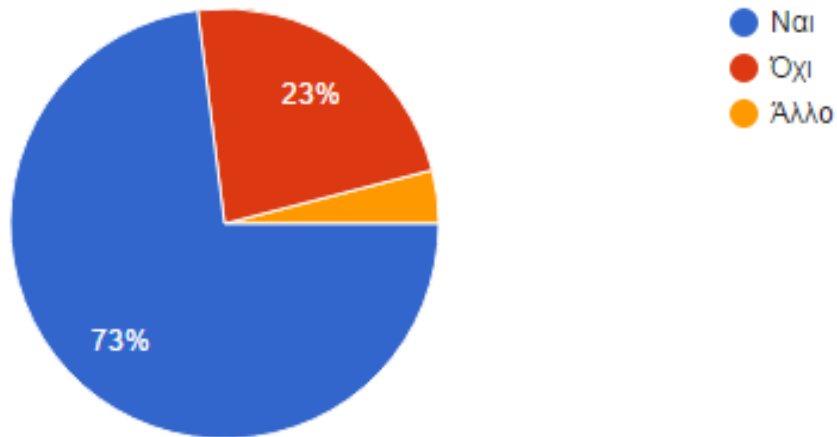
Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι είναι φιλικό στο περιβάλλον όπου μένουν;» καταγράφηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα.

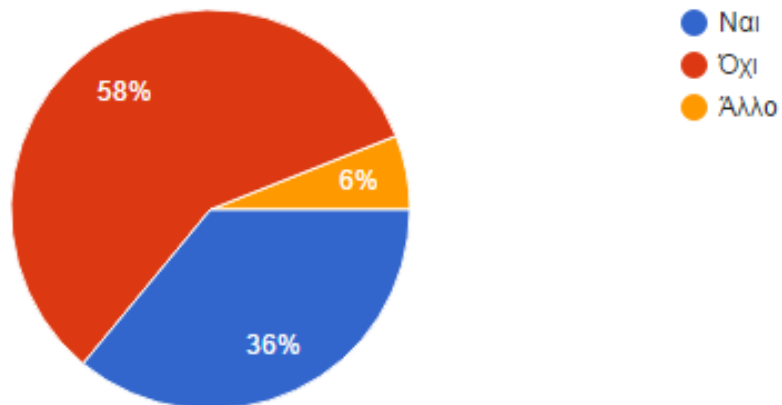
Στην ερώτηση «Συμφωνείτε με την αστυνόμευση της περιοχής σας λόγω των προσφύγων;» καταγράφηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα.

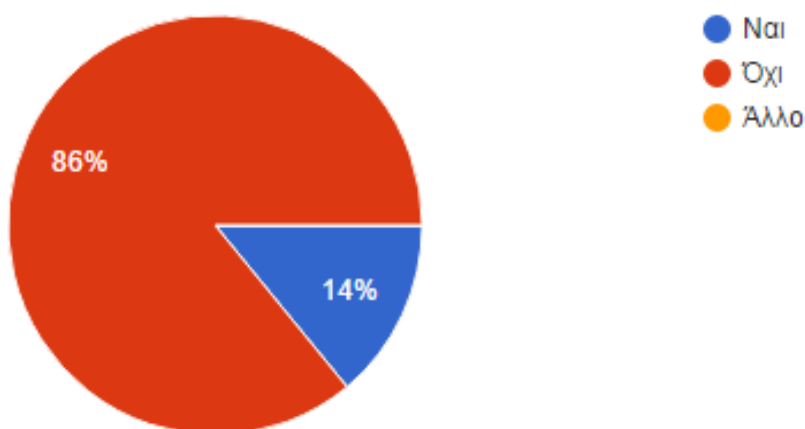
Στην ερώτηση «Συμφωνείτε με την αστυνόμευση της περιοχής λόγω των προσφύγων;» καταγράφηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα.

Στην ερώτηση «Νομίζετε ότι πλέον έχει υποβαθμιστεί η περιοχή σας» απάντησαν σε ποσοστό 58% οι συμμετέχοντες ότι συμφωνούν, ενώ ένα ποσοστό της τάξης 36% σημείωσε πως διαφωνεί.

Στην ερώτηση «Η κατοικία σας βρίσκεται κοντά σε κάποια βιομηχανία;»

Από την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου των κατοίκων προκύπτουν οι εξής προτάσεις σχετικά με το ζήτημα των προσφύγων στην περιοχή

- Ενσωμάτωση
- Να υπάρχει καλύτερη οργάνωση για τους πρόσφυγες και καλύτερες συνθήκες ζωής
- Να υπάρχει καλύτερη οργάνωση για τους πρόσφυγες και καλύτερες συνθήκες ζωής
- Να προσπαθήσει να προωθήσει ορισμένους και σε άλλα κράτη της Ευρώπης γιατί δεν γίνεται το κράτος μας να αντέξει τόσο μεγάλο πλήθος προσφύγων, ούτε μπορεί να τους βοηθήσει να ζήσουν όπως πρέπει!
- Να προσπαθήσει να προωθήσει ορισμένους και σε άλλα κράτη της Ευρώπης γιατί δεν γίνεται το κράτος μας να αντέξει τόσο μεγάλο πλήθος προσφύγων, ούτε μπορεί να τους βοηθήσει να ζήσουν όπως πρέπει!
- Να μεγαλώσουν τους χώρους υποδομής
- Περισσότερη αστυνόμευση
- Να μην τρώει τα λεφτά τόσα χρόνια αντιθέτως έπρεπε με τα λεφτά των πολιτών και της ΕΕ να έχει φτιάξει αξιοπρεπή κέντρα υποδοχής όπως και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αλλα είμαστε Μπανανιά
- Να τους παρέχει κατοικία και τις πρώτες ύλες(φαΐ Εργασία κλπ)

- Να τους βρει μια ουσιαστική λύση που θα είναι πρακτική για τη ζωή τους και όχι απλά να τους βολέψει κάπου..
- Καλύτερες συνθήκες επιβίωσης
- Ικανοποίηση ουσιαστικών αναγκών, είναι μονοπάτι για σπουδαιότερους σκοπούς, μεγάλη συνεκτικότητα
- Να τους βοηθήσει
- να τους βοηθήσει να συνεχίσουν την ζωή τους αλλά και την ένταξη τους στο ελληνικό κράτος και στον ελληνικό λαό
- κέντρα φιλοξενίας
- Να τους βοηθήσει να φύγουν και σε άλλες χωρεί
- στέγη, συσσίτιο
- Να τους περιθάψει όσο το δυνατόν καλύτερα
- Άμεση βοήθεια και στήριξη.
- Να τους παρέχει πιο ανθρώπινες συνθήκες μέχρι αυτοί οι άνθρωποι να βρουν μια εναλλακτική λύση επιβίωσης
- Να τους προστατεύσει κι άλλο.
- ΝΑ ΒΡΕΙ ΜΙΑ ΛΎΣΗ
- Να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την απομάκρυνση τους
- Να τους απομακρύνει από τα σπίτια μας
- Να τους παρέχει περισσότερα τρόφιμα γιατί βλέπω ότι ζητιανεύουν πολλοί από αυτούς
- Να μην εγκαθίσταται τόσος μεγάλος πληθυσμός προσφύγων στην Ελλάδα και η διαμονή τους να είναι προσωρινή
- Να τους παρέχει παραπάνω βοήθεια
- να τους προσφέρει την ευκαιρία να ζήσουν καλύτερα και σαν πολιτισμένοι άνθρωποι
- εγκατάσταση σε σπίτια υποδοχής
- Άμεσα και αποτελεσματικότερα να συμβάλλει στο να βρεθούν στη χώρα προορισμού τους
- Δεν είναι μόνο θέμα Ελλάδας οπότε θα έλεγα να επιδιώξουν συνεργασία και με άλλες χώρες, γιατί όσο αυξάνεται ο αριθμός προς εμάς σίγουρα θα έχουμε προβλήματα αργότερα.

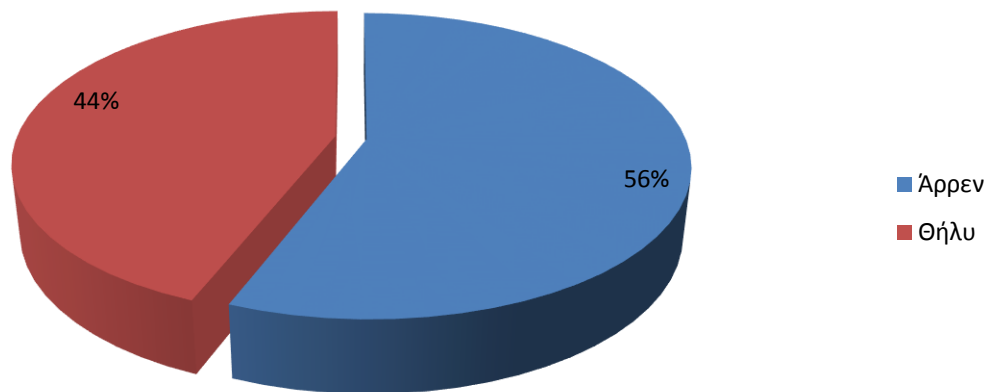
- Να φτιάξει χώρους εστίασης
- Να βρει μια λύση να τους εντάξει στην κοινωνία η να τους προωθήσει σε άλλα κράτη που θα φανούν περισσότερο χρήσιμοι
- Να τους περιορίσει και να μείνουν αυτοί οι οποίοι είναι αξιόπιστοι
- Νοσοκόμα και γιατροί ν έρθουν
- Κατάλληλα καταλύματα
- Κατάλληλες δομές όχι στρατόπεδα κράτησης επιστροφή στην τουρκια κ μετακινηση κ αε αλλες χωρες της ΕΕ
- Να βρει λύση με την Ε.Ε ώστε να "απορροφηθούν" και να μοιραστούν και σε άλλα κράτη
- Καλύτερες συνθήκες στέγασης
- Να επιστρέψουν στη χώρα τους και να τερματίσει ο πόλεμος!!
- Να τους μοιράσει σε πολλές περιοχές
- Επανοπωροθηση στις χώρες τους και φράχτες στα σύνορα!
- Να τους φροντίσει όσο το δυνατόν καλύτερα ειδικά τα παιδιά μέχρι να ξαναγυρίσουν στις χώρες τους
- Να τους παρέχει την κατάλληλη υποστηρίξη και πρόνοια
- Να τους βοηθήσει να φύγουν από τη χώρα, να φροντίσει κυρίως για τα παιδιά να ζουν σε αξιοπρεπείς συνθήκες
- Να τους βρει στεγη και να τους ενταξει στο κοινωνικο συνολο.
- Πρόληψη και φροντίδα
- Να βρεθεί κάποιο ασφαλές προσωρινό καταφύγιο
- ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, σίτιση, χώροι διαμονής και καλύτερη ενημέρωση για την απάλειψη ακραίων ρατσιστικών φαινομένων
- Να τους παει σε καποιο μερος μακρια απο την πολη
- Δημιουργία υποδομών στέγασης, σίτισης και ιατρικής περίθαλψης
- Να παρέχει σωστές συνθήκες φιλοξενίας και ασφάλεια
- Να δημιουργήσει υποστηρικτικές δομές, ανθρώπινες συνθήκες φιλοξενίας και ασφαλείς τρόπους μετακίνησης σε πραγματικές νέες πατρίδες.
- Να προσφέρει ευκαιρίες επανένταξης
- Να τους προσέχει περισσότερο

- Να τους βοηθήσει προσωρινά και ύστερα να φροντίσει να πανε στις χώρες που επιθυμούν.
- Να τους αντιμετωπίζει ως ισότιμους ανθρώπους και να τους παρέχει τα απαραίτητα για μία όσο γίνεται αξιοπρεπή παραμονή εντός της χώρας.
- Να τους διευκολύνει στη καθημερινότητά τους
- Να τους παρέχει ειδικές εγκαταστάσεις στέγης και τροφής
- Να τους βοηθήσει για να μην αναγκάζονται να κλέβουν από εμάς
- Να βάλει όρια και να υλοποιηθούν κτήρια για την διαμονή τους σε μη κεντρικές περιοχές
- Να φροντισει για αυτους
- καλύτερες συνθήκες διαβίωσης με τον ελληνικό λαό
- Να βρει μια λύση
- Να τους βοηθάει
- Κοινωνική μέριμνα
- Να τους βοηθήσει να φύγουν και να βρουν αυτο που εκείνοι νομίζουν πως είναι ιδανικό για μια καλύτερη ζωή
- Να φροντίσει τις αδύναμες ομάδες προσφύγων και να δώσει μια λύση στην μετακίνηση σε άλλα κράτη που επιθυμούν.
- Προσωρινά καταλύματα , να τους οδηγήσει σε άλλες χώρες του εξωτερικού με καλύτερες συνθήκες απο την Ελλάδα , εν όψη οικονομικής κρίσης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Το πρώτο βήμα στην δειγματοληπτική διαδικασία είναι ο προσδιορισμός του πληθυσμού τον οποίο θα αφορούν τα συμπεράσματα της έρευνας. Η έρευνα απευθύνεται και στα δύο φύλα ανεξάρτητα από την ηλικία τους και τον τομέα στον οποίο εργάζονται. Ουσιαστικά, το δείγμα μας αποτελείται από ογδόντα ερωτώμενους οι οποίοι κλήθηκαν να δηλώσουν τις απόψεις τους για θέματα, κατά κύριο λόγο, γύρω από θέματα σχετικά με τον τόπο κατοικίας τους.

Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων, είναι άντρες καθώς αποτελούν το 51% του δείγματος, ενώ αντίστοιχα οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα καλύπτουν το υπόλοιπο 49%.

Εικόνα 58 Η κατανομή του δείγματος βάσει του φύλου στο οποίο ανήκει

Αναφορικά με την ηλικία των ερωτώμενων, 19 εκ των ερωτηθέντων ήταν παιδιά μεταξύ ηλικίας 4 και 18 ετών, ενώ 16 εκ των ερωτηθέντων ήταν από ηλικίας 1πο 19 έως 75 ετών. Στις δύο αυτές κατηγορίες έγιναν διαφορετικού είδους ερωτήσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Πίνακας 8 Αποτελέσματα ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από παιδιά

Α/Α	ΦΥΛΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΚΑΤΑΓΩΓΗ	ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ	ΑΙΤΙΑ	ΣΥΝΟΔΟΣ	ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΤΡΙΔΑ	ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	ΕΛ. ΧΡΟΝΟ	ΔΙΑΜΟΝΗ	ΘΕΡΜΑΝΣΗ
1	Θ	14	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 7	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΕΚΤΗ	ΓΛΩΣΣΑ - ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
3	Α	14	ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 6	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΚΑΜΙΑ		ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
4	Α	14	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΕΚΤΗ	ΕΚΤΗ	ΓΛΩΣΣΑ – ΦΑΓΗΤΟ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
6	Α	6	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 2	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΑΠΟΥΣΙΑ ΜΗΤΕΡΑΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΌΧΙ
7	Α	10	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΓΟΝΕΙΣ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΌΧΙ	ΑΠΟΥΣΙΑ ΦΙΛΩΝ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
8	Α	15	ΣΥΡΙΑ	12	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΘΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΌΧΙ
10	Α	16	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΌΧΙ
15	Θ	8	ΣΥΡΙΑ	12	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΌΧΙ	ΓΛΩΣΣΑ - ΜΟΝΑΞΙΑ	ΜΟΥΣΙΚΗ	ΤΟ ΙΔΙΟ	ΝΑΙ
16	Θ	10	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΓΟΝΕΙΣ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΌΧΙ	ΚΑΚΟΥΧΙΕΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
17	Θ	12	ΣΥΡΙΑ	6	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΓΟΝΕΙΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΌΧΙ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΚΑΛΥΤΕΡΟ	ΝΑΙ
18	Θ	17	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΑΔΕΛΦΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ - ΓΛΩΣΣΑ	ΟΙΚΙΑΚΑ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ

19	Θ	11	ΣΥΡΙΑ	8	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΚΑΚΟΥΧΙΕΣ	ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
20	Θ	17	ΣΥΡΙΑ	10	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΓΛΩΣΣΑ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
32	Θ	12	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ	ΌΧΙ	ΓΛΩΣΣΑ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
34	Θ	12	ΣΥΡΙΑ	8	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΚΑΚΟΥΧΙΕΣ	ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΝΑΙ
35	Α	15	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΌΧΙ	ΡΑΤΙΣΜΟΣ	ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΌΧΙ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από παιδιά, τα περισσότερα έρχονται από την Συρία και μόλις ένα δήλωσε πως έρχεται από το Αφγανιστάν.

Αναφορικά με το θρήσκευμα όλα τα παιδιά, αλλά και γενικότερα όλοι οι ερωτώμενοι δήλωσαν Μουσουλμάνοι, εκτός από ένα άντρα που δήλωσε πως είναι ινδουιστής.

Ο λόγος για τον οποίο βρίσκονται στην Ελλάδα είναι ο πόλεμος και βρίσκονται στην Ελλάδα από 5 μήνες έως και ένα χρόνο

Όλα τα παιδιά συνοδεύονται είτε από τους γονείς τους είτε από στενούς συγγενείς τους εκτός από μια περίπτωση, όπου οι γονείς τους παρέμειναν στην Συρία.

Επίσης καταγράφηκε μια περίπτωση όπου στην Ελλάδα βρίσκονται μόνο η μητέρα με τα παιδιά και ο πατέρας βρισκόταν στην Γερμανία, όπου ήταν και ο τελικός προορισμός της οικογένειας.

Πρόκειται για παιδιά δημοτικού και γυμνασίου, τα οποία όμως στην Ελλάδα δεν έχουν καταφέρει να παρακολουθήσαν κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα λόγω του ότι δεν είχαν τα απαραίτητα έγγραφα. Οι περιπτώσεις αυτές συνολικά ήταν 5, που σε σύνολο των 16 παιδιών είναι μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 30%

Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά είναι η γλώσσα, ο ρατσισμός αλλά και οι κακουχίες που πέρασαν για να φτάσουν ως την Ελλάδα, παράγοντας που επηρέασε την προσωπικότητα τους.

Σε όλες τις περιπτώσεις εξαιρουμένης μίας τα παιδιά δήλωσαν πως τα σπίτια στην πατρίδα τους ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση, καθώς έκανα για μεγάλα σπίτια με μεγάλα δωμάτια. Την ίδια στιγμή αξίζει να αναφερθεί πως δεν παραπονέθηκαν για τις συνθήκες διαβίωσης στον καταυλισμό.

Πίνακας 9 Αποτελέσματα ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από ενήλικες

Α/Α	ΦΥΛΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΚΑΤΑΓΩΓΗ	ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ	ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ	ΑΙΤΙΑ	ΣΥΝΟΔΟΣ	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	ΜΜΜ	ΕΜΠΟΡΙΚΑ	ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ	ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ	ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ
2	A	40	ΣΥΡΙΑ	10	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 4	ΓΛΩΣΣΑ - ΦΑΓΗΤΟ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ
5	A	34	ΣΥΡΙΑ	8	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 7	ΓΛΩΣΣΑ - ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ
9	Θ	33	ΣΥΡΙΑ	4	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 2	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
12	Θ	26	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΠΑΙΔΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
13	Θ	34	ΣΥΡΙΑ	9	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΌΧΙ ΣΥΧΝΑ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
14	Θ	37	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΜΟΝΗ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ ΣΥΧΝΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
21	A	32	ΣΥΡΙΑ	12	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΜΟΝΟΣ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
22	A	25	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
23	A	42	ΣΥΡΙΑ	5	ΙΝΔΟΥΙΣΤΗΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΜΟΝΟΣ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
24	A	56	ΙΡΑΚ	6	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
25	A	70	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
26	A	48	ΣΥΡΙΑ	6	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
27	A	23	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

28	Θ	28	ΙΡΑΚ	9	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
29	Θ	32	ΣΥΡΙΑ	8	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
30	Θ	43	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
31	Θ	68	ΣΥΡΙΑ	7	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΓΛΩΣΣΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
33	Θ	29	ΣΥΡΙΑ	5	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΜΟΝΗ	ΓΛΩΣΣΑ	ΌΧΙ ΣΥΧΝΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ

Το σημαντικότερο πρόβλημα που παρουσίασαν οι ερωτώμενοι σχετικά με την διαβίωση τους στον καταυλισμό είναι η αδιαφορία της κοινωνίας σχετικά με τον μέλλον τους στην χώρα. Παρουσίασαν την κατάσταση τους ως βαλτωμένη και ότι δεν φαίνεται να αλλάζει κάτι γρήγορα. Στα σχόλια τους αναφέρθηκαν ότι αντιμετωπίστηκαν ρατσιστικά από διάφορες κοινωνικές ομάδες και ότι δυσκολεύονται να προσαρμοστούν λόγω της δυσκολίας της Ελληνικής γλώσσας. Να αναφερθεί πως κανένας από τους ερωτηθέντες δεν γνωρίζει την Ελληνική γλώσσα πέρα από κάποιες μεμονωμένες κουβέντες.

6. ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

6.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Το φαινόμενο της έλευση των προσφύγων και της εγκατάστασης τους στην περιοχή του Ελαιώνα για περισσότερο απο 1 χρόνο έχει επηρεάσει κοινωνιολογικά την περιοχή. Δεδομένου ότι το φαινόμενο δεν επηρέασε μόνο οικονομικά την περιοχή άλλα παράλληλα μεταβλήθηκαν και οι ευρύτερες κοινωνικές διαδικασίες ενώ επηρεάστηκε και ο τρόπος ζωής των κατοίκων της περιοχής.

Στις περιοχές υποδοχής προσφύγων προκύπτει μια περίπλοκη, συχνά δύσκολα προβλεπόμενη μεταναστευτική κατάσταση για το μεμονωμένο πολίτη. Υπήκοοι ενός άγνωστου πολιτισμικού κύκλου συναντούν «ντόπιους» και «ξένους». Πολλοί από τους «ντόπιους» θεωρούν το γεγονός αυτό ως πολιτισμικό εμπλουτισμό, άλλοι αντιλαμβάνονται τις δημογραφικές αλλαγές ως απειλή και αντιδρούν με εχθρότητα, βία, μίσος και φόβο κατά του «ξένου».

Στα πλαίσια αυτά πρέπει να εξεταστούν πολλοί παράγοντες όπως ο χώρος και ο χρόνος της μετανάστευσης και η αλληλεπίδραση του με τις υπόλοιπες κοινωνικές τάξεις.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να εξεταστούν οι παράγοντες έλξης απόθεσης οι οποίοι διαμορφώνονται και στις χώρες αποστολής (Ιράκ, Αφγανιστάν) αλλά και στην χώρα υποδοχής (Ελλάδα)

Οι κοινωνικές δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις που δημιουργήθηκαν στον Ελαιώνα ως μέρος υποδοχής και αποστολής δημιούργησε μια αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην οποία αναφέρονται οι παράγοντες έλξης, της προηγούμενης παραγράφου. Αυτοί οι παράγοντες είναι σημαντικοί για άτομα που ταξιδεύουν με την θέληση τους. Οι παράγοντες απόθησης αντίθετα αναφέρονται στη δυσχερή κατάσταση της χώρας λόγω της πολεμικής σύρραξης.

Το 66% των συμμετεχόντων στην έρευνα που υλοποιήσαμε θεωρεί ότι η παρουσία προσφύγων στη γειτονιά του δεν δημιουργεί κάποιο πρόβλημα. Από ένα δείγμα 1.600 προσφύγων που στεγάστηκαν κατά την περίοδο Δεκεμβρίου 2016 - Ιανουαρίου 2017 στη δομή φιλοξενίας του Ελαιώνα και άλλα 901 άτομα τα οποία φιλοξενήθηκαν σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα από τον Δήμο Αθηναίων, η πλειονότητα δηλώνει ότι δεν έχει πέσει θύμα κάποιου περιστατικού ξενοφοβίας (88% στον Ελαιώνα και 97% στα διαμερίσματα) κατά την παραμονή της στη χώρα μας. Μάλιστα, 95% των προσφύγων που ζουν σε διαμερίσματα στην Αθήνα δηλώνουν ότι έχουν καλές σχέσεις με τους γείτονές τους.

6.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Σε επίπεδο οικονομίας, μπορούμε να πούμε πως σήμερα οι πρόσφυγες συμμετέχουν ενεργά στην οικονομία της περιοχής. Σε επίπεδο μήνα έχει υπολογιστεί πως δαπανούν 78€ εβδομαδιαίως στα καταστήματα της ευρύτερης περιοχής τα οποία διατίθενται κυρίως σε αγορά τροφίμων/ ποτών και καρτών τηλεφωνίας.

Η εξέλιξη αυτή, η ισχνή συμμετοχή δηλαδή των προσφύγων στην οικονομία της περιοχής, σύμφωνα με την νεοκλασική οικονομική θεωρία δικαιολογείται ως αποτέλεσμα των εισοδηματικών διαφορών μεταξύ των χωρών που προκαλούν αυξήσεις ειδίκευσης από χώρες με χαμηλούς μισθούς σε χώρες με υψηλούς μισθούς.

Σήμερα η νεοκλασική θεωρία δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει τις διεθνείς προσφυγικές ροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς οι ροές αυτές επιβαρύνονται λιγότερο από οικονομικούς περιορισμούς.⁷⁰ Συμπερασματικά, η συμβολή τους στην οικονομία της πόλης δεν είναι αμελητέα.

⁷⁰ Πηγή : Χότζογλου Δ. (2012), Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις των Οικονομικών Μεταναστών στις Περιφερειακές Αγορές της Ελλάδος Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Τμήμα Γεωγραφίας.

6.3 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Σήμερα στον Ελαιώνα συναντούμε ένα «μωσαϊκό προσφύγων» που προέρχονται από χώρες διαφορετικού πολιτισμικού, ιστορικού, πολιτικού και κοινωνικού επιπέδου, κυρίως από την Συρία το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Αυτό είναι επόμενο να δημιουργεί πέρα από τα όποια μεμονωμένα περιστατικά προβληματικής συνύπαρξης με τους ντόπιους, προβλήματα που έχουν ως αφετηρία τη διαφορετικότητά τους σε πολλούς τομείς, όπως είναι η θέση τους στην ελληνική αγορά εργασίας και οικονομία και η περιορισμένη κοινωνική τους παρουσία στην τοπική κοινωνία.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία για το λεκανοπέδιο Αττικής συγκεντρωτικά ζουν οι 18.000 από τους 50.000 περίπου πρόσφυγες/μετανάστες που δέχτηκε η χώρα το τελευταίο διάστημα. Οι περισσότεροι εξ αυτών κινούνται στην πόλη, δεν μένουν εσώκλειστοι στις δομές φιλοξενίας, κάτι που φαίνεται ότι ταιριάζει και στο προφίλ τους, καθώς η πλειονότητα των φιλοξενούμενων προέρχεται από πόλεις άνω των 100.000 κατοίκων. Δεν είναι άνθρωποι που «κατέβηκαν από τα βουνά». ⁷¹

6.4 ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ο κύριος προβληματισμός που κατέχει σήμερα τις χώρες υποδοχής μεταναστών επικεντρώνεται στο κατά πόσον οι κοινωνίες τους είναι «ώριμες» να δεχτούν το μεγάλο όγκο των μεταναστών και κυρίως κάτω από ποιες προϋποθέσεις και με ποιες ενέργειες είναι δυνατόν οι μετανάστες να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρας υποδοχής, ώστε η συνύπαρξη με τους ντόπιους να είναι ομαλή. Προβληματίζει, δηλαδή, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών, η οποία δείχνει πώς «μεταβάλλονται οι σχέσεις τους ατομικά αλλά και συλλογικά, σε επίπεδο κοινοτήτων με τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής». Η ύπαρξη και η λειτουργία του εθνικού κράτους γενικά μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι είναι το δομικό χαρακτηριστικό που δημιουργεί και

⁷¹ **Πηγή :** Χότζογλου Δ. (2012), Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις των Οικονομικών Μεταναστών στις Περιφερειακές Αγορές της Ελλάδος Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Τμήμα Γεωγραφίας.

τις κοινωνικές ομάδες με βάση το κριτήριο της εθνικότητας. Ο χωρισμός «εμείς-αυτοί», «γηγενείς-ξένοι» διαμεσολαβείται από το κράτος και νομιμοποιεί την προνομιακή μεταχείριση της πρώτης ομάδας και τον αποκλεισμό ή την «αποδοχή» της δεύτερης και κανονίζει τον τρόπο επικοινωνίας και επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών.

Η ένταξη σε ένα σύγχρονο κράτος με δημοκρατικό καθεστώς μπορεί να δημιουργήσει μια διαλογική κατάσταση, όπου οι αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γίνονται κοινός παρανομαστής για όλες τις ομάδες και τα άτομα που συνθέτουν το κράτος. Για να είναι συμπαγής έστω και λίγο αυτού του είδους η κοινωνία, είναι απαραίτητοι κοινοί παρονομαστές. Η αναγνώριση της πολιτισμικής πολλαπλότητας που δεν συγκρούεται με τις αρχές των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να δημιουργήσει ένα πρότυπο κράμα. Η «ολοκληρωτική» μη αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων της κάθε κουλτούρας είναι που οδηγεί στην εθνικιστική έξαρση και το φονταμενταλισμό και όχι η αναγνώριση των στοιχείων αυτών που καθιστούν τα άτομα ικανά να συμμετέχουν ενεργά στο σύγχρονο κράτος.

Η ένταξη περνάει κυρίως μέσα από την απασχόληση για τις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτή είναι μία διαπίστωση που προωθούν τα επίσημα όργανα εθνικά και ευρωπαϊκά και που χαίρει αποδοχής από το σύνολο των ευρωπαϊκών κοινωνιών (Παπαδοπούλου 2006). Η ένταξη των μεταναστών είναι γενικώς μια πολύπλοκη διαδικασία, για την οποία υπάρχουν «προϋποθέσεις» για να πραγματοποιηθεί τόσο από την πλευρά της χώρας υποδοχής και την κοινωνία της όσο και από τους ίδιους τους μετανάστες. Η κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα περνά μέσα

1. από τη νομιμοποίηση της μετανάστευσής τους στην Ελλάδα και
2. από την ένταξή τους στην ελληνική αγορά εργασίας, οπότε αποκτούν εκείνα τα οικονομικά μέσα που θα τους επιτρέψουν να εκπληρώσουν τους λόγους της μετανάστευσής τους.

Η έλλειψη νομικής και πολιτικής προστασίας προς τους μετανάστες «αφήνει εκτεθειμένους τους μετανάστες στην ατομική και συλλογική αυθαιρεσία» (Πετράκου 2001). Οι μετανάστες ζουν σε ένα εχθρικό περιβάλλον χωρίς κανένα δικαίωμα και η

υπόστασή τους ορίζεται μόνο από την ιδιότητα τους ως φθηνή εργατική δύναμη στην ανεπίσημη πλευρά της οικονομίας.⁷²

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Επισημαίνεται ότι, για την όσο το δυνατό καλύτερη αντιμετώπιση του θέματος, απαραίτητη προϋπόθεση είναι, η αгаστή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων(υγειονομική υπηρεσία, οικείος ΟΤΑ, λιμενική αρχή, αστυνομική αρχή) με απώτερο σκοπό την προστασία και διασφάλιση της Δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος γενικότερα.

Στην αντιμετώπιση των πολλών προκλήσεων που παρουσιάζει η «πολυπολιτισμική» κοινωνία, ένα πρώτο βήμα για την ένταξη των μεταναστών θα ήταν το δικαίωμα ψήφου. Η καταπολέμηση του αποκλεισμού από το μηχανισμό λήψης αποφάσεων είναι ένας αναγκαίος όρος για τη δόμηση μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής. Δεν είναι όμως, και ο μοναδικός. Η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι κοινωνική, δηλαδή, να εκπορεύεται από κοινωνικούς φορείς με «λαϊκή βάση» και όχι μόνο κρατικούς. Μόνο τότε θα είναι νέα και μόνο τότε θα μπορεί να προωθηθεί στον κοινωνικό χώρο (Γεωργούλας 2001).

Για την αρμονική συνύπαρξη σε μια «πολυπολιτισμική» κοινωνία θεωρείται απαραίτητο ένα πλαίσιο δεσμευτικό για όλους τους συμμετέχοντες, μια κοινή βάση. Αυτό είναι κατά την άποψή μας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αυτή η δεσμευτική βάση για όλους τους ανθρώπους δεν μπορεί να τοποθετηθεί ως μέσο ταξινόμησης, επειδή θα ήταν παράλογο, να θέλουμε να ερηνεύσουμε ως ένα είδος οριοθετημένης ανεκτικότητας στον πλουραλισμό των αξιών, να είναι αποδεκτές οι κατά των γυναικών εχθρικές αποφάσεις που είναι βασισμένες στη Sharia.⁷³ Ο οικουμενικός προσανατολισμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν αποτελεί απειλή κατά της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας και της ταυτότητας ατόμων, εθνοτικών-πολιτισμικών ομάδων και εθνών. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει τη βάση, πάνω στην οποία τα

⁷² Πηγή : Χότζογλου Δ. (2012), Οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις των Οικονομικών Μεταναστών στις Περιφερειακές Αγορές της Ελλάδος Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Τμήμα Γεωγραφίας.

⁷³ Πηγή : Δεληκωνσταντής Κ. (1995), „Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου“, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

άτομα, οι εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες και τα έθνη μπορούν να αναπτύξουν την ιδιαιτερότητά τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Η ανθρωπότητα βλέπει στην εκπαίδευση ένα ανεκτίμητο εφόδιο στην προσπάθειά της να κατακτήσει τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τελειώνοντας θα πρέπει να τονίσουμε ότι το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και γνώσης του 21ου αιώνα χρειάζεται αρχές, οι οποίες θα το βοηθήσουν να ξεπεράσει τις διαχωριστικές γραμμές του 20ου αιώνα.

7.1 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Συνολικά, η προσέγγιση της αστικής αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών διερευνώντας τις διαφορετικές χωρικές κλίμακες αλλά και πρακτικές οδηγεί σε σημαντικές διαπιστώσεις, κοινό χαρακτηριστικό των οποίων θα μπορούσε να θεωρηθεί η εξαιρετική σημασία της για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της εκτατικής ανάπτυξης των πόλεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η σταδιακή επικράτηση των αντιλήψεων υπέρ της επανάχρησης της αστικής γης σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι εμφανής, γεγονός που στρέφει όλο και περισσότερο τις ευρωπαϊκές χώρες σε παρεμβάσεις ανάκτησης των βιομηχανικών τους περιοχών, εστιάζοντας όλο και συχνότερα στη περιβαλλοντική τους διάσταση. Ωστόσο, σε εθνικό επίπεδο αναδεικνύεται η ανάγκη σύνθεσης των επιμέρους τάσεων, οι οποίες αφορούν τόσο την αναγνώριση της αξίας της βιομηχανικής κληρονομιάς όσο και την ανάγκη παρέμβασης στους υποβαθμισμένους περιβαλλοντικά χώρους της πρώην βιομηχανικής δραστηριότητας. Ο σημειακός χαρακτήρας των παρεμβάσεων μέχρι σήμερα είναι ενδεικτικός της ανάγκης για ενσωμάτωση αυτών των τάσεων σε μια ενιαία πολεοδομική θεώρηση, επιδρώντας με πιο παρεμβατικό τρόπο στους εγκαταλελειμμένους βιομηχανικούς χώρους. Κατ' επέκταση, παρά τις διαφορές που εντοπίζονται με τις χώρες του εξωτερικού, τόσο στην έκταση όσο και την ένταση του φαινομένου, είναι γεγονός ότι ο εμπλουτισμός των διαθέσιμων πρακτικών σε εθνικό επίπεδο είναι απαραίτητος

7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Δεδομένου ότι ο σχεδιασμός για την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων εμπλέκει πολλούς φορείς και είναι ευαίσθητο ζήτημα, χρειάζεται να γίνει προσπάθεια συντονισμού των εμπλεκομένων.

- Έγκαιρη ενημέρωση στελεχών εκπαίδευσης για την πολιτική και τις δράσεις της πολιτείας σε σχέση με το θέμα.
- Δημιουργία κεντρικής δομής ή μιας Διεύθυνσης, στο Υπουργείο που θα αφορά την εκπαίδευση των προσφυγόπαιδων.
- Να οριστούν τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της δομής.
- Μέχρι να γίνει αυτό, δημιουργία συντονιστικού/εποπτικού οργάνου για την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων στο Υπουργείο.
- Για όσο διάστημα θα λειτουργούν τα Κέντρα Φιλοξενίας να οριστεί εκπρόσωπος του Υπουργείου σε κάθε κέντρο, ο οποίος θα είναι υπόλογος στην αντίστοιχη περιφερειακή διεύθυνση εκπαίδευσης και σε μία ειδική κεντρική δομή διοίκησης ή σε ένα συντονιστικό/εποπτικό όργανο που θα συγκροτήσει το Υπουργείο (με υπό-ομάδες ανά περιφέρεια) και στο οποίο να συμμετέχουν μέλη της Επιστημονικής και Καλλιτεχνικής Επιτροπής για τη στήριξη των παιδιών των προσφύγων.
- Να οριστούν τα κριτήρια ορισμού των εκπροσώπων του Υπουργείου, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους και οι όροι εργασίας τους.
- Παρακολούθηση και εποπτεία από το Υπουργείο όλων των δομών/προγραμμάτων που αφορούν την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων για βελτιώσεις. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα σύστημα για την παρακολούθηση των μαθητών προσφύγων και των εκπαιδευτικών, ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχής μετάβαση και ένταξη, από τη στιγμή της εγγραφής έως την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους.
- Στο βαθμό που ενδιαφέρει η πορεία των παιδιών των προσφύγων και η αποτελεσματικότητα των δράσεων του Υπουργείου είναι απαραίτητο να

διασφαλιστεί η λογοδοσία των οργάνων και των ατόμων και κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και κατά την υλοποίησή τους.

- Σε τακτά χρονικά διαστήματα προτείνεται η αξιολόγηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά εντός σχολείου, ώστε να επιχειρείται η αντιμετώπισή τους.
- Συντονισμός με το ΙΕΠ για θέματα προγραμμάτων, υλικών, επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, αδειών κ.λπ.
- Αναζήτηση λύσεων για υποτροφίες, σίτιση, στέγαση σε δομές του Υπουργείου για μαθητές και φοιτητές.
- Να διερευνηθούν όλες οι δυνατότητες παροχής υποτροφιών σε παιδιά των προσφύγων όλων των ηλικιών για όλους τους τύπους εκπαίδευσης στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), *Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα*
2. CABERNET (2003). *State of the Art- Country Profile Greece. 1st Edition. Research Project: The City of Tomorrow and Cultural Heritage*, <http://www.cabernet.org.uk/resourcefs/137.pdf>
3. Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό; <http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-europi-gia-to-prosfugiko>
Eurostat - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>
Hersh, R., & et al. (2008). *Reuse: Creating community-based brownfield redevelopment strategies*. American Planning Association.
4. <http://www.protagon.gr/epikairota/i-prosfygiki-krisi-stin-evrwpi-se-7-erwtiseis-44341068202>
5. www.minenv.gr
6. Βιτοπούλου, Α., & Καραδήμου- Γερόλυμπου, Α. (2007). *Ανάκτηση των χώρων της αποβιομηχάνισης: Πολεοδομικές Προσεγγίσεις και ζητήματα υλοποίησης. Πρακτικά 5ης πανελλήνιας επιστημονικής συνάντησης του ΤΠΣΠΗ (ελληνικό τμήμα). Βόλος: υπό έκδοση.*

7. Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>
8. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (2013) Μελέτη Εξέλιξης του Πληθυσμού
9. Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα
10. Επιστημονική Επιτροπή για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Στήριξης των Παιδιών των Προσφύγων (2016), Οι Εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των Προσφύγων - Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, Αθήνα
11. Κατσουλάκος Ε., Ρόμπολα Ε., (2014) Αστικό Παρατηρητήριο Βιομηχανικών Περιοχών Αττικής – Πολεοδομική Έρευνα στον Ελαιώνα – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε., Πειραιάς
12. Κοντάρου Ε. (2008) Ελαιώνας Αθηνών: κριτική προσέγγιση της Πολεοδομικής Μελέτης για τη «Διπλή Ανάπλαση» (Βοτανικός – Λεωφόρος Αλεξάνδρας) -Εκδόσεις : ΕΜΠ, Αθήνα
13. Μοσχούτη Ε. (2012) Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Περιοχών : Η Περίπτωση του Ταύρου στην οδό Πειραιώς – Εκδόσεις : Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
14. Μπελαβίλας, Ν. (2010). Η Ανάκτηση των Brownfields. Αθήνα: ΕΜΠ: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Μεταπτυχιακή Κατεύθυνση: Πολεοδομία- Χωροταξία.
15. Μποφίλιας Α (2012) Ανάδειξη του ιστορικού Ελαιώνα των Αθηνών - Εκδόσεις : ΑΘΗΝΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ, Αθήνα
16. Ποζουκίδου , Γ. (2011). Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Θυλάκων μέσα στην Πόλη: Συνθέτοντας τη θεσμική, την οικονομική και τη φυσική διάσταση της Πολεοδομικής Παρέμβασης. Αστική Αναζωογόνηση Εγκαταλελειμμένων Βιομηχανικών Θυλάκων μέσα στην Πόλη: Συνθέτοντας τη θεσμική, την οικονομική και τη φυσική διάσταση της Πολεοδομικής Παρέμβασης. Βέροια: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης.

17. Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα
18. Χρονικά Τεχνικά (1992) Ο Ελαιώνας Της Αθήνας - Εκδόσεις : Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Αθήνα
19. Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό;
<http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-europi-gia-to-prosfugiko>
20. Capital.gr Τι πρέπει να κάνει η Ευρώπη για το προσφυγικό;
<http://www.capital.gr/bloomberg-view/3098835/ti-prepei-na-kanei-i-europi-gia-to-prosfugiko>
21. Eurostat - <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>
http://www.xrysanthakopoulos.gr/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1&Itemid=102&lang=el
- Βασενχόβεν, Λ. (2003). Μεγάλες Πολεοδομικές Παρεμβάσεις: Μπορούν να βοηθήσουν στην αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος για την Αθήνα;. Στο Χ. Τσέτσης, Ένα μέλλον για την Αθήνα: Σε αναζήτηση πολιτικών αστικής επανοργάνωσης του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας (σσ. 153-178). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
22. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (statistics.gr, 2012)
23. Τσεβρένης Β. (2015) Η Ευρώπη και η Ελλάδα ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος – Εκδόσεις Πληθώρα : Αθήνα
24. Γκίτζιας, Μπουντουράκη, 2008
25. ΟΡΣΑ, 1998

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 Η έκταση της περιοχής του Ελαιώνα όπως είναι ποσοστιαία μοιρασμένη στην ευρύτερη περιοχή	7
Εικόνα 2 Η θέση του σταθμού του μετρό Ελαιώνας σε σχέση με την θέση των προσφυγικών εγκαταστάσεων	9
Εικόνα 3 Το 2015 τα ¾ των αιτήσεων ασύλου υποβλήθηκαν σε πέντε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	12
Εικόνα 4 Εξέλιξη του αριθμού των ατόμων που αιτούνται άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση για πρώτη φορά. Τα αριθμητικά στοιχεία για την περίοδο 1998-2015 είναι ετήσια. Τα αριθμητικά στοιχεία για το 2016 είναι μηνιαία	13
Εικόνα 5 Παράνομη είσοδος προσφύγων στην Ευρώπη	15
Εικόνα 6 Αριθμός προσφύγων και μεταναστών που διασχίζουν τη θάλασσα από την Τουρκία προς την Ελλάδα ανα ημέρα.	16
Εικόνα 7 Ροές προσφύγων και μεταναστών μέσω της Μεσογείου προς την Ελλάδα, Πηγή : (UNHCR, 2015).....	18
Εικόνα 8 Πληθυσμός προσφύγων σε καταυλισμούς στην Αττική	19
Εικόνα 9 Αεροφωτογραφία του Ελαιώνα με τα όρια των Δήμων στους οποίους ανήκει διοικητικά.....	23
Εικόνα 10 Ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας Ν.2730/99´´	32
Εικόνα 11 Η χάραξη του ρυμοτομικού σχεδίου και οι χρήσεις που προβλέπει για τον Ελαιώνα το Π.Δ. 1049Δ/1995, τροποποιώντας το αντίστοιχο Π.Δ. 74Δ/1991.	34
Εικόνα 12 Κατανομή χρήσεων γης Ελαιώνα.....	35
Εικόνα 13 Παραδείγματα εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών στην Ελλάδα και την Ευρώπη.....	37
Εικόνα 14 Πυρήνες βιοτεχνικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων	38

Εικόνα 15 Σημεία όπου δραστηριοποιούνται βαριές βιομηχανίες (softex, ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ, ΕΚΜΑ, κ.α.)	39
Εικόνα 16 Οι εγκαταστάσεις της χαρτοβιομηχανίας «ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε.»	41
Εικόνα 17 Το κτίριο της Ελληνικής Εταιρείας «Αθηναϊκή»	42
Εικόνα 18 Οι εγκαταστάσεις της χαρτοβιομηχανίας SOFTEX	42
Εικόνα 19 Η υφιστάμενη κατάσταση του εργοστασίου	43
Εικόνα 20 Βουτσαρά 4 Εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο	44
Εικόνα 21 Ορφέως 168 Εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις βιοτεχνίας	44
Εικόνα 22 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΚΑΟΥΣΣΙΣ SA	45
Εικόνα 23 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΙ ΑΒΕΕ.	46
Εικόνα 24 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΠΑΠΑΚΟΣ Ε.Π.Ε.	47
Εικόνα 25 Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ΑΦΟΙ ΜΠΛΟΥΜΠΗ.	48
Εικόνα 26 Επιχειρησιακό κέντρο: γραφεία, εμπόριο, χονδρεμπόριο, αποθήκες κτίρια στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης	50
Εικόνα 27 Περιοχές Γ επιχειρησιακού κέντρου, (γραφεία, εμπόριο, χονδρεμπόριο, εμπορικές εκθέσεις, κτίρια στάθμευσης. Η έκταση της κατηγορίας αυτής χρήσεων γης είναι πολύ μικρή απο το σύνολο του Ελαιώνα.	51
Εικόνα 28 Οι κοινωφελείς εγκαταστάσεις καλύπτουν ένα πολύ μικρό τμήμα της περιοχής του Ελαιώνα.....	52
Εικόνα 29 Οι κοινόχρηστοι χώροι καταλαμβάνουν ένα ποσοστό 20% του συνόλου της έκτασης του Ελαιώνα. Το πρόβλημα είναι ότι οι περισσότεροι απο τους κοινόχρηστους χώρους οι περισσότεροι είναι αναξιοποίητοι.	53
Εικόνα 30 Ύπαρξη ρίπων και μπαζών κοντά σε βιομηχανική μονάδα επί της οδού Αγ. Άννης	54
Εικόνα 31 Αποθήκες εταιρείας μεταφορών στην οδό Ορφέως	55
Εικόνα 32 Οι κακοτεχνίες σε όλο το οδικό δίκτυο της περιοχής, σε συνάρτηση με την διέλευση βαρέων οχημάτων έχουν καταστρέψει το οδόστρωμα.....	56
Εικόνα 33 Η θέση του ρέματος του Προφήτη Δανιήλ	57
Εικόνα 34 Το ρέμα του Προφήτη Δανιήλ.....	58
Εικόνα 35 Πλησίον του ρέματος του Προφήτη Δανιήλ η περιοχή είναι γεμάτη βλάστηση	59

Εικόνα 36 Επίσης στην περιοχή υπάρχουν πολλά μπάζα, και υπάρχουν σημεία που λειτουργούν ως ανεξέλεγκτες χωματερές.....	59
Εικόνα 37 Ο υδροφόρος ορίζοντας του ρέματος έχει παρατηρηθεί πως είναι ιδιαίτερα επιβαρημένος από υψηλές συγκεντρώσεις σε νιτρικά ιόντα, θειικά, μαγνήσιο καθώς και από νάτριο και χλώριο. Δυστυχώς αυτή η κατάσταση επικρατεί εδώ και 20 χρόνια όπως αναφέρθηκε από εργάτες της περιοχής.....	60
Εικόνα 38 Οι τρεις κεντρικοί οδικοί άξονες που διατρέχουν την περιοχή του Ελαιώνα	61
Εικόνα 39 Η οδός Αγίας Άννης και η οδός Ορφέως είναι δύο βασικοί άξονες που τροφοδοτούν τις λειτουργίες του Ελαιώνα και διασταυρώνονται στο εσωτερικό του	62
Εικόνα 40 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο.....	63
Εικόνα 41 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο.....	64
Εικόνα 42 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο.....	65
Εικόνα 43 Φωτογραφία από τον Βοτανικό κήπο.....	66
Εικόνα 44 Η θέση του προσφυγικού καταυλισμού του Ελαιώνα.....	67
Εικόνα 45 Η είσοδος του κέντρου φιλοξενίας προσφύγων στον Ελαιώνα	68
Εικόνα 46 Το οδόστρωμα σχεδόν κατεστραμένο	68
Εικόνα 47 Φωτογραφία από το εσωτερικό του καταυλισμού	69
Εικόνα 48 Χωροθέτηση του καταυλισμού σε σχέση με τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις του Ελαιώνα	70
Εικόνα 49 Φωτογραφία από το εσωτερικό του καταυλισμού	71
Εικόνα 50 Ο χώρος πλησίον του προσφυγικού καταυλισμού	73
Εικόνα 51 Στιγμιότυπο από την καθημερινότητα στο κέντρο φιλοξενίας	75
Εικόνα 52 Μετά το πέρας του παζαριού υπάρχει μια γενικότερη ακαταστασία στην περιοχή.....	76
Εικόνα 53 Στιγμιότυπο από το παζάρι.....	76
Εικόνα 54 Η κατανομή του δείγματος βάσει του φύλου στο οποίο ανήκει	96

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Συνολικός αριθμός προσφύγων /παιδιών στα Κέντρα που έγινε καταγραφή	17
Πίνακας 2 Πληθυσμιακή καταγραφή το έτος 2011	26
Πίνακας 3 Πληθυσμιακή διαφορά του Δήμου Αθηναίων, κατά τα έτη 2001-2011	27
Πίνακας 4 Ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Αττικής	29
Πίνακας 5 Χαρακτηριστικά του προσφυγικού καταυλισμού του Ελαιώνα	71
Πίνακας 6 Φορείς που οργανώνουν δράσεις για τα παιδιά	74
Πίνακας 7 Στάδια αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών	81
Πίνακας 8 Αποτελέσματα ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από παιδιά.....	97
Πίνακας 9 Αποτελέσματα ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από ενήλικες ...	100

